

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง”

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
วันลงทะเบียน 05 ส.ค. 2564
เลขทะเบียน 10311681
เลขเรียกหนังสือ ๑ NB

140
62976
2558

ผู้รับทุน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย มาอ่อน
ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
ประจำปีงบประมาณ 2558

ชื่อเรื่อง โครงการวิจัยการสร้างสรรคงานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง”
ชื่อผู้รับทุน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย มาอ่อน
ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
ระยะเวลาโครงการ วันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2559 ขยายเวลาถึง 30 กันยายน 2560

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” เป็นงานวิจัยโครงการหนึ่งสำหรับผู้สร้างสรรค ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง 2) สร้างสรรคผลงานประติมากรรมร่วมสมัยจำนวน 6 ผลงาน และ 3) เผยแพร่ผลงานสร้างสรรคสู่สาธารณชน ผลการศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์แรกได้นำไปสู่แนวคิดและการสร้างเนื้อหาของผลงาน จากการรับรู้เรื่องพระร่วงผ่านนิทานพื้นบ้านที่ได้ฟังมาเมื่อวัยเด็ก กับการเรียนรู้ผ่านเอกสารทางประวัติศาสตร์ ที่ทำให้เข้าใจและตระหนักถึงความมีตัวตน และลักษณะพิเศษของพระร่วงผู้เป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรม และผู้นำคนสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติ ผู้สร้างสรรคความเจริญรุ่งเรืองให้แก่อาณาจักรสุโขทัย อันเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งความเป็นปึกแผ่นอันมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงต้องการถ่ายทอดแนวคิดผ่านการสร้างสรรคผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ตามกระบวนการสร้างสรรคที่ทำให้เกิดเนื้อหาที่มีความหลากหลายในแต่ละผลงาน และการสร้างรูปทรงด้วยจากการเลือกใช้วัสดุท้องถิ่น ให้แสดงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น การใช้ดินเผา และเครื่องจักสาน เป็นวัสดุหลักทางการสร้างสรรค โดยเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับวัสดุแต่ละชนิด เช่น การปั้นดิน หล่อปูน จักสาน ต่อไม้ ก่ออิฐ ฉาบปูน ทาผงชันและน้ำมันยาง เป็นต้น ร่วมกับการติดตั้งและจัดวางในการนำเสนอเพื่อเผยแพร่ โดยได้นำเสนอสู่สาธารณชนผ่านนิทรรศการผลงานศิลปะในระดับชาติและนานาชาติ ตามจังหวะและโอกาสต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้การสร้างสรรคได้บรรลุตามเจตนาที่ต้องการแสดงออกถึงความตระหนักรู้ในความสำคัญ ความเป็นปึกแผ่นของแผ่นดินเกิดและอยู่อาศัย และย้ำเตือนตนเองให้หวงแหนถึงจิตวิญญาณรากเหง้าตัวตน และหวงแหนในสมบัติส่วนรวมของแผ่นดิน ที่เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความมั่นคงและเป็นหนึ่งเดียวกันของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป

Project "Creative Contemporary Sculpture – The Land of Phra Ruang"
Researcher Assistant Professor Sommai Ma-on
Art and Design Department, Architecture Faculty
Duration October 1st, 2015 to September 30th, 2016
Extended to September 30th, 2017

Abstract

"Creative Contemporary Sculpture – The Land of Phra Ruang" is a research project which aim to study and analyze the story of "Phar Ruang" folktales and historical legend, create six contemporary sculptures, and exhibit the sculpture to the public. The result of the first objective has been led to the creative artwork concept and content. It is cleared to me that Phar Ruang is the Sukhothai State's leader who brought the prosperous and solidarity to Sukhothai Kingdom. It became a strong foundation of Thailand. For that reason, I want to communicate my idea through contemporary sculptures by using creative process. Each sculpture is revealed the content and form through chosen local materials and techniques such as clay sculpting, plaster casting, bamboo weaving, wood working, brick laying, traditional resin and sap coating and etc. These materials and techniques related to both past and present social and cultural context. In order to achieve the creative purpose, the completed sculptures are installed and presented in national and international art exhibitions and workshops. In conclusion, the whole process has revealed the appreciation and recognition through the solidarity of my homeland, reminded and awarded of myself to protect the country treasure for the future prosperous, integrity and the unity of the realm.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำสำคัญของการวิจัย.....	5
บทที่ 2	6
การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ	6
นิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง	6
“พระร่วง”ในพงศาวดารเหนือ.....	8
วงศ์พระร่วง กษัตริย์เจ้าแผ่นดินแห่งกรุงสุโขทัย	11
ความรุ่งเรืองแห่งเมืองพระร่วง.....	15
ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3	23
วิธีดำเนินการวิจัย.....	23
1. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง.....	23
2. การสร้างสรรค์ผลงาน.....	28
3. การเผยแพร่ผลงานการสร้างสรรค์สู่สาธารณชน.....	55
บทที่ 4	56
ผลการวิจัย.....	56
ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระ ร่วง	56
ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย ประเภทประติมากรรมจำนวน 6 ผลงาน.....	59
ผลจากการเผยแพร่ผลงานการสร้างสรรค์สู่สาธารณะชน.....	78
บทที่ 5	90
บทสรุป	90
สรุปผลการวิจัย.....	90
อภิปรายผล.....	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและอุปสรรค	93
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	97
ประวัตินักวิจัยสร้างสรรค์.....	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ผลงานชุดเมล์ดีททานตะวัน เต็มพื้นที่ห้องจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ Tate Modern.....	18
ภาพ 2 “The Making Golden Teardrop” โดย อริญชัย รุ่งแจ้ง.....	19
ภาพ 3 “Morning Glory”, 2011 โดย โซฟีฟ เพค	20
ภาพ 4 Damien Hirst’s Legend	21
ภาพ 5 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงขอบเขตอาณาจักรสุโขทัยและแนวเส้นทางถนนพระร่วงทางทิศตะวันออก เฉียงใต้มุ่งสู่เมืองบางพาน หรืออำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชรในปัจจุบัน	24
ภาพ 6 สถาปัตยกรรมสถานประเททอการ เจดีย์ ที่เป็นซากอิฐ สีลาแลง และปูนปั้น บนแนวถนนพระร่วง....	25
ภาพ 7 แสดงป้ายบอกทางและแนวถนนพระร่วงสภาพปัจจุบันมุ่งหน้าไปทางใต้	26
ภาพ 8 การเก็บข้อมูลสำรวจพื้นที่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	26
ภาพ 9 ผู้วิจัยและชาวบ้านบอกเล่าเรื่องราวและนำทางไปยังหนองหินตาปูนและบ่อแช่พอพระร่วง.....	27
ภาพ 10 สภาพปัจจุบันของบริเวณที่เคยเป็นหนองหินตาปูนจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน.....	27
ภาพ 11 สภาพปัจจุบันในฤดูร้อนของบริเวณบ่อแช่พอพระร่วงจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน.....	28
ภาพ 12 ภาพร่างความคิดของผลงาน#1, 2, และ 3	29
ภาพ 13 ภาพร่างความคิดของผลงาน#5, 6, และ 7	29
ภาพ 14 ภาพร่างความคิดของผลงาน#8 และ 9.....	30
ภาพ 15 ภาพร่างความคิดของผลงาน#10 และ 11	30
ภาพ 16 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#12 และ 13	31
ภาพ 17 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#14 และ 15	31
ภาพ 18 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#16 และ 17	32
ภาพ 19 ภาพร่างความคิดของผลงาน#18	32
ภาพ 20 ภาพร่างความคิดของผลงาน#19	33
ภาพ 21 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงานหลังการพัฒนาแบบร่าง	33
ภาพ 22 แสดงขั้นตอนการขึ้นรูปปั้นดินรูปบุคคลนั่งสมาธิ ขนาด 60x40x35 เซนติเมตร.....	35
ภาพ 23 แสดงขั้นตอนการติดลูกดินเผาทรงกลมลงบนรูปทรงบุคคลนั่งสมาธิ	36
ภาพ 24 แสดงขั้นตอนการทำพิมพ์ด้วยการกั้นดินเพื่อแบ่งพิมพ์	36
ภาพ 25 แสดงขั้นตอนการสลักปูนปาสเตอร์เพื่อทำพิมพ์บนต้นแบบ	37
ภาพ 26 แสดงการขึ้นรูปด้วยดินเหนียว	38
ภาพ 27 แสดงขั้นตอนการปั้นดินเหนียวจนได้รูปทรงที่ต้องการ.....	38
ภาพ 28 แสดงขั้นตอนการทำพิมพ์ขึ้นด้วยปูนปาสเตอร์	39
ภาพ 29 การติดลูกดินเผาทรงกลมขนาดต่างๆ กัน ทัวทั้งรูปทรงด้วยกาว.....	39
ภาพ 30 สร้างแบบขยายในขนาดที่ต้องการ	40
ภาพ 31 แสดงส่วนของโครงสร้างหลักของรูปทรงด้วยเทคนิคเชื่อมเหล็กเส้น	41
ภาพ 32 แสดงโครงสร้างหลักของผลงานที่แยกเป็นสองส่วน ด้วยเทคนิคเชื่อมเหล็กเส้น	41
ภาพ 33 สร้างโครงสร้างรองด้วยไม้ไผ่หรือหวาย	42
ภาพ 34 แสดงภาพการสานตอกไม้ไผ่ตามแนวโครงสร้างรูปทรง.....	42
ภาพ 35 รูปทรงสำเร็จด้วยฝีมือการจักสาน หมายเลข 1.....	43

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพ 36 รูปทรงสำเร็จด้วยฝีมือการจักสาน หมายเลข 2.....	43
ภาพ 37 ชั้นและน้ำมันยางสำหรับเคลือบผิว.....	44
ภาพ 38 ตัวเคลือบผิวกันรั้วซึมจากชั้นผสมน้ำมันยาง.....	44
ภาพ 39 ทาสวนผสมน้ำมันยางและชั้นเคลือบผิวชั้นในและนอกของรูปทรง.....	44
ภาพ 40 ผิวสำเร็จภายในและภายนอกของรูปทรงผลงานจากการเคลือบน้ำมันยางและชั้น.....	45
ภาพ 41 ใช้ปูนดำอุดตามรอยระหว่างเส้นไม้ไผ่ #1.....	45
ภาพ 42 ใช้ปูนดำอุดตามรอยระหว่างเส้นไม้ไผ่ #2.....	45
ภาพ 43 ผิวสำเร็จภายในและภายนอกของรูปทรงจักสาน.....	46
ภาพ 44 การสร้างรูปทรงประกอบด้วยการทำพิมพ์และหล่อขึ้นงาน.....	46
ภาพ 45 แสดงฐานไม้รองรับรูปทรงผลงาน.....	47
ภาพ 46 ใส่ของเหลวทดสอบการรั้วซึมของรูปทรง 1.....	47
ภาพ 47 ใส่ของเหลวทดสอบการรั้วซึมของรูปทรง 2.....	48
ภาพ 48 อีฐขนาดพิเศษ 2.3 x 4 x 1 เซนติเมตร.....	48
ภาพ 49 ภาพขยายขนาดจากแบบร่าง.....	49
ภาพ 50 การสร้างโครงเหล็กสำหรับสร้างรูปทรง.....	49
ภาพ 51 การติดตะแกรงเหล็ก (Chicken Wire).....	50
ภาพ 52 ปั่นปูนซีเมนต์บนโครงเหล็กและตะแกรงลวด.....	50
ภาพ 53 แสดงการก่ออิฐบนรูปทรงจากส่วนล่างไปสู่ด้านบน.....	50
ภาพ 54 การขึ้นโครงเหล็กและติดตะแกรงลวด.....	51
ภาพ 55 การปั่นปูนซีเมนต์โดยรอบโครงเหล็กทั้งผิวด้านนอกและด้านใน.....	51
ภาพ 56 ก่ออิฐเต็มพื้นผิวภายนอกของรูปทรง.....	52
ภาพ 57 การสร้างพื้นผิวภายในด้วยการปั่นปูนดำและติดชั้นส่วนกระเบื้องเคลือบดินเผา.....	52
ภาพ 58 ขึ้นดิน ปั่นและแต่งด้วยเครื่องมือที่สามารถสร้างรูปทรงได้อย่างสมสัดส่วน.....	52
ภาพ 59 การทำพิมพ์ปูนปลาสเตอร์และถอดพิมพ์.....	53
ภาพ 60 การใส่โครงเหล็กสำหรับหล่อปูน.....	53
ภาพ 61 หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์ ชัดแต่งผิว จำนวน 4 ชั้น.....	53
ภาพ 62 การก่ออิฐจากฐานสู่ยอดของรูปทรง.....	54
ภาพ 63 การพื้นผิวด้านในของรูปทรงด้วยการปั่นปูนดำ.....	54
ภาพ 64 ทาผิวด้วยผงแคลเซียมผสมน้ำและกาวทับบนผิวปูนด้านในหนึ่งชั้นงาน.....	54
ภาพ 65 ผลงาน “Practice” ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร เทคนิค ดินเหนียว ดินเผา.....	60
ภาพ 66 ผลงาน “พิจารณา” ขนาด 25 x 35 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ปาสเตอร์ ดินเผา.....	60
ภาพ 67 รูปด้านผลงาน “พิจารณา”.....	61
ภาพ 68 ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ขนาด 65 x 135 x 45 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่.....	62
ภาพ 69 ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” และการติดตั้งจัดวางบรรจุของเหลว.....	62
ภาพ 70 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” ขนาด 60 x 135 x 60 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่.....	63
ภาพ 71 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” เมื่อการติดตั้งจัดวางและบรรจุของเหลว ณ บ่อแช่พอพระร่วง.....	64

สารบัญภาพ (ต่อ)

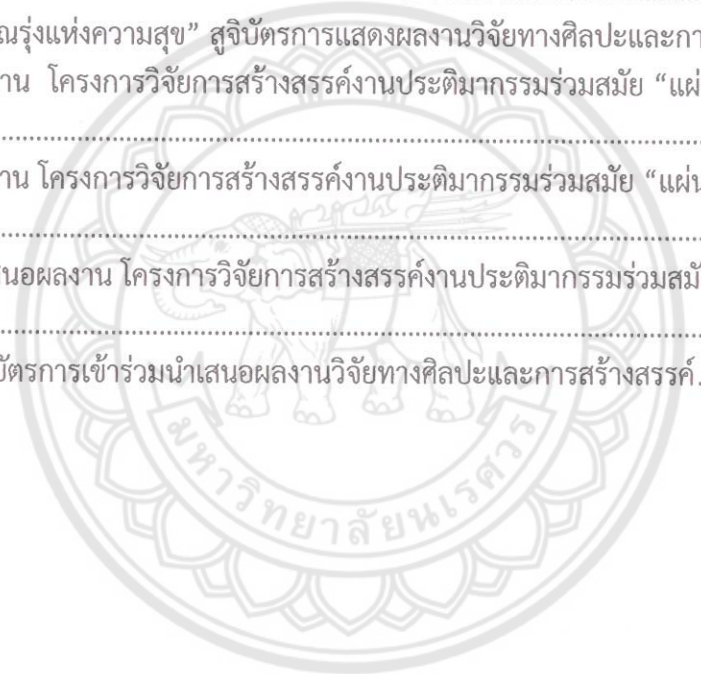
หน้า

ภาพ 72 ผลงาน “ธานี” ขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา	66
ภาพ 73 ผลงาน “อาศรมสถาน” ขนาด 35 x 55 x 70 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ อิฐ และเครื่องเคลือบดินเผา	67
ภาพ 74 รูปด้านผลงาน “อาศรมสถาน”	67
ภาพ 75 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ขนาด 55 x 55 x 65 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ	68
ภาพ 76 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข # 1” และมุมมองด้านต่างๆ.....	69
ภาพ 77 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4-3-5” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ	70
ภาพ 78 การติดตั้งและจัดวางผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข 2-4”	71
ภาพ 79 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ.....	71
ภาพ 80 รูปด้านผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3”	72
ภาพ 81 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ รูปด้าน #1	72
ภาพ 82 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ รูปด้าน #2...	72
ภาพ 83 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #4” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงแคลเซียม.	73
ภาพ 84 ด้านต่างๆ ของ ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 4”	73
ภาพ 85 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #5” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงขมิ้น.....	74
ภาพ 86 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “วาจาสิทธิ์” ณ บ่อแช่บ่อพระร่วง	75
ภาพ 87 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ณ บ่อแช่บ่อพระร่วง	75
ภาพ 88 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข# 2-5” บริเวณพื้นที่เมืองเก่าสุโขทัย	76
ภาพ 89 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข# 2-5” บริเวณหน้าวัดพระพายหลวง.....	76
ภาพ 90 ผลงาน “อรุณรุ่งหมายเลข# 3” กับการติดตั้งและจัดวางหน้าเจดีย์ข้างรอบ.....	77
ภาพ 91 ผลงาน “อรุณรุ่งหมายเลข# 4” กับการติดตั้งและจัดวางหน้าเจดีย์ข้างรอบ.....	77
ภาพ 92 ผลงาน “อรุณรุ่งหมายเลข# 3 และ 5” กับการติดตั้งและจัดวางหน้าเจดีย์ข้างรอบ.....	78
ภาพ 93 ประกาศนียบัตรการเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 11	79
ภาพ 94 ในกิจกรรมการปฏิบัติงานสร้างสรรค์งานศิลปกรรม และการตอบคำถามแลกเปลี่ยนระหว่างกัน.....	79
ภาพ 95 แสดงการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ผลงานแต่ละขั้นตอน	79
ภาพ 96 ประกาศนียบัตรการเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 12	80
ภาพ 97 ขณะปฏิบัติการสร้างสรรค์ในการเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 12	80
ภาพ 98 ประกาศนียบัตรร่วมปฏิบัติงานเทศกาลศิลปะและการปฏิบัติงานศิลปกรรมนานาชาติในประเทศไทย ครั้งที่ 12	81
ภาพ 99 ขณะปฏิบัติการสร้างสรรค์ในเทศกาลศิลปะและการปฏิบัติงานศิลปกรรมนานาชาติในประเทศไทย ครั้งที่ 12	81
ภาพ 100 ขณะแสดงผลงานในนิทรรศการ International Art Workshop ครั้งที่ 12.....	82
ภาพ 101 ผลงานที่จัดแสดงและศิลปินที่ร่วมแสดงผลงานจากต่างสถาบันการศึกษา และต่างชาติ.....	82
ภาพ 102 “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ร่วมแสดงในนิทรรศการ	83
ภาพ 103 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ในนิทรรศการ ณ พิพิธภัณฑ์เพาะช่างเฉลิมพระเกียรติ.....	83

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพ 104 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” แสดง ณ งานสืบสานงานประเพณีศาลเจ้าพ่อถ้ำกระท้ายทอง ประจำปี 2560	84
ภาพ 105 นักท่องเที่ยวและชาวบ้านพรานกระท้ายขณะชมผลงาน “วาจาสิทธิ์พระร่วง”	84
ภาพ 106 “อรุณรุ่งแห่งความสุข”ในนิทรรศการ“ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3	85
ภาพ 107 ผู้ชมขณะชมผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4”	85
ภาพ 108 ขณะอธิบายผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4” แก่ผู้ชม	85
ภาพ 109 นิทรรศการ: การสร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง”	86
ภาพ 110 ภาพผลงาน "อรุณรุ่งแห่งความสุข" ในสูจิบัตรการจัดแสดง	86
ภาพ 111 ปกสูจิบัตรการแสดงผลงานวิจัยทางศิลปะและการสร้างสรรค์.....	87
ภาพ 112 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข” สูจิบัตรการแสดงผลงานวิจัยทางศิลปะและการสร้างสรรค์.....	87
ภาพ 113 นำเสนอผลงาน โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ภาพ 1	88
ภาพ 114 นำเสนอผลงาน โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ภาพ 2	88
ภาพ 115 เข้าร่วมนำเสนอผลงาน โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง”	89
ภาพ 116 ประกาศนียบัตรการเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยทางศิลปะและการสร้างสรรค์.....	89

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมสำหรับตัวผู้สร้างสรรค์เอง นับเป็นการบันทึกประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้และสัมผัส ผ่านความรู้สึก นึกคิด และกระบวนการพิจารณาทางสติปัญญา แล้วจึงถ่ายทอดความคิด และแปรจินตนาการ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรมผ่านผลงาน ด้วยความมุ่งหวังแห่งการแสดงออก เผยแพร่ พร้อมไปกับการกระตุ้นเตือนให้เกิดความตระหนัก ระลึกรู้ และรับรู้ในเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอด ให้กระทบกับอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของผู้รับรู้ในสังคมร่วมสมัยตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ในงานประติมากรรมที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยการใช้วัสดุและปริมาตรของรูปทรง อันเป็นผลงานประเภทหนึ่งของงานทัศนศิลป์นั้น ได้ถูกจำแนกความเป็นร่วมสมัยของผลงานด้วยผู้สร้างสรรค์แต่ละคน ที่สร้างขึ้นขณะยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของโลก ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และแง่มุมต่างๆในสังคม ด้วยการใช้วัสดุในการสร้างสรรค์ที่หลากหลายเพื่อให้ผลงานที่สร้างขึ้นแสดงออก และสะท้อนภาพลักษณ์ของสังคมปัจจุบัน พร้อมๆ ไปกับตัวผู้ชมที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในผลงานไม่ว่าทางใดทางหนึ่งในฐานะของการเป็นผู้ถูกท้าทายให้คิด และตั้งคำถามกับผลงานที่ได้สัมผัส และรับรู้ ก่อให้เกิดการตัดสินใจถึงความเหมาะสม ดึงดูด ประทับใจ หรือมีความน่าสนใจ แปลกใหม่อย่างไรในผลงานนั้นๆ ด้วยวิธีการสื่อสารของผู้สร้างสรรค์มาสู่ผู้ชม ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และรูปแบบ ที่ถูกถ่ายทอดเป็นบทสนทนาแห่งภาษาทัศนศิลป์ ออกมาผ่านผลงานสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ร่วมสมัย (The J. Paul Getty Trust) เฉกเช่นเดียวกันกับการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ประสบการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้านั้น เป็นการสอดประสานกันอย่างแนบแน่นระหว่างวิถีชีวิตของตนเองในฐานะสมาชิกแห่งชุมชนท้องถิ่น กับวัฒนธรรมทางวัตถุ ที่เป็นความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบและทิศทางนี้ นำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นทางสังคมให้แก่แต่ละชุมชนท้องถิ่นที่ไม่เพียงส่งผลเชื่อมโยงไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแต่ละสังคมซึ่งผนวกเข้าด้วยกัน หากยังเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งอันนำความมั่นคงทางการเมืองการปกครองมาสู่แต่ละรัฐอีกด้วย การสร้างความเป็นปึกแผ่นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้วยการใช้วัฒนธรรมเป็นตัวช่วยนั้น นับเป็นหนึ่งในกระบวนการในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เกิดขึ้น ด้วยการนำทรัพยากรอันเป็นสมบัติของชาติ ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการดำรงชีพในแต่ละวันมาใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีทิศทางที่ชัดเจน ด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว ทำให้พบว่าการเรียนรู้ความประสานกลมกลืนกันระหว่างวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางวัตถุจากเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมา นั้น จะสามารถช่วยทำให้สมาชิกของแต่ละสังคมเข้าใจในความเป็นมา ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่อาจนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Social solidarity) ของแต่ละสังคมท้องถิ่น และการสร้างความเข้าใจในทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคให้ดีขึ้น (ธิดา

สารระยา, 2539 หน้า 84-85) และด้วยความเข้าใจต่อกันนั้น ยังสามารถส่งผลและแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพแห่งแผ่นดินอีกด้วย

ในฐานะสมาชิกชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมแห่งตำบลถ้ากระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร การฟังเรื่องเล่านิทานพื้นบ้านและตำนานจากปู่ย่าตายาย นับเป็นความบันเทิงที่น่าอภิรมย์สำหรับเด็กน้อยวัยเยาว์เฉกเช่นข้าพเจ้าในอดีต ประสบการณ์ที่เป็นความผูกพันกับเรื่องราวที่ผ่านมา ซึ่งเกี่ยวข้องกับแผ่นดินเกิดนี้ ใฝ่ซึ้งชวนให้จิตคิดคำนึงถึงอยู่เสมอมา โดยเรื่องราวของนิทานพื้นบ้านและตำนานของชาวบ้านท้องถิ่นในเขตจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร และพิษณุโลก นั้น มีเรื่อง “พระร่วง” เป็นหลักที่นิยมและอยู่ในการรับรู้ของผู้คนอย่างกว้างขวาง ยายเหรีญ มาคะชา ได้เล่าให้ลูกหลานรวมทั้งตัวข้าพเจ้าฟังถึงนิทานพื้นบ้านเรื่องพระร่วงวิงวาว และหกล้มลง จนลูกอ้นทะเจ้าลงบนพื้นดิน เกิดเป็นหนองน้ำขึ้นในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันถูกเรียกว่า “หนองหินตาปูน” แล้ววิ่งต่อไปขอน้ำชาวบ้านดื่ม แต่ชาวบ้านไม่ให้ จึงสาปให้พื้นที่บริเวณนั้นเป็นที่แห้งแล้งของบ้านหนองหัววัว เมื่อพระร่วงออกวิ่งต่อไปจนถึงบ้านด่านลานหอย เจอต้นมะขามใหญ่เ็นกอยากกินมะขาม จึงขอเกลือชาวบ้านเพื่อจิ้มมะขามกิน แต่ชาวบ้านก็ปฏิเสธไม่ให้เกลือ พระร่วงจึงได้สาปให้เกลือของชาวบ้านในบริเวณนั้นกลายเป็นหิน ในวันที่นั่งฟังเรื่องเล่านิทานพื้นบ้านจากยายเหรีญ เป็นความบันเทิงที่ประทับใจในความทรงจำอย่างงดงาม ในขณะที่เดียวกันเรื่องของพระร่วง ก็ยังคงได้ยินเข้าสู่เสมอมา เมื่อได้พิจารณาในกาลต่อมา ด้วยประสบการณ์จึงเห็นถึงนัยยะแอบแฝงที่มีมากกว่าการเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมา ดังเช่นที่ดร.ธิดา สารระยา ได้อธิบายถึงความสำคัญของตำนานประวัติศาสตร์ที่มีต่อภูมิหลังของแต่ละท้องถิ่น การทำความเข้าใจกับ “พระร่วง” จากนิทานที่เป็นมุขปาฐะหรือตำนานนี้ ได้ช่วยทำให้ข้าพเจ้าในฐานะผู้ฟังหรือผู้รับรู้ เห็นถึงความเป็นมาของอดีตในท้องถิ่นตน มีความความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Insights) ที่ทำให้เห็นภาพอันแจ่มชัดของการเคลื่อนไหวและแรงผลักดัน (motives) ความเชื่อและความบันเทิงใจของคนในสังคมท้องถิ่น ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวของบุคคลในประวัติศาสตร์ (ธิดา สารระยา, 2539, 84-85) ส่วนกลางด้วยการเกี่ยวโยงเข้าด้วยกันเกิดความเป็นพวกพ้องกลุ่มก้อนเดียวกัน ความสำคัญของพระร่วงไม่เพียงแต่เป็นการรับรู้เฉพาะของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่เป็นการรับรู้อย่างรู้จักคุ้นเคยในระดับรัฐและต่างรัฐด้วย ดังปรากฏให้เห็นอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ว่า “.....พระร่วง เป็นนามวีรบุรุษที่คนไทยยกย่องมาแต่โบราณตามตำนานกล่าวว่า พระร่วงเป็นกษัตริย์สมัยสุโขทัย แต่มิได้ระบุแน่ชัดว่า คือ กษัตริย์พระองค์ใด เรื่องราวเกี่ยวกับพระร่วงแสดงถึงเหตุอัศจรรย์และกฤดาภินิหารหลายประการ เช่น พระร่วงเป็นผู้มีวาจาสิทธิ์ มีปัญญารอบรู้ศิลปวิทยาการต่างๆ สามารถค้นคิดวิธีขนส่งน้ำไปยังสถานที่ไกลๆ ได้สะดวก เป็นต้น เรื่องดังกล่าวจะได้ถูกเล่าลือต่อกันมาในกลุ่มคนไทยภาคเหนือ ตั้งแต่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน สุโขทัย แล้วแพร่หลายไปยังกลุ่มคนไทย ภาคกลาง จนกระทั่งถึงภาคใต้แถบจังหวัดนครศรีธรรมราช.....”(กรมศิลปากร, 2555)การรับรู้ และรู้จักพระร่วงของผู้คนบนผืนแผ่นดินประเทศไทยนี้ มีความรู้สึกเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของกลุ่มคนในช่วงอายุของข้าพเจ้า ช่วงอายุก่อนข้าพเจ้า และช่วงอายุหลังจากข้าพเจ้าลงไปไม่น้อยกว่า 10 ปี คือ ความเป็นวีรบุรุษในประวัติศาสตร์ชาติไทยทั้งทางด้านวัฒนธรรม และบุคคลสำคัญทางการปกครองแห่งอาณาจักรสุโขทัย เช่นเดียวกันกับที่ ดร.ธิดาสารระยา กล่าวว่า “.....พระร่วงเป็นทั้งบุคคลในประวัติศาสตร์ที่มีตัวตนจริง และได้รับการกล่าวขวัญถึงมากจนกลายเป็นตำนานแพร่หลายในฐานะผู้นำทาง

วัฒนธรรมของชาวบ้านอีกด้วย นอกจากนี้คำว่า “พระร่วง” ยังเป็นคำบ่งคุณลักษณะพิเศษของกษัตริย์สุโขทัย และความหมายนั้นได้กลายเป็นคำที่บ่งชี้ความศักดิ์สิทธิ์และน้ำหนักอันน่าเชื่อถือได้ของสิ่งที่คำนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ เฉกเช่นคำสอนของพระร่วงย่อมมีคุณค่าความหมาย มีน้ำหนักมากกว่าคำสอนธรรมดา” หากแต่ความเปลี่ยนแปลงในระบบทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ได้ทำให้สำนึกคิดในความเป็นหนึ่งเดียวกันของความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดจิตจางไปจากชุมชนสังคมท้องถิ่น ด้วยการสร้างความสำคัญของสิ่งอื่น หรือบุคคลอื่นขึ้นมาแทนที่ ตามกระบวนการการตกถิ่นอำนาจของศูนย์กลาง (จิตา สาระยา, 2539)

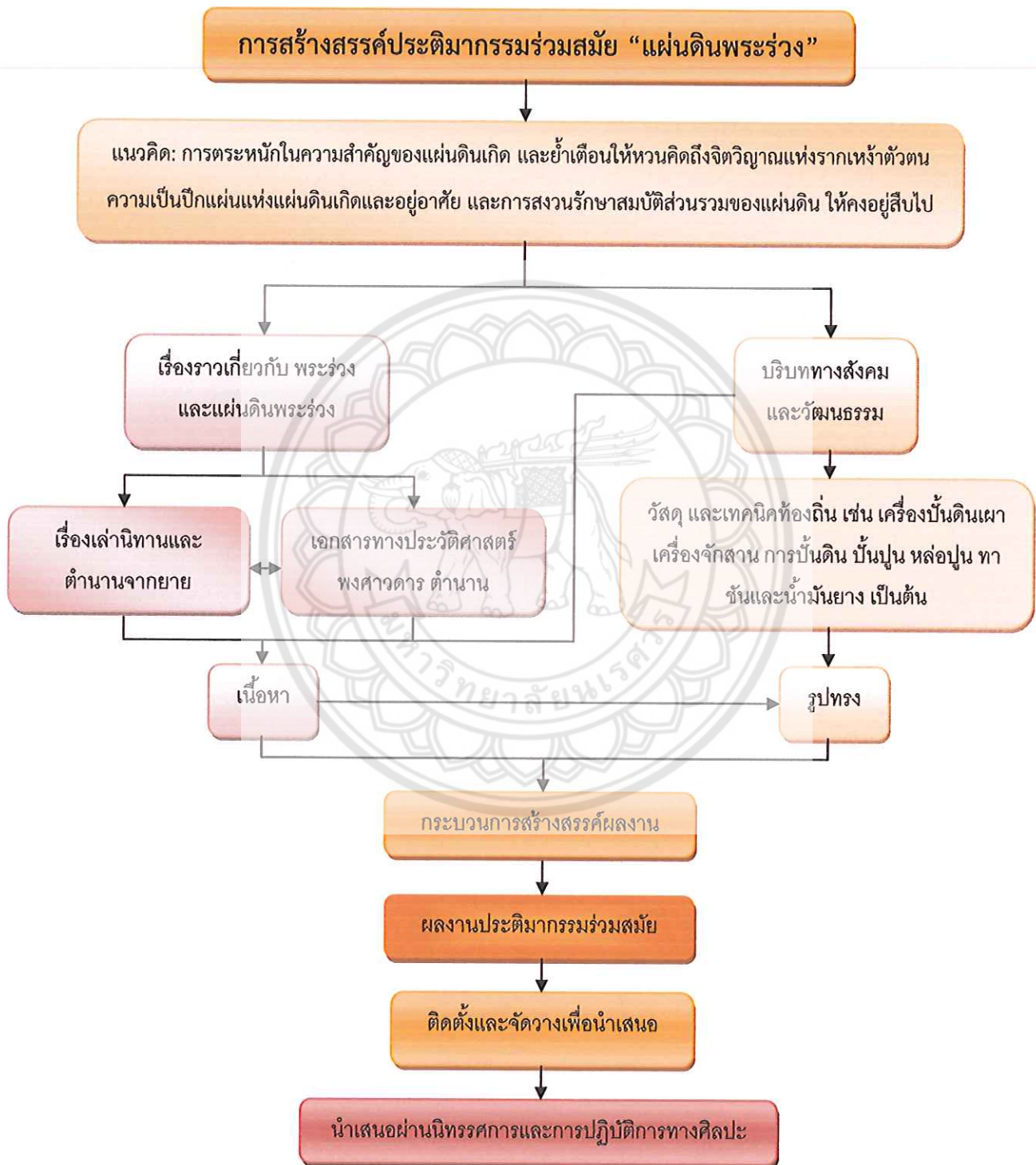
ความเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรมและบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์สุโขทัย อาณาจักรแรกแห่งแผ่นดินสยาม จากการรับรู้ของข้าพเจ้าผ่านนิทานพื้นบ้านและตำนานต่อการสร้างอิสรภาพทางการปกครองของพระร่วง และความเป็นปึกแผ่นอันมั่นคงของแผ่นดินนั้น จึงเป็นเรื่องที่ครุภรณ์อยู่ในเสมอมา และต้องการถ่ายทอดด้วยการสื่อสารผ่านผลงานสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ เพื่อย้ำเตือนตนเอง และสมาชิกร่วมสมัยในสังคมให้ได้ หวนคำนึงถึงจิตวิญญาณแห่งรากเหง้าและตัวตนของแต่ละบุคคล ด้วยความมุ่งหวังแห่งการกระตุ้นเตือนให้เกิดการระลึกรู้ ภาคภูมิใจในความเป็นปึกแผ่นแห่งแผ่นดินเกิดและอยู่อาศัย ควบคู่ไปกับการสร้างแรงบันดาลใจแห่งการหวงแหนสงวนรักษาสิ่งซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวมแห่งแผ่นดิน อันนำมาซึ่งบูรณภาพแห่งความสมบูรณ์พูนสุขของถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองจากอดีตจวบจนปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง
2. สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย ประเภทประติมากรรมจำนวน 6 ผลงาน
3. เผยแพร่ผลงานการสร้างสรรค์สู่สาธารณะชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ด้วยการพยายามหาคำตอบสำหรับเรื่องราวที่เป็นแรงบันดาลใจ จากการได้รับฟังนิทานพื้นบ้านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง จากยายในวัยเด็กจึงทำให้ต้องศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ และนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการสร้างสรรค์ ที่สอดคล้องกันกับกระบวนการทางการศึกษา ค้นคว้าได้ นำไปสู่การสร้างส่วนเนื้อหาและรูปทรงของผลงานตามกระบวนการสร้างสรรค์ ที่เกิดจากการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยให้เป็นไปเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังแผนผังต่อไปนี้

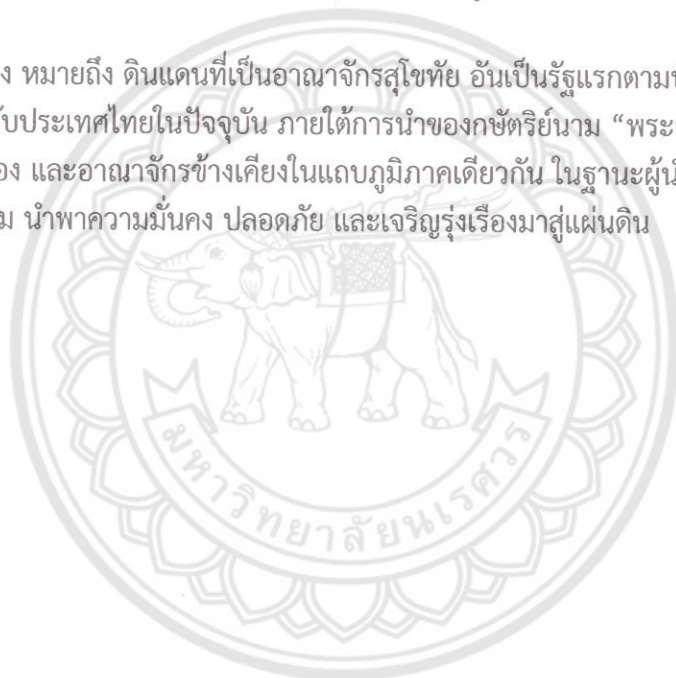
ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าภาคเอกสารทางประวัติศาสตร์ นิทาน ตำนาน ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง เพื่อสร้างเนื้อหา และเป็นข้อมูลในการสร้างรูปทรงของผลงาน
2. สืบค้นและเก็บข้อมูลพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ในปัจจุบันที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระร่วง ในเขตพื้นที่จังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร และพิษณุโลก จากการรับรู้ทั้งภาคเอกสารและคำบอกเล่า
3. สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย จำนวน 6 ผลงาน
4. เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะในแต่ละสถานที่และโอกาสที่เหมาะสม

คำสำคัญของการวิจัย

งานสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย หมายถึง การสร้างผลงานศิลปะประเภทสามมิติ ซึ่งแสดงรูปทรงที่สามารถมองเห็นได้รอบด้าน มีความงามทางสุนทรีย์ และมีรูปแบบที่แสดงความเป็นร่วมสมัยอย่างเป็นสากล

แผ่นดินพระร่วง หมายถึง ดินแดนที่เป็นอาณาจักรสุโขทัย อันเป็นรัฐแรกตามบันทึกประวัติศาสตร์ชาติไทยอันเป็นรากฐานให้กับประเทศไทยในปัจจุบัน ภายใต้การนำของกษัตริย์นาม “พระร่วง” ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในปกครอง และอาณาจักรข้างเคียงในแถบภูมิภาคเดียวกัน ในฐานะผู้นำที่เฉลียวฉลาด เก่งกาจกล้าหาญ และมีคุณธรรม นำพาความมั่นคง ปลอดภัย และเจริญรุ่งเรืองมาสู่แผ่นดิน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ

สืบเนื่องจากแรงบันดาลใจทางการสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดคำถาม และการค้นคว้าหาคำตอบซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์นั้น ได้นำไปสู่วัตถุประสงค์แรกในการวิจัย คือ การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้ออื่นๆ คือ การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย และการนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ ดังนั้น จึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และจำแนกเนื้อหาออกเป็นสองส่วน คือ 1) ส่วนนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง และ 2) ส่วนผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง

การพิจารณาถึงความหมายของคำ “แผ่นดินพระร่วง” เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความเข้าใจอันเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้วิจัย ที่เข้าใจว่าดินแดนในบริเวณภาคเหนือตอนล่างในปัจจุบัน อันประกอบไปด้วยจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตาก และจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นอาณาบริเวณเดียวกันกับถิ่นฐานบ้านเกิดของผู้วิจัย คือ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร นั้น เป็นดินแดนแห่งอาณาจักรที่มีผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความสามารถ มีบุญญาธิการ บารมีแห่งความเป็นผู้นำท้องถิ่น ที่สมาชิกในชุมชนสามารถฟังฟังได้ทั้งทางกายภาพและมโนภาพ และเป็นผู้ที่มีความผูกพันข้องเกี่ยวกับผู้วิจัยในด้านความรู้สึกนึกคิดมาตั้งแต่วัยเยาว์ จากการได้ยินได้ฟังเรื่องเล่าต่างๆ ที่เป็นทั้งนิทานพื้นบ้านและตำนานจากญาติผู้ใหญ่ รวมทั้งตัวผู้วิจัยยังได้มีการสัมผัสคลุกคลีกับสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับฟังมาตั้งแต่วัยเยาว์ด้วย เมื่อผนวกเข้ากับการเรียนรู้ตามระบบจากโรงเรียนในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาต่างๆ เมื่อเติบโตขึ้น และเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจ อันเป็นส่วนหนึ่งในมูลเหตุแห่งการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยในครั้งนี้ ที่ควบคู่ไปกับเหตุการณ์ปัจจุบันแห่งสภาวะแวดล้อมทางสังคมของผู้วิจัย ดังนั้น จึงทำให้ต้องศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นพงศาวดาร ตำนาน หนังสือประวัติศาสตร์ งานวิจัย และนิทานพื้นบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง

หากกล่าวถึง “พระร่วง” ในความเข้าใจของคนไทยทั่วไปมักรู้จักกันเป็นอย่างดีว่า หมายถึง บุคคลผู้เป็นผู้นำของกลุ่มชน เป็นวีรบุรุษประจำถิ่นที่มีบุญญาธิการและปาฏิหาริย์มากมาย ทั้งตามประวัติศาสตร์ ตำนาน ที่มีการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และนิทานพื้นบ้านที่เป็นมุขปาฐะเรื่องเล่าสืบทอดกันมาอย่างหลากหลาย เช่น เรื่องพระร่วงเล่นวาว พระร่วงสวายน้า พระร่วงวาจาสิทธิ์ ขอมดำดิน พระร่วงอรุณราชกุมาร พระร่วงพระลือ ปลาพระร่วง โขกพระร่วง และอื่นๆ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งกล่าวถึง “พระร่วง” ที่มีปรากฏอยู่มากมาย เทียบเคียงกับนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบทอดกันมา พบว่ามีความ

สอดคล้องกันในเรื่องของสถานที่และบุคคลที่ทำให้เข้าใจได้ว่า “พระร่วง” คือ นามของผู้นำผู้ปกครองหรือเรียกว่า “กษัตริย์” ของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันคือ จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ และตาก โดยนิทานที่เกี่ยวข้องกับพระร่วงนั้นเบญจรัตน์ มาประณีต ได้สรุปไว้ในเอกสารเรื่อง “นิทานพระร่วง” เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2013 (เบญจรัตน์ มาประณีต, 2013) ว่า นิทานพระร่วงนั้นเป็นนิทานประจำถิ่นที่เป็นมุขปาฐะซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของเนื้อเรื่องได้เป็นสองประเภท คือ ประเภทที่เล่าถึงกำเนิดของพระร่วงและการขึ้นสู่อำนาจ โดยมีเนื้อหากล่าวถึงพระร่วงว่าเกิดจากนางนาคและเจ้าเมืองที่เป็นมนุษย์ โดยนางนาคได้ให้กำเนิดพระร่วงและทิ้งไว้จนมีชาวบ้านเก็บไปเลี้ยง เมื่อพระร่วงเติบโตขึ้นจึงได้พบกับเจ้าเมืองผู้เป็นบิดาด้วยเหตุแห่งอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ของตนที่มีติดตัวมาพร้อมกับเครื่องหมายจากแม่ที่สามารถสื่อสารถึงพ่อของพระร่วงให้รู้ได้ว่า นี่คือนบุตรแห่งตน จนท้ายที่สุดพระร่วงได้ขึ้นสู่อำนาจครองเมืองสืบต่อจากบิดา และประเภทที่สองซึ่งไม่ได้กล่าวถึงชาติกำเนิดแต่เน้นที่อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของพระร่วงอันเป็นที่มาของสัตว์ สิ่งของ และภูมินามสถานที่ต่างๆ เช่น ปลาพระร่วง ข้าวตอกพระร่วง ถนนพระร่วง และไม้ขีดกันพระร่วง เป็นต้น สำหรับในส่วนที่เป็นเรื่องราวตามปรากฏในพงศาวดาร ดำเนินที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ส่วนใหญ่มีโครงเรื่องที่บอกกำเนิดของพระร่วงอย่างแตกต่างกันออกไป โดยมีทั้งที่ว่า 1) เป็นกษัตริย์ครองเมืองสุโขทัย ที่มีแม่เป็นคนพื้นเมือง และพ่อเป็นกษัตริย์ 2) เป็นกษัตริย์เชื้อสายขอมที่เป็นใหญ่ในหมู่ไทยเมืองใต้ และ 3) เป็นชาวละโว้ที่แข็งข้อกับชนชั้นปกครองขอม และต่อมาภายหลังได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองเมืองสุโขทัย โดยมีโครงเรื่องและเนื้อหาว่าพระร่วงเป็นคนส่งส่วยน้ำให้ขอม ด้วยการใช้อาณาจักรแก้ปัญหการส่งส่วยน้ำ เผชิญกับการต่อต้านจากผู้ปกครองขอม เมื่อเจอกับพระร่วงในฐานะผู้นำของกลุ่มชนภายใต้การปกครองที่มีทำที่และสติปัญญา ซึ่งอาจนำไปสู่การเป็นอิสระและเอกราช การแก้ปัญหาของพระร่วงเพื่อรักษาชีวิต ร่วมกับการใช้อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในการกำจัดขอม และการขึ้นสู่อำนาจในฐานะผู้ปกครอง ทั้งเรื่องราวของนิทานพื้นบ้านที่เป็นมุขปาฐะซึ่งกล่าวถึงภูมินามสถานที่ และเอกสารประเภทประวัติศาสตร์ ดำเนิน พงศาวดาร ที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนนี้ มีเนื้อหาใจความและโครงเรื่องที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันมีการระบุถึงสถานที่ และตัวสถานที่ซึ่งปรากฏอยู่จริงอย่างตรงกันว่าเป็นสถานที่ในเขตห้าจังหวัดดังกล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้ เรื่องราวเกี่ยวกับพระร่วงจากทั้งสองประเภทยังมีเนื้อหาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “พระร่วง” ในฐานะผู้นำ ผู้ปกครอง กับผู้ใต้ปกครองแห่งท้องถิ่นตน กับความสัมพันธ์ในฐานะผู้นำระหว่างอาณาจักรของพระร่วง กับอาณาจักรในพื้นที่ใกล้เคียง คือ อาณาจักรขอม

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ให้ความหมายของ “พระร่วง” โดย ราม วัชรประดิษฐ์ ได้อ้างถึงในเรื่อง “พระร่วงในการสร้างชาติไทย” มีใจความว่า “...พระเจ้าแผ่นดินบรรดาครองนครสุโขทัยเรามากเรียกว่าพระร่วง...พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงสอบสวนโบราณคดีเรื่องครั้งนครสุโขทัยมาก ทรงมีพระราชดำริว่ามูลเหตุที่เราเรียกพระนามพระเจ้ากรุงสุโขทัยทุกๆ พระองค์ว่า พระร่วง นั้น เห็นจะเป็นด้วยนามเดิมของขุนศรีอินทราทิตย์ จะเป็นชื่อตัวหรือชื่อตั้งอย่างไรก็ตาม จะเรียกว่า พระร่วง น่าจะเป็นคนเดียวกับพระร่วงส่วยน้ำเมืองละโว้ ที่หนังสือพงศาวดารเหนือว่า หนีขอมขึ้นไปได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินครองเมืองสุโขทัย มีพระนามตามหนังสือพงศาวดารเหนือ ว่า พระเจ้าศรีจันทราธิบดี ดูใกล้กันกับศรีอินทราทิตย์นัก ความข้อนี้เมื่อข้าพเจ้ามาตรวจสอบดูในคราวนี้เห็นหลักฐานสมตัวพระราชปฏิธาน มีอีกหลายอย่าง ขุนศรี

อินทราทิตย์คงจะมีพระนามว่า พระร่วง พลเมืองคงจะเรียกตามพระนามเดิมจึงเรียกว่าพระร่วง คำว่า “ร่วง” ในที่นี้แปลความว่า “รุ่งเรือง” มิใช่หล่นลงมา เมื่อผู้พระนามเป็นภาษาสันสกฤต ใช้ในทางราชการ จึงใช้ว่า อินทราทิตย์ ซึ่งแปลตามคติพราหมณ์ว่า เป็นเจ้าของความสว่าง หนังสือที่แต่งเป็นภาษามคธ ต่อมาที่หลังก็ยังเอานามพระร่วงไปผูกเป็นภาษามคธ เรียกอีกหลายอย่าง เอาคำรุ่งเรืองไปแปลเรียกรั้งคราชบ้าง สุรั้งคราชบ้าง อรุณราชบ้าง เอาเสียง “ร่วง” ไปหาคำภาษามคธเรียก รั้งคราชบ้าง สุรั้งคราชบ้าง ไสยรั้งคราชบ้าง แต่ประหลาดอยู่ที่บรรดานามพระร่วงที่ไปผูกเป็นภาษามคธ ทั้งนี้ เรียกแต่ขุนศรีอินทราทิตย์พระองค์เดียว พระองค์อื่นมีพระนามอื่นปรากฏทุกพระองค์ จึงน่าเข้าใจว่าพระนามเดิมของขุนศรีอินทราทิตย์จะชื่อร่วง แต่หนังสือที่แต่งในภาษาไทย เรียกว่าพระร่วงไปทุกพระองค์...” (ราม วัชรประดิษฐ์, 2554 หน้า 88-89) จากเดิมที่เรื่องราวของพระร่วงเป็นที่รู้จักในฐานะผู้มีอำนาจวาสนา มีความรู้ความสามารถ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน จากตำนานที่แพร่หลายในเขตภูมิภาคภาคเหนือตอนล่างของไทย ซึ่งปรากฏเค้าโครงในเอกสารต่างๆ ทั้งพงศาวดารโยนก ชินกาลมาลีปกรณ์ และตำนานพุทธสิหิงค์ จากตำนานและนิทานพื้นบ้านที่สอดคล้องกับภูมิประเทศ และลักษณะทางวัฒนธรรม เช่น ตำนานเรื่องการทอดยอดผักบั้งจากแก่งหลวง ศรีสัชชาลัย ที่มีเนื้อหาวาดด้วยเรื่องพระร่วงเสด็จไปหาแม่ที่เป็นนางนาคใต้พิภพ โดยหายลงไปในแก่งหลวง ที่ศรีสัชชาลัย และเชื่อว่าเมื่อใดที่ผักบั้งจากแก่งหลวงทอดยอดขึ้นไปพันพระบรมธาตุ นั้นหมายถึงพระร่วงจะเสด็จคืนสู่พระนคร และจากเอกสารที่เป็นตำนานทางด้านศาสนา เช่น ตำนานพุทธสิหิงค์ แต่งโดยพระโพธิ์รังสี ในปีพ.ศ. 2060-2071 และตำนานมูลศาสนา แต่งโดยพระพุทธพุกามและพระพุทธญาณ ในปีพ.ศ. 1960 ที่บันทึกถึงพระร่วงในฐานะที่เป็นเจ้าครองเมืองสุโขทัยผู้ทำการประดิษฐานพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ การอัญเชิญและประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ การอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์จากดินแดนทางใต้มายังสุโขทัย และการเผยแพร่พุทธศาสนาจากสุโขทัยไปยังเชียงใหม่ การปรากฏชื่อ “พระร่วง” ในเอกสารทางด้านศาสนานี้ นับเป็นการยืนยันถึงความมีตัวตนของ “พระร่วง” ในฐานะกษัตริย์ผู้ปกครองสุโขทัย มาตั้งแต่อดีตกาลก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ และสืบเนื่องต่อมาจนเมื่อมีการรวบรวมอาณาจักรในเขตภาคเหนือตอนล่างเข้ากับส่วนกลางเป็นสยามประเทศในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ การรวบรวมและสร้างควมมีตัวตนของพระร่วงให้เกิดความสัมพันธ์และยอมรับต่อสถานะความเป็นกษัตริย์ในอดีต ที่ได้สร้างชาติสร้างแผ่นดินจากอดีต คือ อาณาจักรสุโขทัย จนเป็นรากฐานปึกแผ่นอันมั่นคง สืบต่อมาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน การรวบรวมเรื่องราวของ “พระร่วง” ทั้งจากตำนาน พงศาวดาร ประวัติศาสตร์ นิทานพื้นบ้านเหล่านั้น ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชาติที่แทรกซึมไปสู่ประชาชนทั่วไป จึงทำให้ได้ข้อสรุปการเรียกชื่อ “พระร่วง” ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพที่ ราม วัชรประดิษฐ์ ได้อ้างถึงอย่างเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนว่าเหตุใดชาวไทยจึงรู้จักคุ้นเคย และเข้าใจว่าเมื่อเอ่ยถึง “พระร่วง” จึงหมายรวมถึงกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยทุกๆ พระองค์

“พระร่วง”ในพงศาวดารเหนือ

พงศาวดารเหนือนับเป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ฉบับหนึ่ง ที่ว่าด้วยตำนานการสร้างเมืองศรีสัชชาลัย สวรรคโลก การสถาปนาพระพุทธชินราช และการสร้างเมืองอยุธยาโดยพระเจ้าอู่ทอง ในต้นฉบับพงศาวดารเหนือ ต้นฉบับหอสมุดแห่งชาติ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้ระบุที่หน้าแรก โดยมีข้อความอธิบาย

เพิ่มถึงที่มาของหนังสือว่า “เป็นภาคแรกของพงศาวดารสยาม ตั้งแต่ต้นกำเนิดของชาวสยามจนกระทั่งการสถาปนาอยุธยา” ทั้งฉบับที่อยู่ในประเทศไทยซึ่งมีการชำระอยู่หลายครั้งตั้งแต่สมัยอยุธยา เรื่อยมาจนถึงรัตนโกสินทร์ และฉบับที่กรุงปารีส ต่างมีเนื้อหาเรื่องราวเดียวกัน เพียงแต่เพิ่มเติมบ้างเรื่องเข้าไปในฉบับในประเทศไทยเนื่องด้วยการชำระพงศาวดาร สำหรับเรื่องของ “พระร่วง” นั้น มีปรากฏอยู่ทั้งในฉบับประเทศไทย และฉบับกรุงปารีส (ปรีดี พิศภูมิวิถี, 2552 หน้า 100-108) ชื่อ “พระร่วง” ในพงศาวดารเหนือ นั้น ปรากฏเนื้อหาที่ถูกนำไปใช้อ้างอิงถึงในอีกหลากหลายเอกสาร โดยมีเนื้อหาที่เป็นไปในทำนองเดียวกันมีความแตกต่างกันในรายละเอียดเพียงเล็กน้อยทั้งนี้ สามารถแบ่งลักษณะของเนื้อหาเรื่องราวที่มีความแตกต่างกันออกไปได้เป็น 2 ทาง (คนเดินดิน, 2536 หน้า 107-110) คือ แบ่งเป็นเรื่องชาติกำเนิดของพระร่วง ชื่อว่าเรื่องอรุณกุมาร และเรื่องอิทธิฤทธิ์ความสามารถของพระร่วง ที่ได้ถูกถ่ายทอดในเนื้อหาหลากหลายเรื่องราว เช่น พระร่วงช่วยน้ำ พระร่วงวาจาสิทธิ์ และขอมดำดิน

พระร่วง ในเรื่องอรุณกุมารมีเนื้อหาตามพงศาวดารเหนือ ซึ่งถูกกล่าวถึงในบทสรุปของหนังสือการวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์ เรื่อง เทียวเมืองพระร่วง ตอนที่ 12 ว่าด้วยเรื่องเมืองสวรรค์โลก ในพงศาวดารเหนือ โดย ร.ศ.ดร.จิราภรณ์สถาปนาวรรณนะ (ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ, 2554 หน้า 197-198) มีความว่า ในจุลศักราช 86 ปีกุน เจ้าเมืองทริภุญชัยนามว่า พระยาอภัยคามณี ได้พบกับนางนาคที่จำแลงกายเป็นสตรี เทียวเล่นอยู่บนภูเขาสูงหนึ่งขณะพระองค์ได้ไปจำศีลอยู่ จึงเกิดความสมรักรักใคร่และร่วมอภิรมย์สมรสกันอยู่เป็นเวลา 7 วัน นางเกิดตั้งครรภ์และกลับไปยังเมืองนาค จวบจนเวลาใกล้คลอดจึงได้กลับไปยังภูเขาสูงเดิมที่ได้อยู่กับพระยาอภัยคามณีเพื่อคลอด ด้วยคิดว่าลูกที่จะเกิดขึ้นมีเชื้อมนุษย์ที่ไม่สามารถมีชีวิตรอดอยู่ในเมืองนาคได้ นางได้คลอดบุตรทิ้งไว้ในป่าพร้อมกับแหวนและผ้าห่มที่พระยาอภัยคามณีได้มอบให้แก่ นาง แล้วนางจึงจากไปยังเมืองนาค กาลต่อมา มีพรานป่ามาพบทารกน้อยจึงได้นำกลับไปชุบเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม และได้ประสบพบเห็นความอัศจรรย์ต่างๆ อันเป็นบุญบารมีที่เกิดขึ้นจากเด็กน้อยซึ่งแตกต่างไปจากเด็กธรรมดาทั่วไป ต่อมาเมื่อพระเจ้าอภัยคามณีได้สั่งให้สร้างปราสาท เสนาอำมาตย์จึงได้เกณฑ์ไพร่พลมาสร้าง พรานป่าต้องถูกเกณฑ์มาทำงาน และได้นำบุตรบุญธรรมติดมาด้วย ความมหัศจรรย์ของเด็กน้อยทราบถึงพระยาอภัยคามณี จึงได้ตรัสเรียกพรานป่าไปพบพร้อมเด็กน้อย หลังจากได้ถามเรื่องราวเมื่อทราบความดีแล้ว และได้ทอดพระเนตรเห็นผ้าและแหวนที่อยู่ติดตัวเด็ก ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นราชบุตรแห่งตนที่เกิดด้วยนางนาค พระองค์ได้ประทานนามว่า “อรุณกุมาร” (“อรุณ” ในภาษามครคือ “ร่วง”) และเลี้ยงไว้ในที่ลูกหลวง ต่อมา มีราชบุตรที่เกิดแก่อัครมเหสีอีกองค์หนึ่ง ประทานนามว่า “ฤทธิกุมาร” ทั้งสองเติบโตมาด้วยกัน พระเจ้าอภัยคามณีได้ส่งขอราชธิดาเจ้าเมืองศรีสัชชนาลัยให้อภิเษกสมรสกับอรุณกุมาร เนื่องด้วยวงศ์ษัตริย์เดิมแห่งศรีสัชชนาลัยขาดผู้สืบสันตติวงศ์ เจ้าอรุณกุมารจึงได้ครองเมืองเมื่อถึงกาลอันควรและได้รวบรวมเมืองสุโขทัยไว้ด้วย ทรงพระนามว่า “พระร่วง” ในช่วงปีพ.ศ. 950 ส่วนฤทธิกุมารนั้น ด้วยเหตุที่เมืองพิชัยเชียงใหม่มีแต่พระราชธิดา หามีผู้สวैयाราชสมบัติสืบตระกูลไม่ สมเด็จพระเจ้าอรุณราชจึงได้ทำตามคำกราบทูลขอของอำมาตย์เมืองพิชัยเชียงใหม่ ให้พระราชทานเจ้าฤทธิกุมารผู้น้องเพื่ออภิเษกกับนางมลิกาเทวี ราชธิดาเมืองพิชัยเชียงใหม่ โดยพระร่วงได้นำพระฤทธิกุมารไปส่งให้อภิเษกกับราชธิดาเมืองพิชัยเชียงใหม่ และได้ครองเมืองสืบมาทรงพระนามว่า “พระยาลือ” ทั้งสองเจ้าเมืองเป็นเมืองพี่น้องที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

สำหรับเรื่อง พระร่วงส่วยน้ำ นั้น มีการกล่าวถึงเนื้อหาพอสรุปความได้ตามหนังสือย้อนรอยกรุงสุโขทัย ว่า มีชายชาวเมืองละโว้คนหนึ่งชื่อ นายคงครธา ทำหน้าที่เป็นนายกองคุมคนส่งส่วยน้ำเสวยจากทะเลชุบศรไปถวายพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ แห่งเมืองขอม นายคงครธานี้มีบุตรชื่อร่วง เป็นผู้มิบุญด้วยวาจาสิทธิ์มาแต่กำเนิด กล่าวว่สิ่งใดก็จักเป็นไปตามนั้น โดยเด็กชายร่วงไม่เคยรู้ตัวมาก่อน จนล่วงเข้าวัย 11 ปี วันหนึ่งได้พายเรือไปเที่ยวเล่นที่ทะเลชุบศร เรือลอยทวนน้ำเด็กชายร่วงพายเหนื่อย จึงออกปากว่า “ทำไมน้ำไม่ไหลกลับไปทางโน้นบ้าง” เมื่อสิ้นคำกล่าว น้ำก็ไหลกลับไปดังคำกล่าว เด็กชายร่วงจึงรู้ตัวว่ามีวาจาสิทธิ์ แต่มิได้แพร่งพรายออกไป จนกระทั่งนายคงครธาตาย บ่าวไพร่จึงยกให้นายร่วงเป็นนายกองส่วยน้ำแทนพ่อ ครั้นเมื่อถึงเวลานักคุ้มข้าหลวงขอมคุมเกวียนบรรทุกภาชนะใส่น้ำมาถึงเมืองละโว้ ได้เร่งให้นายร่วงเกณฑ์ไพร่พลตักน้ำเสวยส่งส่วยตามเคย นายร่วงเห็นว่าภาชนะใส่น้ำมีน้ำหนักมาก จึงได้สั่งไพร่พลสานชะลอมขึ้นเป็นอันมาก แล้วเอาชะลอมจุ่มลงน้ำ ล้นวาจาสิทธิ์สั่งน้ำให้ขังอยู่ในชะลอม ก็เป็นดังว่าน้ำไม่รั่วไหลออกจากชะลอม นักคุ้มข้าหลวงเห็นดังนั้น จึงตกใจกลัวในฤทธิ์เดชของนายร่วงรีบรับชะลอมน้ำกลับไปยังเมืองขอม ทูลพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ถึงผู้วิเศษที่ได้เกิดขึ้นแล้วที่เมืองละโว้ พระองค์ทรงวิตกเกรงว่าจะเป็นขบถ จึงส่งกองทหารให้มาจับนายร่วง แต่ข่าวได้ล่องรู้ไปถึงขุนนางร่วงก่อน นายร่วงจึงได้หนีออกจากเมืองละโว้ขึ้นไปทางเหนือ ไปบวชเป็นภิกษุอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในเมืองสุโขทัย ผู้คนแถวนั้นพากันเรียกว่า “พระร่วง” ฝ่ายทหารขอมเมื่อมาถึงเมืองละโว้ทราบว่ นายร่วงหนีขึ้นไปทางเหนือ จึงได้ติดตามไปสืบเสาะได้ความว่ไปอยู่ที่เมืองสุโขทัยแต่ไม่รู้ว่ไปบวชเป็นภิกษุ ขอมจึงดำดรินรอดปรากการเข้าไปในเมือง ด้วยความบังเอิญไปเผลอที่ลานวัดซึ่งพระร่วงกำลังกวาดพื้นอยู่ พระร่วงเห็นเข้าก็รู้ว่เป็นขอม แต่ขอมไม่รู้จักพระร่วง จึงสอบถามว่ รู้หรือไม่ว่ นายร่วงมาแต่เมืองละโว้อยู่ที่ใด พระร่วงจึงล้นวาจาสิทธิ์ว่ “สู้อยู่ที่นั่นเกิด รูปจะไปบอกนายร่วง” พอสิ้นคำขอมก็กลายเป็นหินติดคาแผ่นดินอยู่ตรงนั้น ด้วยอำนาจวาจาสิทธิ์ของพระร่วง ชาวเมืองสุโขทัยทราบว่ พระร่วงเป็นผู้มิบุญญาธิการ เมื่อเจ้าแผ่นดินพระเจ้ากรุงสุโขทัยสิ้นพระชนม์ เหล่าเสนาอำมาตย์จึงพร้อมใจกันเชิญพระร่วงขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรงพระนามว่ “พระเจ้าศรีจันทรราชิบดี” โดยเนื้อความตามพงศาวดารเหนือ นั้น พระร่วงเป็นลูกชาวบ้านเมืองละโว้ที่ได้ดีเพราะเกิดเป็นผู้มิบุญ ที่ได้ครองบ้านเมืองเมื่อปีพ.ศ. 1500

การยอมรับความมีตัวตนของพระร่วงในฐานะผู้นำอาณาจักรที่มีบุญญาธิการ ตามเอกสารในพงศาวดารเหนือ นั้น แสดงความขัดแย้งกันในเรื่องของเวลาทั้งในเรื่อง อรุณกุมาร ขึ้นครองราชย์ที่เมืองสุโขทัย และการขึ้นครองแผ่นดินของพระร่วงแห่งเมืองสุโขทัย ที่ไม่สัมพันธ์กัน ห่างกันมากในเรื่องเวลาซึ่งได้ปรากฏตามหลักศิลาจารึกว่ พ่อขุนบางกลางทาวกับการประกาศอิสรภาพจากขอม และก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยเมื่อ พ.ศ. 1800 อันเป็นเวลาที่ไม่สัมพันธ์ และขาดช่วงจากกันอย่างสิ้นเชิงตั้งแต่ปี พ.ศ. 950 แห่งการขึ้นครองราชย์ของอรุณกุมาร ไปสู่ปี พ.ศ. 1500 การครองแผ่นดินของพระร่วงวาจาสิทธิ์ และท้ายที่สุดในปีพ.ศ. 1800 การประกาศอิสรภาพและตั้งอาณาจักรสุโขทัยของพ่อขุนบางกลางทาว แต่อย่างไรก็ตาม กลับมีการอ้างถึงเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับกรุงสุโขทัย อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีพระนามของพระร่วงปรากฏร่วมอยู่ด้วยในเอกสารต่างๆ โดยเรียกพระเจ้ากรุงสุโขทัยว่ “พระร่วง” เช่น ในเรื่องราชาธิราช ที่กล่าวถึงการชุบเลี้ยงมะกะโท และส่งเสริมสนับสนุนจนท้ายที่สุดได้เป็นพระเจ้าฟ้ารั่ว ครองเมืองมอญ นอกจากนี้ในพงศาวดารโยนก ยังได้มีการกล่าวถึง พระยาเมงรายคราสร้างเมืองเชียงใหม่ ได้อัญเชิญ “พระยาร่วงเมืองสุโขทัย” กับ

“พระยาจำเมืองพะเยา ผู้เป็นสหายไปปรึกษา และในตำนานพระพุทฺธสิหิงค์ ได้กล่าวถึงพระพุทฺธสิหิงค์ ปฐมกรรมจากเมืองนครศรีธรรมราช ว่า พระร่วงได้อัญเชิญไปไว้ยังเมืองสุโขทัย (คนเดินดิน, 2536 หน้า 110-111) เนื้อหาทั้งจากในพงศาวดารเหนือ เรื่องราชาธิราช พงศาวดารโยนก และตำนานพุทฺธสิหิงค์ ได้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในความเป็นผู้นำแห่งอาณาจักรของชาวบ้านในท้องถิ่น ด้วยเหตุผลทางด้านสติปัญญา ความสามารถ บุญบารมี อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ซึ่งได้ประกอบรวมกันเข้า จนเกิดเป็นขวัญและกำลังใจอันมั่นคงของผู้เป็นสมาชิกในชุมชน ที่เกิดจากความปึกแผ่นของอาณาจักรด้วยการปกครองและนำพาของผู้นำ และยิ่งไปกว่านั้น พระร่วงยังได้แผ่ขยายอำนาจและบารมีออกไปให้เป็นที่ประจักษ์ยอมรับว่ามีอาณาพรมมากใน อาณาเขตรายล้อมทั้งทางด้านเหนือ ได้แก่ ตะวันออก และตะวันตก เช่น มอญ ขอม นครศรีธรรมราช และ เชียงใหม่ เป็นต้น ดังนั้น พระร่วงจึงเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวไทยว่าเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองมาตั้งแต่สมัย กรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน ทั้งยังมีการกล่าวอ้างถึงชื่อ “พระร่วง” ในหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ถิ่นพระร่วง หนังสือไตรภูมิพระร่วง สุภาชิตพระร่วง เป็นต้น โดยชื่อที่ปรากฏอยู่นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย โดยถือว่าเป็นความเจริญก้าวหน้าทางด้านศิลปะวิทยาการ ที่ได้นำพาให้อาณาจักรสุโขทัย อันเป็นรากฐานแห่งความเจริญมั่นคงอย่างเป็นปึกแผ่นของสยามประเทศในปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ ยังมีความเจริญทางด้านศิลปะวิทยาการที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองของ อาณาจักรสุโขทัย ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความชาญฉลาดของ “พระร่วง” ผู้นำแห่งกรุงสุโขทัย นั่นคือ การทำถ้วย ชามสังคโลก ที่กลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของอาณาจักรสุโขทัย สร้างรายได้เป็นอย่างดีให้กับ อาณาจักร และแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม ที่เป็นผลิตภัณฑ์พาณิชย์ศิลป์ด้วย วงศ์พระร่วง กษัตริย์เจ้าแผ่นดินแห่งกรุงสุโขทัย

พระยารามคำแหง พระราชโอรสพระองค์น้อยแห่งพระเจ้าศรีอินทราทิตย์ “พระยาร่วง” เจ้าเมือง สุโขทัย ทรงพระนามเดิมว่า “ร่วง” เมื่อได้ทรงสถาปนาเป็นพระรามคำแหง คนทั้งหลายเปลี่ยนแต่คำหน้า เรียกว่า “พระร่วง” ครั้นเมื่อเสวยราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว จึงเรียกว่า “พระยาร่วง” ดังปรากฏใน พงศาวดารเชียงใหม่กล่าวว่า พระยาเมงรายสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อปีชวด พ.ศ. 1835 ตรงกับศักราชในรัชกาล พระเจ้ารามคำแหง ได้เชิญพระยาจำเมืองเจ้าเมืองพะเยา กับ พระยาร่วง เจ้าเมืองสุโขทัยอันเป็นมิตรสหายไป ปรึกษาหารือกัน (คนเดินดิน, 2536 หน้า 114-115) จากปีศักราช และการเรียกชื่อที่ตรงกัน ทำให้แน่ใจได้ว่า “พระร่วง” นั่นคือ พระเจ้ารามคำแหงอย่างแน่นอน พระองค์ทรงเป็นพระอัจฉริยบุรุษผู้กล้าหาญ มี ความสามารถทางการรบพุ่ง ทำให้ขยายพระราชอาณาจักรออกไปได้อย่างกว้างขวาง ดังปรากฏในศิลาจารึกว่า อาณาเขตทางทิศใต้แผ่ลงไปถึงนครศรีธรรมราช ทางทิศตะวันตกไปถึงเมืองมอญหงสาวดี ทางทิศเหนือไปถึง เมืองหลวงพระบาง ทางทิศตะวันออกไปจนถึงเมืองเวียงจันทน์ และเวียงคำ ทางด้านวัฒนธรรม ทรงคิด ประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1826 และทรงเสาะหาพระสงฆ์จากลังกาวงศ์ที่รอบรู้พระไตรปิฎกจาก นครศรีธรรมราชขึ้นมาสอนยังกรุงสุโขทัย ในทางเศรษฐกิจนั้นทรงยกเลิกการเก็บภาษีผ่านด่านตามระยะทาง ให้มีการค้าขายต่างประเทศใกล้เคียง ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาค้าขายในพระนคร มีชาวจีนเข้ามาตั้งโรงทำ เครื่องสังคโลก และมีการส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศ ทรงให้มีการร้องทุกข์ของชาวบ้านอย่างไม่แบ่งชนชั้น วรรณะ บ้านเมืองจึงเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าด้วยการปกครองแบบพ่อปกครองลูกบนผืนแผ่นดินแห่งพระร่วง

พระยาสิทธิ พระมหากษัตริย์องค์ที่ 5 แห่งราชวงศ์สุโขทัย พระราชโอรสแห่งพระยาเลอไทย เมื่อขึ้นครองราชย์ทรงมีพระนามเมื่อราชาภิเษกว่า “พระเจ้าศรีสุริยพงษ์มหารัชมหาราชธิราช” ทรงนิยมบำเพ็ญบารมีด้วยการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และบำรุงบ้านเมืองในพระราชอาณาเขตด้วยทางสันติภาพ ทรงรอบรู้วิชาต่างๆ หลากอย่าง เช่น รอบรู้พระไตรปิฎก จนถึงขนาดทรงพระนิพนธ์หนังสือ “ไตรภูมิภิกขา” หรือ “ไตรภูมิพระร่วง” ในปีพ.ศ. 1888 อันเป็นวรรณคดีเล่มแรกของไทย ที่ได้ทรงนำไปใช้สั่งสอนประชาชนทรงเชี่ยวชาญในทางโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ การคำนวณการโคจรของดวงดาว ดังปรากฏข้อความว่า “พระร่วงลบศักราช” ทางไสยศาสตร์ ทรงบัญญัติศาสตราคมเป็นปฐมธรรมเนียม คล้ายพิธิ 12 เดือน ทรงสร้างปราสาทแบบก่ออิฐถือปูนอย่างมั่นคง สวยงาม ทรงอุปถัมภ์การศึกษาพุทธศาสนาและศิลปะศาสตร์ต่างๆ ทรงส่งราชบุตรไปรับพระบรมธาตุจากลังกาทวีป แล้วสร้างพระมหาธาตุบรรจุพระบรมธาตุไว้ที่เมืองนครชุม ทรงส่งราชบัณฑิตไปอาราธนาพระมหาสวามีสังฆราชมาแต่เมืองลังกา ทรงผนวชเป็นพระภิกษุในบวรพุทธศาสนา ทรงโปรดให้ขุดคลองและทำถนนหนทางจากสุโขทัย ขึ้นไปยังเมืองศรีสัชชนาลัย (พญาลิไทย, 2551 หน้า 8-10) และผ่านลงไปถึงเมืองกำแพงเพชร เรียก “ถนนพระร่วง” มีขนาดความยาว 123 กิโลเมตร ที่สามารถใช้เป็นคันดินกั้นน้ำได้ด้วย

เรื่องราวบนเส้นทางสาย “ถนนพระร่วง” ได้ถูกกล่าวถึงในภาคผนวกงานวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์ เรื่อง เที้ยวเมืองพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ และคณะ ว่า มีการเสด็จเที่ยวเมืองเหนือตามถนนพระร่วง ช่วงเมืองกำแพงเพชรจนถึงสุโขทัย เมื่อปลายศก 124 โดยพระวิเชียรปราการได้ค้นพบถนนที่เข้าใจภายหลังได้ว่าเป็น ถนนพระร่วง ที่ติดต่อตลอดไปตั้งแต่เมืองกำแพงเพชรถึงสุโขทัย และสุโขทัยไปถึงสุวรรณโลก ถนนเส้นนี้ได้ผ่านไปถึงเมืองขนาดเล็ก 3 เมือง ที่ถูกบันทึกไว้ตรงตามคำแปลหลักศิลาจารึกเมืองสุโขทัยที่ 2 ซึ่ง พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ทรงแต่ง และพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณรายเดือนเล่ม 1 ฉบับที่ 3 ปี 1246 เมืองทั้ง 3 ดังกล่าว คือ เมืองจันทน์ เมืองพราน และเมืองวาน ซึ่งเป็นเมืองที่พระมหาสวามีสังฆราช ผู้มาจากนครจันทร์เขตในลังกาทวีป ได้เดินทางผ่านเมื่อครั้งไปสุโขทัย ส่วนสาเหตุแห่งการสร้างถนนพระร่วงนั้น มีเนื้อความปรากฏในหนังสือว่า “ในการนั้นพระองค์ (พระเจ้ากมรเตมยอัครีธรรมิกราชาธิราช) ทรงระลึกถึงพระเชษฐาแห่งเมืองศรีสัชชนาลัยจะเสด็จนำพยุหพลไป ฯลฯ แล้วพระองค์ท่านเสด็จดำเนินพลไปปราบปรามเมืองหนึ่ง ชื่อ ศรีจุชามลราชมหานคร ตั้งอยู่ที่ศัพทาลัยเมืองศรีสัชชนาลัย เสด็จทอดพระเนตรตามระยะสถลมารคไปเห็นว่าทางลำบากแก่ราษฎรไปมาค้าขาย จึงทรงพระกรุณาโปรดให้ริ้วพลขุดคลองทำถนนหนทางหลวง ตั้งแต่เมืองสุโขทัยมาจนตลอดถึงเมืองศรีสัชชนาลัยและเมืองน้อยเมืองใหญ่ ทำทางน้ำทางบกแฉะเวียนไปตามหว่างทางใหญ่เป็นการบุญสนองคุณพระราชบิดา” ใจความดังกล่าวในศิลาจารึกที่ถูกแปลออกมา บอถึงเหตุผลที่พระยาสิทธิได้ทรงสร้างถนนว่าเป็นไปเพื่อความสะดวกในการเดินทางของพระองค์ และเพื่อให้ราษฎรได้ใช้เป็นเส้นทางทำมาหากินค้าขายไปมาหาสู่กันจากเมืองใหญ่เมืองหนึ่งไปสู่อีกเมืองหนึ่ง โดยผ่านเมืองเล็กเมืองน้อยระหว่างทาง การสร้างถนนนี้ถือได้ว่าทรงทำเพื่อสนองบุญคุณพระราชบิดาของพระองค์ไปพร้อมกันด้วย อย่างไรก็ตาม ลักษณะสภาพถนนที่ปรากฏให้เห็นหลงเหลืออยู่นั้น มีลักษณะของดินที่แน่นหนาดีในช่วงที่ถนนอยู่ในสภาพดี และตามบันทึกพระราชนิพนธ์ “เที้ยวเมืองพระร่วง” พบว่าบางแห่งมีขนาดช่วงไปด้วยการถูกทำลายจากทั้งธรรมชาติและมีฝีมือมนุษย์ ด้วยการทำไรไถนา ปลุกเรือนคร่อมบนเส้นทาง ในขณะที่บางแห่งยังคงมีสภาพเป็นถนน

บางส่วนอยู่อย่างชัดเจน ด้วยมีการใช้งานบนถนนพระร่วงในระยะเวลาหลังๆ ต่อมาจากชาวบ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆ ถนน แต่ชาวบ้านเหล่านั้นกลับไม่รู้ว่าเป็นถนนพระร่วง เข้าใจเพียงว่าเป็นถนนที่ผ่านและออกไปจากหมู่บ้านแล้วเลยหายเข้าไปในป่า

เส้นทาง “ถนนพระร่วง” ช่วงผ่านอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเดินทางของพระสังฆราชเพื่อไปสู่เมืองสุโขทัย ปรากฏในตอน 4 ของงานวิจัยว่า พระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระราชดำเนินบนเส้นทางถนนพระร่วงตามรอยที่พระสังฆราชเดิน โดยกล่าวไว้ถึงช่วงเสด็จถึงที่พักแรมเมืองบางพาน ตั้งอยู่ในทุ่งริมบ้านบางพานที่มีถนนอยู่หน้าที่พัก ถนนนี้ชาวบ้านเรียกชื่อว่า ถนนพระยาพาน แล่นผ่านหน้าเมืองพานออกไป เลี้ยวไปสู่เขานางทองเส้นหนึ่งแล้วแยกไปเข้าบรรจบถนนพระร่วง ลักษณะถนนเส้นนี้ทำเป็นคันสูงขึ้นจากพื้นทุ่งราว 2 ศอก มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่บนถนน บริเวณส่วนที่เป็นเขานางทองนั้น มีเรื่องเล่ากันว่า นางทองได้ถูกพระยานาคกลืนเข้าไป และพระร่วงได้ตามมาจนถึงเขานี้ ล้วงนางออกมาจากคอกพระยานาค และได้นางเป็นพระชายาบนยอดเขานี้ บนยอดเขามีกองแลงอยู่กองหนึ่งตั้งอยู่บนเนิน และมีเนินอีกเนินในระยะไม่ไกลจากกัน ระหว่างเนินทั้งสองพบแผ่นศิลาสลักเป็นรอยพระพุทธรูปบาทแผ่นหนึ่ง มีลายกันหอยที่นิ้วกับจักรใหญ่ตรงกลางฝ่าพระบาท มีลวดลายตกแต่งเป็นห้องคล้ายลวดลายจีน ดูคล้ายลายเก๋งจีน ด้านนอกรอยพระบาทมีจารึกอักษรขอม ที่ถูกกะเทาะออกมีความเสียหายจึงไม่สามารถอ่านความได้ รอยพระบาทนี้อาจเก่าแก่ถึงสมัยพระร่วง ด้วยเหตุที่เขานางทองอยู่ในเส้นทางเดินทางของพระสังฆราชจากลังกาทวีปไปสู่สุโขทัย และการนำพระบรมธาตุมาบรรจุไว้ ณ พระมหาธาตุเมืองนครชุม เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามพระราชดำริ และคำอาราธนาของพระยาลิไท ดังนั้น การสร้างพระพุทธรูปประดิษฐาน ณ เขานางทอง จึงเป็นการแสดงความหมายถึงการมาเยือนยังดินแดนแห่งใหม่ของพระพุทธศาสนา จากแหล่งกำเนิดในลังกาทวีป ในชั้นหลังได้ปรากฏหลักฐานเป็นข้อความตามศิลาจารึกว่า พระมหาธรรมราชา (พญาฤทัยหรือลิทัย) ราชนัดดาของพระเจ้ารามคำแหงมหาราชทรงสร้างขึ้น (ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ, 2554 หน้า 159) จากหลักฐานดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดข้อสันนิษฐานที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ เทียบเมืองพระร่วงว่า ศักราชในการสร้างถนนพระร่วงนั้นมิได้มีปรากฏอย่างชัดเจน แต่เข้าใจว่าถนนพระร่วงน่าจะสร้างขึ้นก่อนแล้วในสมัยพระเจ้ารามคำแหง (ราวปีมหาศักราช 1205-1214) ด้วยเหตุผลเรื่องความเจริญรุ่งเรือง และอาณาเขตอันขยายออกไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาลทุกทิศ จึงน่าจะมีถนนหนทางที่สามารถไปมาหาสู่ติดต่อกับดินแดนในอาณาเขตนอกเมืองสุโขทัย อย่างน้อยก็ควรมีถนนติดต่อไปยังเมืองลูกหลวงอย่างสวรรคโลกและกำแพงเพชรบ้าง หรือแม้แต่เมืองศรีสัชนาลัยที่พระเจ้ารามคำแหงทรงเสด็จไปอยู่บ้างตามหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกเมืองสุโขทัยที่ 1 ใจความว่า “1209 ศกปีกุน ให้ขุดเอาพระธาตุดอกทังหลายเห็นกทำบูชาบำเรอแก่พระธาตุได้เดือนหกวนน จึงเอาลงฝังในกลางเมืองศรีสัชนาลัย ก่อพระเจดีย์เหนือหกเข้า (ปี) จึงออกแล้วตั้งวงผา (กำแพงศิลา) ล้อมพระธาตุสามเข้าจึงแล้ว” (ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ, 2554 หน้า 152) การก่อสร้างพระธาตุที่ศรีสัชนาลัยต้องใช้เวลาานหลายปี การไปมาหาสู่ระหว่างเมืองจึงต้องมีอยู่อย่างสม่ำเสมอด้วยการเดินทางตามเส้นทางถนนที่น่าจะถูกสร้างขึ้นในยุคสมัยของพระเจ้ารามคำแหง ส่วนในสมัยของพระยาลิไท จึงเป็นไปได้ว่าเป็นการบูรณะเส้นทางสร้างซ่อมและเพิ่มเติมในบางจุด ด้วยการสร้างถนนเล็กแยกย่อยออกไป ควบคู่กับการขุดคลองชลประทานคู่กับถนน ให้มีน้ำใช้ตลอดเส้นทางเดินทางและได้

ดินไปทำถนนพร้อมกันไปด้วย ด้วยการดังก้าวเป็นไปเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการเดินทางไปมาหาสู่ต่อกัน และเพื่อความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

นอกเหนือจากพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง “เที่ยวเมืองพระร่วง” ในฐานะผู้ครองแผ่นดิน ที่กล่าวถึงถนนพระร่วงด้วยเห็นถึงความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องแสดงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยแต่อดีต ด้วยการสร้างสาธารณูปโภคทั้งถนน และระบบชลประทานควบคู่กันไป แล้วนั้น ในส่วนของราษฎรผู้อยู่อาศัยในแผ่นดินได้เกิดความกระตือรือร้นในการสืบค้นสำรวจเส้นทางถนนพระร่วงเช่นกัน โดยมีบันทึกของนายสันติ อภัยราช (สันติ อภัยราช, 2009) ที่ได้ทำการสำรวจเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2545 เริ่มเมื่อเวลา 09.00 น. โดยคณะสำรวจประกอบด้วยที่ร้อยตรีพิทยา คำเด่นงาม อดีตนักโบราณคดี 8 วิทยากรพิเศษ และ นายสันติ เองเป็นหัวหน้าคณะสำรวจ ขณะนั้นเป็นอาจารย์ 3 ระดับ 8 รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้เริ่มต้นออกสำรวจจากประตูสะพานโคมไปตามถนนสายกำแพงเพชรสุโขทัย ไปสู่วัดอวาสน้อยผ่านสถานีวิทยุสมทบ บ่อสามแสนเลี้ยวขวาเข้าถนนข้างโรงเรียนบ่อสามแสน ไปสู่นถนนพระร่วงระหว่างเส้นทางเมื่อถึงจุดพักหรือสถานที่ที่ตรงกันกับเรื่องราวจากนิทานพื้นบ้าน หรือตำนานที่เคยได้ยินมา นายสันติจะเล่าให้ผู้ร่วมคณะฟัง ดังนี้ เมื่อคณะสำรวจเดินทางเข้าสู่บ้านดงขวัญลัดเลาะไปจนถึงบ้านวังพานตลอดเส้นทางพบซากโบราณวัตถุเป็นระยะๆ จากการพูดคุยกับชาวบ้านทำให้ทราบตำนานเรื่องอิทธิฤทธิ์ของพระร่วงที่ใช้ในการสร้างถนนตามความเข้าใจของชาวบ้าน และการวิงวอนของพระร่วงในหมู่บ้านต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันแต่ต่างสถานที่กัน เส้นทางบนถนนพระร่วงช่วงผ่านบ้านบางพานจะทับเส้นทางถนนที่สร้างขึ้นใหม่เป็นลูกรัง ที่ชาวบ้านใช้สัญจรไปมา ผ่านไปยังเขานางพันและมีแยกไปสู่เขานางทอง ทับกับถนนเส้นพรานกระต่าย-วังพาน ส่วนเส้นเขานางพันผ่านหมู่บ้านวังพาน ไปจรดกับถนนสายพรานกระต่าย-เขาคีรีส ผ่านหน้าวัดไตรภูมิ วัดพรานกระต่ายเหนือ (ร้างไปแล้ว) บนเส้นทางนี้มีสถานที่สำคัญหลายแห่งที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราวนิทานพื้นบ้านและตำนาน เช่น ตำนานเขานางทอง ดังกล่าวแล้วข้างต้น ส่วนเส้นทางไปยังเขานางพันนั้น มีเรื่องเล่าว่า นางพันเป็นชื่อสมหรือเมียน้อยของพระร่วง ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวัดพรานทองศิริมงคล ชาวบ้านเรียกว่า บ้านวังพานเก่า เป็นบริเวณที่เป็นวังเก่า มีเนื้อที่ 300 ไร่ ชาวบ้านเคยได้พระพิมพ์อุ้มทองที่เข้าใจว่าเป็นพระพิมพ์สมัยทวารวดี ภายในพื้นที่มีอ่างเก็บน้ำหรือบึงขนาดใหญ่ที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นที่อยู่ของพญางูใหญ่ที่คาบนางทองมา ปัจจุบันทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัยได้ขุดพื้นที่ไว้เป็นที่สาธารณะไม่มีชาวบ้านเป็นเจ้าของ เมื่อคณะสำรวจเดินทางมาถึงเขตอำเภอพรานกระต่าย ที่มีเรื่องเล่าขานเป็นตำนานถึงชื่ออำเภอว่า เมื่อราวปี พ.ศ. 1420 พรานกระต่ายเป็นส่วนหนึ่งของเมืองพาน มีมหาพุทธสาครเป็นกษัตริย์ ตัวเมืองตั้งอยู่ห่างจากอำเภอปัจจุบันไปทางทิศใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร มีความเจริญรุ่งเรืองมาก เพราะเป็นที่ราบลุ่มมีลำน้ำใหญ่ไหลผ่านจากกำแพงเพชรไปสุโขทัย เป็นเส้นทางคมนาคมอันอุดมสมบูรณ์ มีบ้านเรือนอยู่ริมสองฝั่งคลอง พบซากคูเมือง คันเมืองอยู่ในพื้นที่ที่เป็นวัดร้างหลายแห่ง เช่น บ้านวังไม้ วัดโคก บ้านพาน บ้านจำปีจำปา เป็นต้น พบรอยพระพุทธรูปจำลองสัมฤทธิ์ที่วัดนางทองบนเขานางทองใกล้เมืองพาน ซึ่งเป็นชื่อของพระมหาลีพระร่วง โดยมีถนนพระร่วงแล่นผ่านจากสุโขทัยมายังอำเภอพรานกระต่าย เพื่อไปจังหวัดกำแพงเพชร ราวปีพ.ศ. 1800 พระร่วงครองเมืองสุโขทัยต้องการขยายอาณาเขตให้กว้างขวางและมั่นคง จึงให้สร้างเมืองหน้าด่านขึ้นทุกทิศ โดยให้นายพรานผู้ชำนาญเดินป่าออกสำรวจเส้นทางและชัยภูมิที่ตั้งเมืองที่มีลักษณะดี เหล่าพรานป่าได้

กระจายกันออกสำรวจจนกระทั่งมาถึงบริเวณป่าแห่งหนึ่ง พบกระต่ายป่ามีขนสีเหลืองทองเปล่งปลั่งสวยงามมาก จึงอยากจับกระต่ายป่าตัวนี้มาถวายแด่พระมหาลีพระร่วง พรานได้พยายามดักกระต่ายป่าอยู่หลายครั้งหลายคราแต่ก็ไม่สำเร็จ จึงไปเกณฑ์เพื่อนฝูงพี่น้องมาช่วยกันจับอยู่หลายเพลา และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่พบกระต่ายป่าเพื่อรอดักจับมัน กระต่ายได้หนีเข้าไปในถ้ำที่มีปากถ้ำขนาดเล็ก นายพรานพยายามจะเข้าไปด้านในเพื่อจับมัน แต่ก็ไม่สามารถทำได้ จึงได้อยู่เฝ้าหน้าถ้ำ นานเข้าจึงตั้งบ้านเรือนอยู่หน้าปากถ้ำเพื่อเฝ้าคอยจับมัน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จนผู้คนและหมู่บ้านได้ขยายใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นชุมชนใหญ่ เรียกว่า “บ้านพรานกระต่าย” ที่กลายเป็นอำเภอในเวลาต่อมา ส่วนบริเวณถ้ำที่กระต่ายหนีเข้าไปนั้นปัจจุบันชาวบ้านได้พากันเรียกว่า “ถ้ำกระต่ายทอง” ที่ได้รับการตกแต่งบูรณะจนเป็นสถานที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์สำหรับชาวบ้านไป บนเส้นทางถนนพระร่วงนี้ชาวบ้านยังได้เล่าถึงตำนานการสร้างถนนว่า พระร่วงได้ใช้เท้าเกลี่ยดินเพียงสามครั้งเท่านั้นก็เกิดเป็นถนนพระร่วงขึ้น ตัวพระร่วงเป็นกษัตริย์ที่โปรดการเล่นว่าว ชาวบ้านตลอดเส้นทางถนนพระร่วงในหมู่บ้านต่างๆ ที่คณะสำรวจเดินผ่านมักมีเรื่องเล่าว่าพระร่วงเล่นว่าวนี้เหมือนกันเพียงแต่ต่างสถานที่กันเท่านั้น เช่น ตำนานพระร่วงเล่นว่าวของชาวอำเภอพรานกระต่าย มีความว่า ช่วงที่พระร่วงครองราชย์อยู่ที่กรุงสุโขทัย พระองค์ทรงคิดถึงนางทองผู้เป็นมเหสีว่าอยู่ที่เมืองพานจึงเสด็จไปหา ขณะนั้นนางทองตั้งครรภ์อ่อนอยากทานมะดัน พระร่วงจึงเสด็จไปหามะดันระหว่างทางนึกสนุกอยากเล่นว่าว เมื่อเดินทางมาถึงวัดโพธิ์ ซึ่งเป็นวัดเก่าอยู่ใกล้วัดไตรภูมิในปัจจุบัน จึงหาเชือกมาใช้เล่นว่าวได้ข้อปอที่มีความเหนียวดี แล้วออกวิ่งว่าวไปสะดุดเขาสว่างล้มลงบริเวณใกล้ๆ โรงพยาบาลพรานกระต่ายในปัจจุบัน ทำให้เกิดเป็นหลุมที่กลายเป็นหนองน้ำ 2 แห่ง จากนั้นจึงได้เก็บดอกโสนที่หนองโสนเข้ม รู้สึกเหนียวตัวจึงวิกน้ำในหนองล้างเรียกหนองกระทำ แล้วไปเก็บดอกช่าเหล้ากลายเป็นหนองช่าเหล้า หลังจากนั้นจึงวิ่งว่าวต่อไป มาหยุดนั่งเล่นที่หนองหิน บริเวณนั้นยังมีรอยหินที่พระร่วงนั่งชาวบ้านเรียกว่า “หัวหินกอง” พระร่วงวิ่งว่าวต่อไปจนเหนื่อยจึงหยุดพักขอน้ำชาวบ้านแถวหนองหัววัวที่กันดารน้ำมาก ชาวบ้านไม่รู้ว่าเป็นพระร่วงจึงไม่ให้น้ำ แต่ให้โยนน้ำในบ่อเอง พระร่วงจึงเอาเชือกปอมาโพงน้ำแต่ไม่ได้น้ำ จึงโกรธมากกระเท็บเท้าสามที บริเวณตาน้ำจนตาน้ำตันไปหมดและสาบไม่ใช้มีน้ำ ชาวบ้านบริเวณนั้นจึงหาน้ำได้ยากมาก ต้องขุดบ่อลงไปลึกมากถึงจะได้น้ำใช้ในที่สุดพระร่วงก็วิ่งว่าวมาจนถึงคลองแห่งหนึ่งมีลูกมะดันมาก จึงเก็บเอาไปเพื่อให้นางทองกิน ชาวบ้านเรียกคลองนั้นว่า “คลองมะดัน”

ความรุ่งเรืองแห่งเมืองพระร่วง

คำ “ร่วง” แปลว่า สว่าง ที่มีความหมายเดียวกับคำว่า “รุ่ง” ซึ่งพ้องกับชื่อ “พระร่วง” ตามพงศาวดารเหนือใช้ชื่อ “อรุณราช” มีความหมายว่า “รุ่ง” เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในชินกาลมาลีปกรณ์ยังกล่าวถึงชื่อกษัตริย์สุโขทัยองค์หนึ่งว่า โจรจนราช โดยคำ “โจรจน” มีความหมายว่า รุ่ง เช่นกัน (ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ, 2554 หน้า 198-199) ความมั่นคงเป็นปึกแผ่นของแผ่นดินสุโขทัย นอกจากบอกได้ด้วยอาณาเขตที่กว้างใหญ่แล้ว ความอยู่ดีมีสุขของราษฎรก็เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองแห่งแผ่นดินได้เช่นกัน ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นปึกแผ่นดังว่านั้น เกิดขึ้นได้ด้วยพระปรีชาสามารถของเจ้าครองแผ่นดิน ที่เป็นที่ยอมรับทั้งจากทั้งราษฎรในปกครอง และอาณาจักรข้างเคียง บุญบารมีที่ปรากฏในพงศาวดารเหนือกล่าวถึง

พระร่วงกับการยอมรับของพระเจ้ากรุงจีนไว้ว่า พระร่วงเสด็จเมืองจีนพร้อมกับเจ้าฤทธิภูมิราชบุตรด้วย เหตุที่มีได้มาช่วยลอบศักราชเช่นลาว มอญ พม่า ลังกา เมื่อเสด็จลงเรือไปถึงเมืองจีน พระยากรุงจีนเกรงกลัว บารมี จึงได้ให้คนมารับเสด็จอย่างอ่อนน้อม พร้อมยกราชธิดาให้แก่พระยาร่วงและมอบตรามังกรผ่าซีกส่วน หางให้พระราชธิดาไว้ พระร่วงพาเสด็จลงเรือกลับมายังศรีสัชนาลัยพร้อมพระอนุชา และฝูงจิ้งจอก 500 ชีวิต ใช้เวลาเดือนทางหนึ่งเดือน เมื่อมาถึงพระนคร จีนเหล่านั้นได้มาทำเครื่องถ้วยชามอันเจริญรุ่งเรืองเป็น สินค้าออกสำคัญของสุโขทัยในเวลาต่อมา หากพิจารณาโดยถ้อยคำแล้วพบว่า การเดินทางของพระร่วงไปยัง เมืองจีนนั้น เป็นการเดินทางไปเพื่อศึกษาเรียนรู้วิทยาการอันเจริญก้าวหน้าของจีน และได้นำกลับมาใช้ยัง อาณาจักรสุโขทัย เพื่อสร้างความรุ่งเรืองให้แก่แผ่นดินและไพร่ฟ้าประชาราษฎร์บ้าง จากหลักฐานเตาทุเรียงที่เป็น เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาซึ่งพบอยู่มากมายกระจัดกระจายในหลายบริเวณ ทำให้เป็นเครื่องยืนยันความจริงที่ ตรงกันกับที่ปรากฏในพงศาวดารเหนือ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสุโขทัยกับจีนนั้นเห็นได้จากการส่งช่างจีนเข้ามา สอนทำเครื่องเคลือบดินเผาชนิดที่เรียกว่า “เครื่องสังคโลก” ที่มีแหล่งผลิตอยู่มากมายในอาณาจักรสุโขทัย เช่นที่ แม่โจนในเมืองสุโขทัย ปายาง ตำบลเกาะน้อยนอกเมืองศรีสัชนาลัย บ้านเตาไหมเมืองพิษณุโลก บ้างแก่ง อุดรติตต์ เป็นต้น (พลาตีสัย สิทธิธัญกิจ, 2546 หน้า 104) แหล่งผลิตที่มากมายหลายแห่งนี้ทำให้สุโขทัย สามารถส่งสินค้าประเภทสังคโลกนี้ไปขายยังต่างประเทศในปริมาณ เนื่องจากเป็นช่วงขณะการเปลี่ยนผ่าน แผ่นดินของราชวงศ์จีนผู้เป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ในขณะนั้น ความยุ่งยากของกิจการภายในแผ่นดินจีน จึงทำให้ สุโขทัยสามารถช่วงชิงตลาดการส่งออกเครื่องสังคโลกมาจากจีนได้ จากหลักฐานการค้นพบเครื่องถ้วยซึ่งขุดได้ ในเกาะสุมาตราและฟิลิปปินส์ พร้อมบันทึกที่กล่าวว่าสินค้าถูกส่งออกจากท่ามะตะบันของพม่า ผ่านทางแม่ สอด เมื่อได้พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้วพบว่ามีความอายุและลักษณะเช่นเดียวกันกับ เครื่องเคลือบดินเผาจากเตา เซลียง และเตาสุโขทัย จึงทำให้แน่ใจได้ว่าเป็นเครื่องเคลือบดินเผาจากเตาเซลียง (สุวรรณคโลก) และเตาสุโขทัย ส่งออกไปขายไปยังฟิลิปปินส์และที่อื่นๆ โดยสินค้าจากทั้งสองแหล่งนี้มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตัว ผลิตภัณฑ์มีความเป็นสินค้าคู่แข่งกัน (คนเดินดิน, 2536 หน้า 188, 196) นอกจากสองเตาดังกล่าวแล้ว ยังพบ เตาอีกหลายที่ เช่น เตาเวียงกาหลง และเตาศรีสัชนาลัย เป็นต้น ที่แสดงให้เห็นว่าในบริเวณอาณาจักรสุโขทัย นั้น มีอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาที่เป็นความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นตัวสร้างรายได้ ให้แก่รัฐ และสมาชิกในแต่ละชุมชน

นอกจากวิทยาการทางด้านอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาที่โดดเด่นของสุโขทัย ที่ได้รับการ ส่งเสริมสนับสนุนจาก “พระร่วง” เจ้าผู้ครองแผ่นดิน ให้ประชาราษฎร์ทำมาหากินได้อย่างสะดวก มีเศรษฐกิจ ที่ดีแล้ว ยังส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักของผู้คนในอาณาจักรสุโขทัย ด้วยการสร้างระบบ ชลประทานสำหรับทำเกษตรกรรม ดังมีการกล่าวถึงในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า “เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยมีภูมิจี วิหารปุครูอยู่ มีสระตมกส์ป่าห้าว ป่าลาง” ทางทิศใต้นั้น พ่อขุนได้สร้างระบบชลประทานจากนอกเมืองด้วยการ สร้างทำนบ ที่เรียกว่า “สระตมกส์” เก็บกักน้ำไว้ แล้วค่อยปล่อยน้ำออกโดยการควบคุมให้น้ำไหลไปตามคลอง เสาหอ ผ่านไปตามท่อดินเผาขนาดต่างๆ เข้าไปในกำแพงเมือง ไปขังรวมกันไว้ที่ตระพังขนาดใหญ่ที่อยู่ใน กำแพงเมืองสุโขทัย ก่อนที่จะส่งไปตามท่อดินเผาให้ประชาชนชาวเมืองสุโขทัยจะนำน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร โดยไม่ต้องอาศัยเพียงแค่น้ำฝนอย่างเดียวตามบันทึกในจารึกหลักที่ 13 ว่า “อนึ่ง ท่อปุพระยาร่วงทำเอาน้ำเข้า

ไปถึงบางพานั้น ก็ถมหายสิ้น และเขาย่อมทำนาทางฟ้า และหาท่อนั้นพบ กระทำท่อน้ำเข้าไปเลี้ยงนาให้เป็นนาเหมือง นาฝาย มีได้เป็นทางฟ้า...” (พลาตีสัย สิทธิธัญกิจ, 2546 หน้า 103) วิทยาการสร้างระบบการส่งน้ำตามท่อนดินเหนียว ถือเป็นความเชี่ยวชาญและปรีชาสามารถของพระร่วง ที่ได้นำเอาการทำเครื่องปั้นดินเผา มาสร้างผลิตภัณฑ์อีกรูปแบบหนึ่ง คือ ท่อนดินเผา ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างน่าอัศจรรย์จนดูเหมือนมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ จนทำให้ชาวนาสุโขทัยสามารถทำการเกษตรเพาะปลูกพืช ทำไร่นา สร้างผลผลิตและรายได้ให้ อย่างมั่นคงและมีอาหารที่สมบูรณ์พอเพียงต่อการบริโภคเองด้วย

เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวของ “พระร่วง” ผ่านนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ ที่มีการรวบรวม ศึกษาค้นคว้า และวิจัยจากเอกสารชั้นต้นต่างๆ เช่น ศิลาจารึก พงศาวดารเหนือ พงศาวดารโยนก ชินกาลมาลีปกรณ์ ตำนานพุทธสิหิงค์ผ่านงานวิจัยทางเอกสารประวัติศาสตร์และหนังสือต่างๆ ได้พบว่า โครงสร้างของเนื้อหาโดยรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเรื่องเล่าที่เป็นมุขปาฐะของผู้คนในแถบพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยและผู้รวบรวมรายอื่นที่ได้รับรู้และมีการบันทึกไว้ แสดงให้เห็นถึงความมีตัวตนอยู่จริงของพระร่วงในฐานะบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่มีรายละเอียดของเนื้อหาเรื่องราว แตกต่างกันไปเพียงแต่การเรียงลำดับเรื่องราวอย่างเป็นเหตุเป็นผลในเรื่องของเวลา และเกร็ดรายละเอียดเพียงนิดหน่อย ที่ต่างกันไปตามแต่ละสถานที่ แต่ในความมุ่งหมายของเนื้อหาทั้งหมดเกี่ยวกับ “พระร่วง” แล้ว เน้นให้เห็นถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่ชาญฉลาด เก่งกล้า สามารถ มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และบุญบารมี ที่จะปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข และนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่แผ่นดิน โดยมีได้มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตน การทำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่แผ่นดินที่อยู่อาศัยของผู้นำด้วยการใช้สติปัญญาในการบริหารทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและบุคคล ร่วมกับการคิดค้นและใช้ศิลปะวิทยาการ จึงทำให้ “แผ่นดินพระร่วง” แผ่นดินแห่งอาณาจักรสุโขทัยอันเป็นรัฐเริ่มต้นแห่งสยามประเทศ ได้ดำรงอยู่ด้วยความรุ่งเรืองมั่งคั่ง และดำเนินสืบต่อมาอย่างมั่นคงจวบจนถึงปัจจุบัน

ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินอื่น ถูกพิจารณาความเกี่ยวข้องในด้านการสร้างสรรค์และแนวคิด ศิลปินที่เชื่อมโยงกับผลงานวิจัยนี้ในลักษณะร่วมสมัยกันทั้งในส่วนของแนวคิด เนื้อหา และวิธีการทำงาน อย่างไรก็ตาม ในทางการสร้างสรรค์ของศิลปินแต่ละรายนั้น อาจเป็นไปได้ในลักษณะของการรับและให้อิทธิพล แก่กันจากการรับรู้ หรือการเกิดขึ้นเองอย่างอิสระในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ต่างสถานที่กัน ลักษณะของความเป็นร่วมสมัยที่ปรากฏในผลงานนั้น ถูกแสดงออกโดยศิลปินผ่านตัวผลงานในส่วนที่เป็นรูปแบบและแนวทางของ กระบวนการสร้างสรรค์ผ่านเนื้อหาสาระ การเลือกใช้วัสดุ รูปทรง และวิธีการติดตั้งเพื่อนำเสนอ ที่ทำให้เกิดเป็นประเภทของศิลปะซึ่งถูกนักวิชาการศิลปะเรียกว่า Installation art, appropriated art, process art, performance art และ อื่นๆ เป็นต้น การพิจารณาเรื่องความเกี่ยวข้องของผลงานวิจัยโครงการนี้กับผลงานของศิลปินอื่น จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจแก่ทั้งตัวผู้ชมและผู้วิจัยเองในเรื่องกระบวนการสร้างสรรค์และความสำเร็จของตัวผลงานในภาพรวมไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่เดียวกันยังส่งผลต่อคุณค่าของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้อีกด้วย

ความพยายามของศิลปินในการสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะที่สร้างให้ผลงานแต่ละชิ้นมีความพิเศษและเกิดแรงปะทะต่อสายตาผู้ชมนั้น เป็นตัวทำให้เกิดลักษณะของความเป็นร่วมสมัยซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของศิลปะที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางการสร้างสรรค์ของศิลปินแต่ละราย แนวคิดเช่นนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของเดวิด สมิทท์ (David Smith) ที่ว่า ศิลปะเป็นสิ่งพิเศษซึ่งถูกสร้างขึ้นด้วยกระบวนการผลิตที่ไม่ถูกผูกติดอยู่กับกฎเกณฑ์ใดๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถึงแม้จะมีการให้คำนิยามหรือบัญญัติศัพท์ไว้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง แต่ไม่มีข้อบังคับใดๆ หรือเงื่อนไขเฉพาะในเรื่องใดที่แน่นอนตายตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์รูปทรงหรือกระบวนการทางความคิดของศิลปิน มันถูกสร้างขึ้นจากจินตนาการของมนุษย์ที่เกิดขึ้นและสัมพันธ์กับช่วงเวลาขณะสร้างสรรค์ เมื่อเวลาผ่านไปศิลปะที่ยังคงอยู่และกระบวนการสร้างสรรค์ที่ถูกผูกติดกันอยู่ จึงกลายเป็นความสับสนต่อกันที่ผู้อื่นนำมาปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะการเป็นตัวแทนที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของผลงาน อย่างที่ไม่เคยปรากฏว่ามีมาก่อน (Smith, 1996, p. 37) การถูกสร้างขึ้นของตัวผลงานศิลปะโดยศิลปินแต่ละรายนั้น จึงเป็นไปตามประสบการณ์ชีวิตที่ศิลปินแต่ละรายได้ประสบมา อาจมีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันในบางเรื่องหรือบางแง่มุม ที่จะส่งผลให้แก่นในแง่ของคุณค่าของผลงานและการสร้างความเข้าใจให้แก่กันและกัน ทั้งในมุมมองของตัวผู้สร้างสรรค์และผู้ชม

“เมล็ดทานตะวัน” โดย อาย เหว่ย เหว่ย (Sunflower Seeds by Ai Wei Wei)

ภาพ 1 ผลงานชุดเมล็ดทานตะวัน เต็มพื้นที่ห้องจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ Tate Modern

ที่มา: <http://www.artkuwait.org/2011/02/ai-weiveis-sunflower-seeds.html>

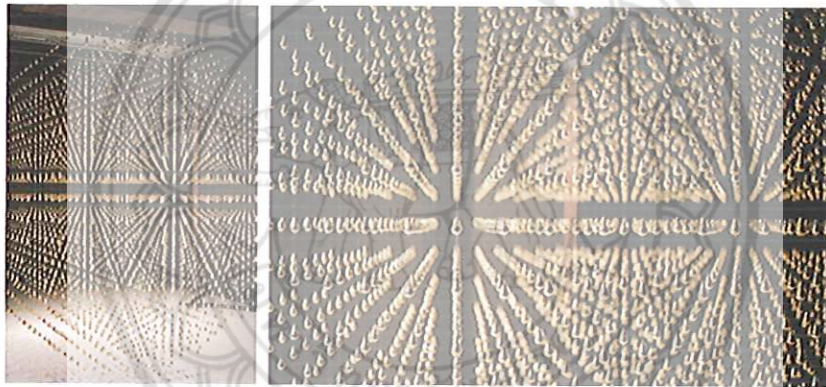
ผลงานชิ้นสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้กับศิลปิน อาย เหว่ย เหว่ย จัดแสดงและถูกสะสมโดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะชั้นนำของโลกอย่าง Tate Modern สหราชอาณาจักร เป็นผลงานสามมิติจัดวางเชิงความคิด (Installation Art) ที่ถูกนำเสนอด้วยรูปทรงเมล็ดทานตะวันเครื่อง ทำจากดินเผาไฟสูง (Ceramic) จำนวนมากมายมหาศาลนับล้านเมล็ดที่มีลักษณะเหมือนจริง แทนความหมายของประชากรจีน จัดวางอยู่ในพื้นที่ห้องจัดแสดงด้วยการเทเต็มพื้นที่ห้องให้ความรู้สึกที่ไม่สิ้นสุด เมล็ดทานตะวันเหมือนจริงทุกเมล็ดนี้ ถูกสร้างขึ้นด้วยฝีมือช่างท้องถิ่นแห่งเมืองจี้ไตซือ (Jingdezhen) หมู่บ้านผลิตเครื่องเคลือบดินเผาไฟสูงสำนักราชสำนักจีนในอดีต ทุกขั้นตอนการผลิตเป็นความพยายามในการบอกเล่าเนื้อหาและกระบวนการทำงานของศิลปิน ที่แสดง

ให้เห็นถึงประสิทธิภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ผู้สร้างสรรค์ปรากฏการณ์ให้เกิดขึ้นในผลงานชุดนี้ด้วยการใช้วัสดุสำเร็จรูปจากท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

จากผลงานนี้ส่งผลให้เกิดการผลิตเมล็ดทานตะวันดินเผาจำนวนมาก จนกลายเป็นสินค้าที่ดัดกรรมส่งออกของเงินที่เกิดจากฝีมือชาวบ้านท้องถิ่นจำนวนมากที่สุด ณ ช่วงเวลานั้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงงานหัตถกรรมแบบประเพณีนิยมด้วยฝีมือชาวบ้าน เข้ากับประสิทธิภาพและกำลังการผลิตที่จัดอยู่ในระดับสูงตามแบบระบบอุตสาหกรรมที่ผลิตในปริมาณมาก และช่วยต่อยอดเรื่องคุณภาพและปริมาณของสินค้าที่ถูกตีตรา “Made in China” ซึ่งถูกส่งออกไปสู่โลกตะวันตกในสถานที่ซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพในระดับ “Museum” ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การเลือกใช้เครื่องเคลือบดินเผาด้วยเทคนิคดั้งเดิมแบบประเพณีของศิลปินได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถของศิลปินในการเลือกใช้สื่อ ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาเรื่องราวและรูปทรงของผลงาน ให้สามารถถ่ายทอดแนวคิดและสื่อสารไปสู่ผู้ชมได้ตามเจตนาเพื่อให้เกิดผลสำเร็จทางการสร้างสรรค์แก่ศิลปิน

“The Making Golden Teardrop” โดย อริญชัย รุ่งแจ้ง

ภาพ 2 “The Making Golden Teardrop” โดย อริญชัย รุ่งแจ้ง

ที่มา: <http://sagg.info/signature-art-prize-2014/>

เป็นผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัยประเภท Conceptual art ที่ใช้รูปทรงสามมิติร่วมกับการจัดวางเชิงความคิด และสื่อประเภทอื่นในการจัดแสดงเพื่อนำเสนอผลงาน ถูกเผยแพร่ผ่านเทศกาลศิลปะเวนิซเบียนนาเล่ ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2556 และถูกเผยแพร่อีกครั้งในนิทรรศการเดี่ยวปลายปี พ.ศ. 2558 ณ หอศิลป์บ้านจิม ทอมป์สัน ลักษณะผลงานหลักเป็นรูปทรงเมล็ดทองหยอดโลหะจำนวนมากถูกแขวนรวมกันห้อยสู่ด้านล่างจากด้านบนของพื้นที่จัดแสดงในลักษณะกลุ่ม ในภาพรวมของโครงสร้างรูปทรงกลมขนาดใหญ่ที่มีความหมายบางประการตามเจตนาของศิลปิน ตัวรูปทรงเมล็ดทองหยอดผ่านกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรม เพื่อสร้างรูปทรงที่มีคุณสมบัติแบบเดียวกันในปริมาณมาก ให้ใช้สื่อสารเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติตะวันออกและตะวันตกที่ถูกเชื่อมโยงกันด้วยเรื่องการปกครองดินแดน เศรษฐกิจการค้า และสังคมวัฒนธรรม ผ่านการตีความของศิลปินผู้สร้างสรรค์ ไปสู่เนื้อหาเรื่องราว และรูปทรงของผลงาน โดยศิลปินทำ

หน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องราวเหล่านั้นในมุมมองของตนเอง และถ่ายทอดออกมาด้วยรูปทรงของขนมหวานอย่าง เมล็ดทองหยอด ซึ่งเป็นขนมในประวัติศาสตร์ที่เข้ามาด้วยอิทธิพลทางการเมืองการปกครองของชาติตะวันตก ในการแสวงหาดินแดนอาณานิคม และการล่าทรัพยากรจากเมืองขึ้นในซีกโลกตะวันออก สภาวการณ์เช่นนี้ ยังคงดำเนินอยู่ในรูปแบบของการแสวงหาผลประโยชน์จากดินแดนอื่นของชาติตะวันตก ในรายละเอียดและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ ผลงานชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการศึกษาค้นคว้าทาง ประวัติศาสตร์ที่นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย ทั้งในส่วนที่เป็นแรงบันดาลใจสำหรับศิลปิน การสร้างแนวคิด เนื้อหา แนวเรื่อง หรือเรื่องราวของผลงาน รวมถึงการสร้างรูปทรงและการนำเสนอผลงานใน ท้ายที่สุดด้วย

โซฟีพ เพค (Sopheap Pich) กับการสร้างงานประติมากรรมไม้ไผ่และเทคนิคการจักสาน

ภาพ 3 “Morning Glory”, 2011 โดย โซฟีพ เพค

ที่มา: <https://www.guggenheim.org/artwork/31325>

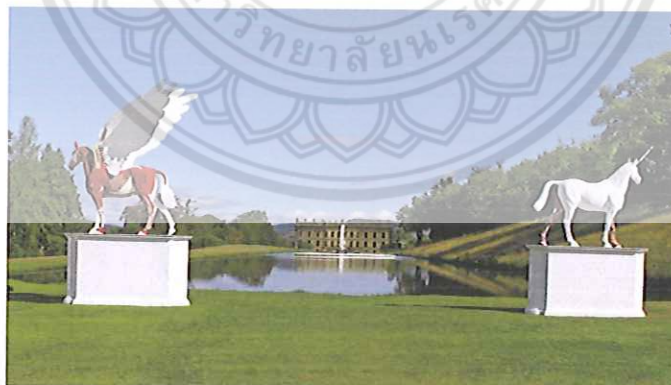
ศิลปะร่วมสมัยกัมพูชาผู้มีชื่อเสียงโด่งดังระดับโลกอย่างโซฟีพ เพค ได้เริ่มต้นสร้างสรรค์งาน ประติมากรรมร่วมสมัยด้วยการใช้วัสดุพื้นถิ่นในบ้านเกิดเมืองพะตะบอง ประเทศกัมพูชา ร่วมกับเทคนิควิธีการ จักสานที่มีมาแต่เดิมโดยฝีมือช่างชาวบ้านพื้นถิ่น ในงานชุดแรกของเขา คือ ผลงานประติมากรรมที่แสดงรูปทรง ของอวัยวะภายใน ด้วยการใช้วัสดุไม้ไผ่ หวาย และเทคนิคจักสาน หลังจากนั้น จึงมีผลงานที่สร้างชื่อเสียงขึ้น สำคัญด้วยการใช้วัสดุและเทคนิคเดียวกัน คือ ผลงาน “Morning Glory”, 2011 จัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์ โซโลมอน อาร์ กุกเกนฮาม เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และผลงานอื่นๆ อีกหลายชิ้นด้วยสื่อและเทคนิคแบบ เดียวกันตามมา

การค้นพบวัสดุไม้ไผ่ หวาย และเทคนิคจักสานของศิลปินเกิดขึ้นโดยบังเอิญ หลังจากศิลปินย้ายถิ่น ฐานจากสหรัฐอเมริกากลับบ้านเกิด จากเหตุผลของการเป็นของที่มีอยู่และหาได้ในท้องถิ่น ซึ่งศิลปินเข้าใจว่า เป็นวัสดุที่เขาสามารถใช้สร้างรูปทรงและทำให้สามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระไปจากสิ่งที่เคยเรียนรู้จาก ประวัติศาสตร์ศิลปะ ด้วยวิธีการเรียนรู้และทดลองทำงานกับมัน นอกจากเป็นการย้อนกลับไปหาอดีตอันแสน สุขในวัยเยาว์ ด้วยการกลับไปเริ่มต้นทำงานกับหวายและไม้ไผ่อีกครั้ง ด้วยเครื่องมือพื้นฐานที่หาได้ในหมู่บ้าน คือ ไข่มัดสองสามอัน มัดหนังเนื้อ ขวาน คีมปากจิ้งจก และเชียง ที่เคยมีประสบการณ์และทักษะในการสร้าง

เรือของเล่นและลูกศรอันน้อยเพื่อเป็นของเล่นในวัยเด็กของตนเอง แล้ว ยังเป็นการแสดงออกของ ประสบการณ์ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณค่าอีกด้วย ในระยะแรกของการสร้างรูปทรงสามมิติ สำหรับศิลปินแล้วมีความแตกต่างในเรื่องความเป็นจริง ที่ศิลปินมีพื้นฐานจากการทำงานจิตรกรรม ความเป็นจริงของงานสามมิตินั้น ทำให้ศิลปินพบว่ากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การทำงานดำเนินไปได้จนสามารถแสดงลักษณะทางกายภาพของรูปทรงอย่างเป็นจริงที่สัมผัสได้ และสามารถสื่อสารหรือแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินผ่านรูปทรงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยสื่อหรือวัสดุที่ถูกเลือกใช้ร่วมกับ เทคนิควิธีการทำงาน เพราะวัสดุเหล่านี้ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของศิลปินอย่างรุนแรง ผ่านการรับรู้ด้วย สายตาและความรู้สึกสัมผัส ที่เกิดจากประสบการณ์ในวัยเด็ก ด้วยการลงมือปฏิบัติและการสืบทอดกรรมวิธี ทางช่างพื้นถิ่นแบบเก่าตลอดกรรมวิธีทางเทคนิค ตั้งแต่ในขั้นตอนการตัดไม้ไผ่และหวายในท้องถิ่นด้วยตัว ศิลปินเอง ก่อนนำหวายไปทำความสะอาดด้วยการชุบน้ำส้ม ในน้ำมันดีเซล ทิ้งให้แห้งหนึ่งสัปดาห์ แล้วจึงแยก ออกเป็นสีเส้น เหลาไม้ด้วยใบมีดตามขนาดที่ต้องการ และนำไปจักสาน และทำวิธีเดียวกันนี้กับไม้ไผ่ แต่ ต่างกันตรงตัดไม้ไผ่ในน้ำธรรมดา และการทาสีเพิ่มเติมในกรณีที่ใช้ปริมาณมากด้วยการซื้อจากพ่อค้าแทน การตัดเอง (Lisa Pollman)

การเลือกใช้วัสดุและเทคนิคทางช่างในการสร้างรูปทรงของผลงาน ร่วมกับกระบวนการสร้างสรรค์ ขั้นตอนอื่น ทั้งการสร้างส่วนของเนื้อหา การใช้ประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์ศิลปะในการสร้างรูปทรง และการติดตั้งนำเสนอผลงาน เหล่านี้นอกจากให้ผลในทางการสื่อสารต่อผู้ชมผ่านรูปทรงของผลงานได้อย่างประสบความสำเร็จแล้ว ยังเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นแก่ผลงานของศิลปินไซไฟฟ เทค ได้อย่างดีเยี่ยมอีกด้วย

ตำนานของเดเมียน เฮอร์สต์ (Damien Hirst's Legend)

ภาพ 4 Damien Hirst's Legend

ที่มา: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-derbyshire-14851824>

ศิลปินได้สร้างสรรค์รูปทรงใหม่ในผลงานของเขาด้วยการใช้รูปทรงของสิ่งมีชีวิตจากในตำนาน คือ รูปทรงของม้ามีปีก และรูปทรงของ “ยูนิคอร์น” (Unicorn) เป็นผลงานที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2554 (2011) ซึ่ง แสดงความต่อเนื่องจากผลงานชิ้นก่อนหน้าที่ศิลปินให้ความสนใจ ในแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง วิทยาศาสตร์และความเชื่อทางศาสนา ด้วยความเข้าใจว่าวิทยาศาสตร์นำศาสนามาสู่พื้นโลก โดยการใช้รูปทรง

ลักษณะของม้าบินและยูนิคอร์น (ม้ามีเขาเดียวกลางศีรษะ) ในตำนาน มาสร้างรูปทรงของผลงานตามหลักวิทยาศาสตร์ ด้วยการแบ่งร่างกายม้าเป็นสองซีก ซีกแรกแสดงร่างกายม้าปกติที่มีปีกและมีเขา ถูกห่อหุ้มร่างกายด้วยผิวหนังตามปกติ และแสดงสัดส่วนของมัดกล้ามเนื้อภายใต้ผิวหนังได้อย่างสมจริงตามธรรมชาติ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งของรูปทรงร่างกายม้ากลับปราศจากผิวหนังห่อหุ้ม แต่แสดงกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ตามหลักกายวิภาคให้ปรากฏอย่างถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ โดยศิลปินเจตนาเปรียบเทียบให้เห็นสภาพความเป็นจริงทางวิทยาศาสตร์ของร่างกายม้าตามธรรมชาติในเมืองมนุษย์ด้วยมัดกล้ามเนื้ออย่างถูกต้องตามหลักกายวิภาค กับร่างกายยูนิคอร์นและม้ามีปีกในตำนานว่า มีความแตกต่างกันเพียงส่วนของปีกและเขาที่ผิดปกติไปจากม้าบนโลกมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิดมนต์ขลังและพลังบางประการ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถพิเศษของศิลปินในการสร้างรูปทรงด้วยการใช้วิทยาศาสตร์เป็นต้นนำความเชื่อทางศาสนาจากตำนานมาสู่โลกแห่งความจริงบนแผ่นดินมนุษย์

จากผลงานของศิลปินร่วมสมัยชั้นนำของโลกทั้ง 4 ราย ที่เป็นทั้งศิลปินตะวันตกอย่างเดเมียน เฮิร์สท และตะวันออกจากประเทศจีนอย่างอ้าย เหว่ย เหว่ย ชาวกัมพูชาเพื่อนบ้านจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างไซฟีฟ เพค และศิลปินร่วมสมัยไทยอย่างอริยุชย์ รุ่งแจ้ง ต่างได้แสดงลักษณะความเป็นร่วมสมัยผ่านผลงานสร้างสรรค์ที่ปรากฏเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่ในทั้งส่วนของเนื้อหา รูปแบบการสร้างสรรค์ รูปทรงผลงาน ที่มีความแตกต่างกันของการเลือกใช้วัสดุ เทคนิคการทำงาน และการนำเสนอที่แตกต่างกันไป แต่สามารถแสดงความเป็นสากลในการสื่อสารกับผู้ชมต่างภูมิภาคให้เข้าใจได้ในสิ่งที่ศิลปินต้องการสื่อสารผ่านรูปทรงของผลงานตามมุมมองและประสบการณ์ของศิลปินแต่ละราย อย่างเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับรูปแบบศิลปะในอดีต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างงานประติมากรรมนับเป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะประเภทหนึ่ง ที่มีกระบวนการทำงานแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์และแนวทางการทำงานของผู้สร้างสรรค์แต่ละราย ไม่มีขั้นตอน กฎเกณฑ์ หรือวิธีการทำงานที่แน่นอนตายตัว แต่ถือกระบวนการสร้างสรรค์ให้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างรูปแบบผลงานที่แสดงลักษณะร่วมสมัย โดยเน้นการแสดงออกของเนื้อหาสาระซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ด้วยลักษณะเฉพาะของความหลากหลายจากการเลือกใช้วัสดุ เทคนิค และการติดตั้งนำเสนอ ที่ได้ถูกเลือกใช้ให้แสดงความหมายได้อย่างเป็นสากลเพื่อสื่อสารกับผู้ชมได้ในทุกพื้นที่ เนื่องจากในกระบวนการทำงานสร้างสรรค์นั้นสำหรับศิลปินแล้ว ถือเป็นการเผชิญหน้าต่อปัจจัยต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อ เทคนิคการทำงาน ทั้งในทางการสร้างสรรค์และทางทักษะเชิงช่าง ขั้นตอนการสร้างรูปทรง และวิธีการนำเสนอ ที่มีผลอย่างยิ่งต่อตัวผลงานเมื่อสิ้นสุดกระบวนการสร้างสรรค์แล้ว สำหรับโครงการวิจัยนี้ ถือว่าวัตถุประสงค์ทั้งสามประการเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากการเกิดความบังคาลใจทางการสร้างสรรค์ ที่ทำให้เกิดแนวคิดในการสร้างผลงาน และนำไปสู่การสร้างเนื้อหาของผลงาน การสร้างรูปทรงของผลงาน การสร้างผลงานจริง และการนำเสนอผลงานในท้ายที่สุด ทั้งนี้ ในวิธีดำเนินการวิจัย ได้เริ่มต้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยจากข้อหนึ่ง ไปจนถึงสิ้นสุดวัตถุประสงค์ในข้อสาม ที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้อย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง

เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสามข้อ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน จึงได้เริ่มดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ประการแรก คือ ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง ซึ่งจะนำไปสู่ผลของวัตถุประสงค์ในข้อสองและสามต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยในขั้นตอนแรกออกเป็นสองส่วน คือ การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร และการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ด้วยการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร

จากการศึกษาค้นคว้าภาคเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระร่วง เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ข้อแรก คือ ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง จากเอกสารประเภทตำนาน ประวัติศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น พงศาวดารเหนือ พงศาวดารเมืองเชียงใหม่ ประชุมพงศาวดารภาคที่ 66 นิทานพระร่วง ไตรภูมิพระร่วง และอื่นๆ เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะได้ทำการเปรียบเทียบเรื่องราวจากการศึกษาภาคเอกสาร กับความทรงจำและประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ได้สัมผัสจากสภาวะแวดล้อมของสังคมร่วมสมัยแห่งปัจจุบัน โดยมีความสนใจในเรื่องราวของนิทานพื้นบ้าน เช่น เรื่องพระร่วงส่วยน้ำ พระร่วงวาจาสิทธิ์ และความเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมในฐานะปราชญ์ ผู้รู้ ผู้นำพาความมั่นคงมาสู่แผ่นดิน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างส่วนเนื้อหาและรูปทรงของผลงาน ที่ทำให้ผู้วิจัยได้เริ่มลงมือสร้างงานตามกระบวนการสร้างสรรค์ส่วนบุคคล ที่เริ่มต้นจากการกำหนดแนวเรื่องเพื่อ

สร้างส่วนเนื้อหาของผลงาน จากการทบทวนประสบการณ์ส่วนบุคคลในอดีตเทียบกับปัจจุบัน จึงพบว่า ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต การเกิดภาพซ้อนทับขึ้นบนภาพความทรงจำในอดีต ที่ช่วยเน้นย้ำความทรงจำที่สวยสดงดงาม ของการรับรู้เรื่องราวดีๆ จากอดีตแจ่มชัดขึ้น จนเกิดการเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันในจินตนาการ และได้นำภาพจากจินตนาการเหล่านั้นมาเป็นส่วนในการสร้างเนื้อหา โดยใช้เป็นแนวเรื่องของผลงาน ด้วยวิธีการที่ศาสตราจารย์ชลุค นิมเสมออธิบายว่า เป็นการใช้นวนเรื่องเป็นตัวนำความรู้สึกนึกคิด ที่มีความหมายต่อตัวผู้สร้างสรรค์ (ชลุค นิมเสมอ, 2539 หน้า 21) ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องพระร่วงเป็นวิธีดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์ขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญ ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ที่ผู้วิจัยต้องการอธิบายให้เห็นถึงการแสดงออกในเรื่องความเข้าใจ ความคุ้นเคย และความรู้จักกับแผ่นดินที่ตนเองได้เกิด เติบโต และอยู่อาศัยในปัจจุบัน ด้วยการเชื่อมโยงอดีตเข้ากับปัจจุบัน นั่นคือ การนำ “แผ่นดินพระร่วง” มาใช้เป็นแนวเรื่อง เพื่อเป็นแนวคิดของผลงานที่จะนำไปสู่เนื้อหาของผลงานแต่ละชิ้นต่อไป โดยใช้วัสดุและเทคนิคเป็นตัวกำหนดในการสร้างรูปทรงให้เป็นส่วนเรื่องราวและเนื้อหาสาระของผลงาน ตามประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์เอง โดยรูปทรงของผลงานทั้งหมดจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวเรื่อง แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละเนื้อหาและสื่อวัสดุที่เลือกใช้

1.2 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจตามการกล่าวถึงในภาคเอกสาร และคำบอกเล่า ควบคู่ไปกับการซักถามสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับกระบวนการสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัยอยู่ในเขตจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร และพิษณุโลก โดยเน้นที่บริเวณเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร เฉพาะเจาะจงการสำรวจพื้นที่ตามตำนานนิทานพื้นบ้านจากคำบอกเล่าของยายในเขตอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และบางพื้นที่ในเขตจังหวัดพิษณุโลกสำหรับการค้นหาแหล่งวัสดุเพื่อการสร้างสรรค์รูปทรงผลงาน

ภาพ 5 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงขอบเขตอาณาจักรสุโขทัยและแนวเส้นทางถนนพระร่วงทางทิศตะวันออกเฉียงใต้มุ่งสู่เมืองบางพาน หรืออำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชรในปัจจุบัน

ที่มา: แผนที่ Google earth

จากการลงพื้นที่สำรวจสถานที่ตามประวัติศาสตร์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง และแผ่นดินพระร่วง คือ อาณาจักรสุโขทัยบริเวณเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เมืองลูกหลวงข้างเคียงอย่างศรีสัชชนาลัยและกำแพงเพชร ในปัจจุบัน คือ เขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัยและกำแพงเพชร และการสำรวจเส้นทางถนนพระร่วงจากจุดเริ่มต้นของอาณาเขตส่วนที่เป็นเมืองหลวงและรายละเอียดที่กล่าวถึงในภาคเอกสาร และการปรากฏของหลักฐานโบราณสถานและวัตถุที่เป็นซากอิฐและปูนปั้นของเมืองหลวงของอาณาจักรสุโขทัยและเมืองลูกหลวง พบสถานที่ตามตำนานและโบราณสถานประเภทศาสนสถานมากมายทั้งที่เป็นซากอาคารแนวกำแพง แคนในขององค์พระพุทธรูป เจดีย์ ปรารค์แบบศิลปะลพบุรี เต่าทุเรียงทั้งในเขตสุโขทัยเมืองเก่าและบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชชนาลัย ในปัจจุบันคือหมู่บ้านรอบๆ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เศษซากอิฐเก่า เครื่องมือเครื่องปั้นดินเผา และสิ่งของโลกมากมาย สรีดภงส์หรือเขื่อนพระร่วง และซากพระร่วงตามตำนาน ในพื้นที่เขตเมืองเก่า แล้วจึงออกนอกเขตกำแพงเมืองไปบนเส้นทางถนนพระร่วงทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้

ภาพ 6 สภาพโบราณสถานประเภทอาคาร เจดีย์ ที่เป็นซากอิฐ ศิลาลง และปูนปั้น บนแนวถนนพระร่วง

แนวถนนพระร่วงจากเขตอุทยานเมืองเก่ามุ่งหน้าไปทางใต้บนเส้นทางที่มีป้ายบอกทาง ร่วมกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัยทำให้เข้าใจได้ว่าน่าจะเป็นเส้นทางถนนพระร่วง เพื่อตรงไปสู่ตัวเมืองบางพานตามบันทึกจากจารึกฐานพระอิศวร (ประภัสสร ชูวิเชียร, 2555) ที่ตั้งของอำเภอพรานกระต่ายจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจด้วยการขี่จักรยานเป็นหลัก ร่วมกับการใช้รถยนต์เส้นทางแนวถนนพระร่วงจากเมืองเก่าสุโขทัยไปสิ้นสุดที่บ้านทานตะวัน อำเภอศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ตรงบริเวณที่ตัดกับทางหลวงหมายเลข 101 รวมระยะทางราว 30 กิโลเมตร

ภาพ 7 แสดงป้ายบอกทางและแนวถนนพระร่วงสภาพปัจจุบันมุ่งหน้าไปทางใต้

ในเขตอำเภอคีรีมาศได้ทำการสำรวจแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ ด้วย หลังจากนั้น ในวันต่อมาจึงใช้การเดินทางโดยรถยนต์ เริ่มต้นที่เขตอำเภอรานกระต่ายลงไปทางใต้ จากบริเวณเขานางทองเลาะตามแนวถนนและคลองท่อทองแดง ตลอดเส้นทางผ่านแหล่งชุมชนในปัจจุบันที่ปรากฏหลักฐานโบราณสถาน ที่แสดงถึงความเป็นชุมชนมาแต่โบราณ โบราณสถานเหล่านั้นคงเหลือเพียงซากอาคาร และซากเจดีย์รูปแบบต่างๆ ที่ใช้การก่ออิฐและศิลาแลงฉาบปูนเป็นวัสดุในการก่อสร้าง มีบางแห่งคงเหลือ ลวดลายปูนปั้นประดับรอบอาคาร ความคงทนของซากอิฐและปูนปั้นที่หลงเหลืออยู่บนเส้นทางถนนพระร่วง ตามความเข้าใจของผู้วิจัยเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการก่อสร้างในอดีต ที่ปรากฏให้เห็นในรูปแบบทางสถาปัตยกรรมซึ่งยังคงมีร่องรอยเหลืออยู่

ภาพ 8 การเก็บข้อมูลสำรวจพื้นที่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

การสำรวจพื้นที่ในเขตอำเภอพรานกระต่ายตามแนวเรื่องนิทานพื้นบ้านที่ได้ฟังมาจากยาย ร่วมกับการสอบถามชาวบ้านในพื้นที่ถึงบริเวณที่เป็นหนองหินตาปุ่น พบว่าในปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวถูกถมดินกลายเป็นพื้นที่เกษตรกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่หลงเหลือความเป็นหนองน้ำดังนิทานพื้นบ้าน หากแต่ชาวบ้านเล่าว่าสมัยเป็นเด็ก เห็นว่าบริเวณดังกล่าวเป็นหนองน้ำอยู่ แต่ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเจ้าของที่ดินเป็นผู้ถมเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นที่ทางเกษตรกรรม

ภาพ 9 ผู้วิจัยและชาวบ้านบอกเล่าเรื่องราวและนำทางไปยังหนองหินตาปุ่นและบ่อแช่พอพระร่วง

ภาพ 10 สภาพปัจจุบันของบริเวณที่เคยเป็นหนองหินตาปุ่นจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีพื้นที่อื่นที่คงเหลือสภาพบ่อน้ำในตำนานนิทานพื้นบ้านซึ่งอยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกลกันนัก คือ บริเวณที่เป็นบ่อน้ำสำหรับแช่พอพระร่วงในการเล่นว่าว ที่ชาวบ้านเรียกขานกันว่า “บ่อแช่พอพระร่วง” ยังคงสภาพความเป็นบ่ออยู่ เนื่องจากกรรมสิทธิ์การครอบครองพื้นที่เป็นของแผ่นดินที่ถูกจัดสรรให้เป็นพื้นที่สาธารณะในการเลี้ยงสัตว์สำหรับชาวบ้าน

ภาพ 11 สภาพปัจจุบันในฤดูร้อนของบริเวณบ่อแช่บ่อพระร่วงจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน

การเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับผู้วิจัยนี้ นอกจากเป็นการตอกย้ำถึงความมีตัวตนของพระร่วงได้เป็นอย่างดีทางหนึ่งแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นและเป็นแรงขับเคลื่อนความบันดาลใจอย่างเข้มข้นให้ผู้วิจัยอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การซึมซับ สังเกต วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้สัมผัสรับรู้จากการลงพื้นที่ ยังเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อวัสดุสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานให้แก่ผู้วิจัยได้อย่างดียิ่ง

2 การสร้างสรรค์ผลงาน

ในการสร้างสรรค์ผลงานประเภทประติมากรรมสามมิตินั้น สำหรับผู้วิจัยแล้วมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ในบางขั้นตอนนั้นอาจทำก่อนหรือหลังกันได้ แต่ในบางขั้นตอนไม่สามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มลด หรือร่นระยะเวลาได้ เช่น บางขั้นตอนทางเทคนิคในการทำพิมพ์และหล่อ ทั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการสร้างผลงานออกตามสื่อวัสดุและเทคนิคที่เลือกใช้ ซึ่งทำให้มีรายละเอียดทางเทคนิคที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่แล้วมักเริ่มต้นที่ขั้นตอนแรก คือ การสร้างภาพร่างความคิดของผลงาน (Sketch Drawing) ต่อด้วยขั้นตอนการจัดหาเลือกใช้สื่อวัสดุและเทคนิคทางช่าง (Materials and Techniques) ที่นำไปสู่ขั้นตอนวิธีการสร้างรูปทรง (Production) อย่างไรก็ดีตาม ในขั้นตอนหนึ่งและสองนั้นสำหรับบางผลงานอาจเกิดขึ้นพร้อมกัน ก่อนหรือหลังกัน ในบางครั้งอาจเกิดขั้นตอนการเลือกใช้และจัดหาสื่อวัสดุก่อนเพราะเหตุผลเรื่องการได้พบ หาได้ หรือได้มาซึ่งสื่อวัสดุพร้อมเทคนิคการทำงานก่อน ในขณะที่บางกรณีเกิดภาพร่างความคิดของรูปทรงผลงานที่ประทับใจอยู่ในใจก่อนแล้ว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างภาพร่างความคิดของผลงาน (Sketch Drawing)

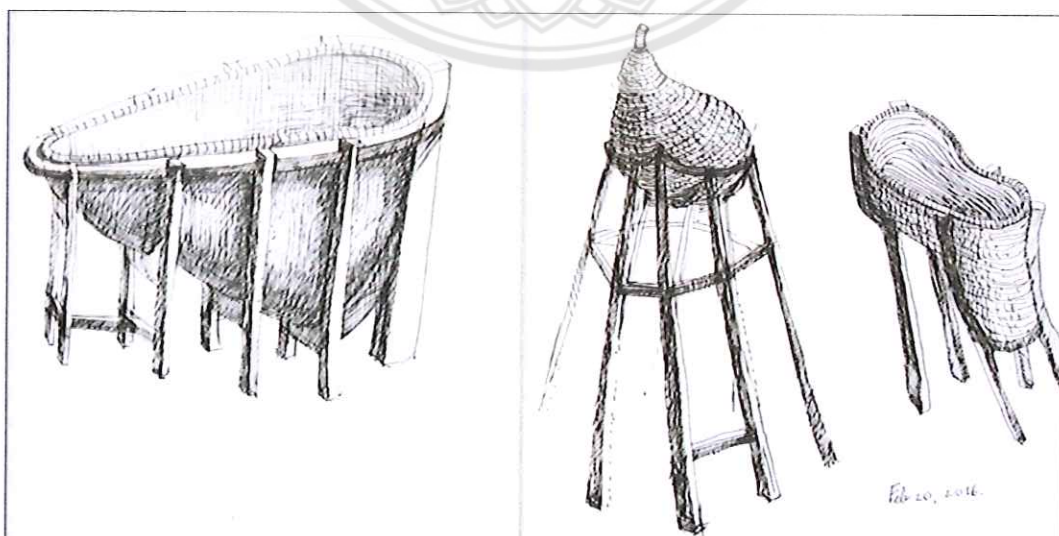
สำหรับผู้วิจัยนั้น การสร้างสรรค์รูปทรงผลงานสามมิติจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการสร้างภาพร่างความคิดของผลงานเพื่อใช้เป็นตัวจับจินตนาการ ก่อนที่จะแปรรูปออกมาเป็นรูปทรงอย่างเป็นรูปธรรมด้วยความสมบูรณ์ มั่นคง และปลอดภัย ต่อตัวผลงานและผู้ชมในกรณีที่ผลงานมีขนาดใหญ่ เนื่องจากภาพร่างความคิดเป็นตัวช่วยในการทำงานที่เสมือนการวางแผนการทำงานให้ดำเนินไปอย่างมีทิศทาง จากแนวเรื่องที่ถูกกำหนดให้เป็นตัวนำในส่วนของเนื้อหาผลงาน โดยใช้เทคนิคและวัสดุเป็นตัวดำเนินเรื่องตามแนวเรื่อง แล้วจึงเริ่มกระบวนการสร้างภาพร่างความคิดเพื่อจับรูปทรงที่เกิดขึ้นตามจินตนาการให้ปรากฏรูปร่างออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการใช้อุปกรณ์ปากกาทึบดำ ดินสอ สีน้ำ และกระดาษร่างแบบเป็นวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน จากนั้นจึงลงมือร่างรูปทรงด้วยการใช้เส้น ที่มีทั้งเส้นตรง เส้นโค้ง เส้นเฉียง เส้นคด เส้นประ น้ำหนักอ่อนแก่ สี

ขาวดำ พื้นสีขาว และจังหวะของเส้น เป็นต้น ทั้งนี้ ได้แบ่งกลุ่มผลงานที่มีความแตกต่างกันตามเนื้อหาเรื่องราวของผลงาน และสื่อวัสดุอย่างชัดเจน จนได้ภาพร่างความคิดจำนวนหนึ่ง ที่ถูกสร้างขึ้นจากประสบการณ์ความคุ้นชิน การศึกษาเรียนรู้ และการสังเกตจากการเก็บข้อมูลของผู้สร้างสรรค์เอง

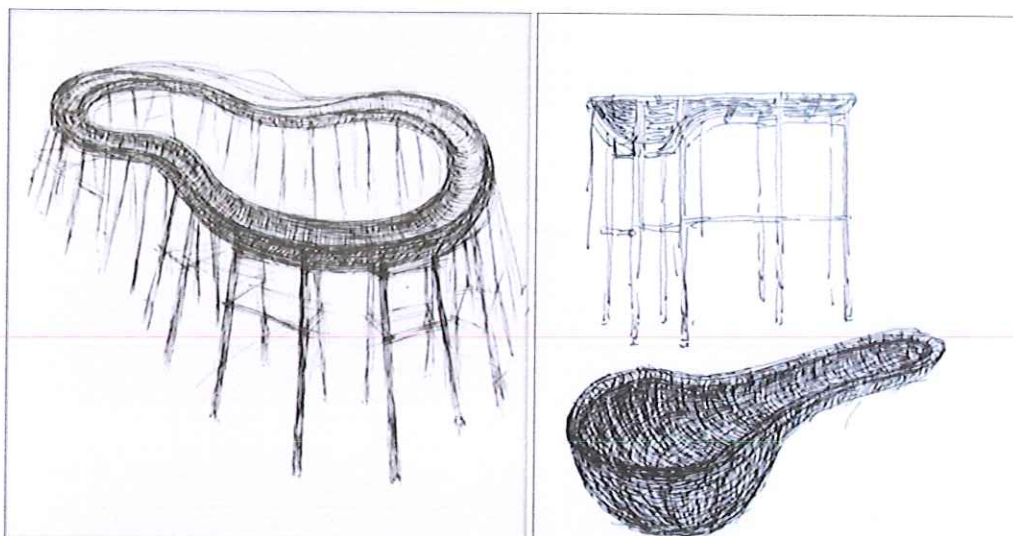
ภาพร่างความคิดกลุ่มหนึ่งเป็นเนื้อหาเรื่องราวที่มีแนวเรื่องจากตำนานประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับนิทานพื้นบ้านและสถานที่จริง ตามคำบอกเล่าของชาวบ้านท้องถิ่น เป็นภาพที่มองเห็นเป็นรูปทรงของทั้งผลไม้หรือรูปทรงของวัตถุบางอย่างที่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นรูปทรงซึ่งจะถูกสร้างขึ้นจากวัสดุไม้ไผ่ด้วยเทคนิคจักสาน ทาชั้นประกอบกันเข้ากับโครงไม้ที่ตั้งขึ้นสูงจากพื้นราบ ภายในของรูปทรงมีพื้นที่ว่างที่สามารถบรรจุของเหลวบางอย่างลงข้างในได้ ซึ่งจะมีการสร้างสรรค์เพิ่มเติมต่อไปในขั้นตอนการสร้างรูปทรงขยายของผลงานจริง และการติดตั้งจัดวางเพื่อการนำเสนอ

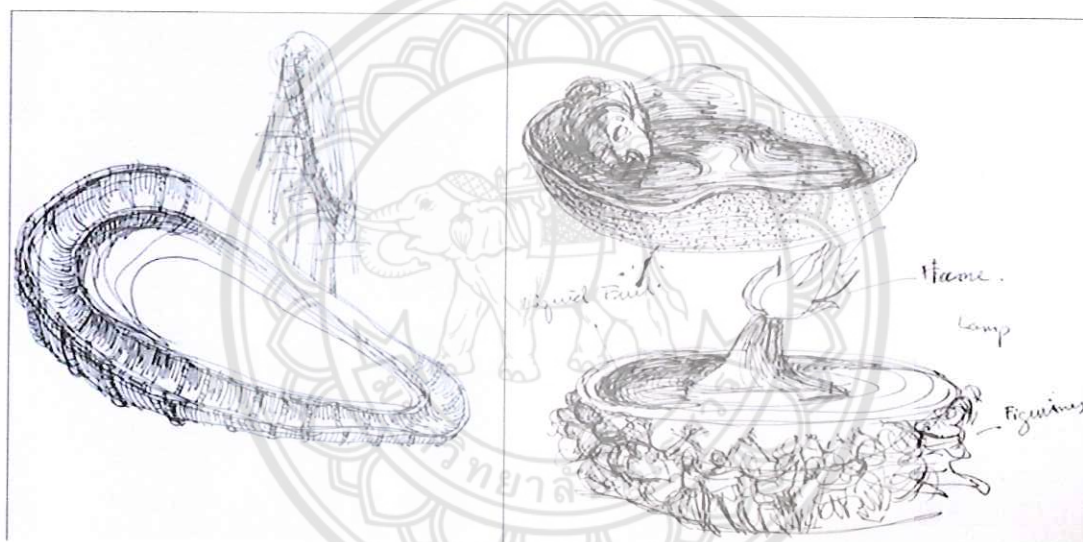
ภาพ 12 ภาพร่างความคิดของผลงาน#1, 2, และ 3

ภาพ 13 ภาพร่างความคิดของผลงาน#5, 6, และ 7

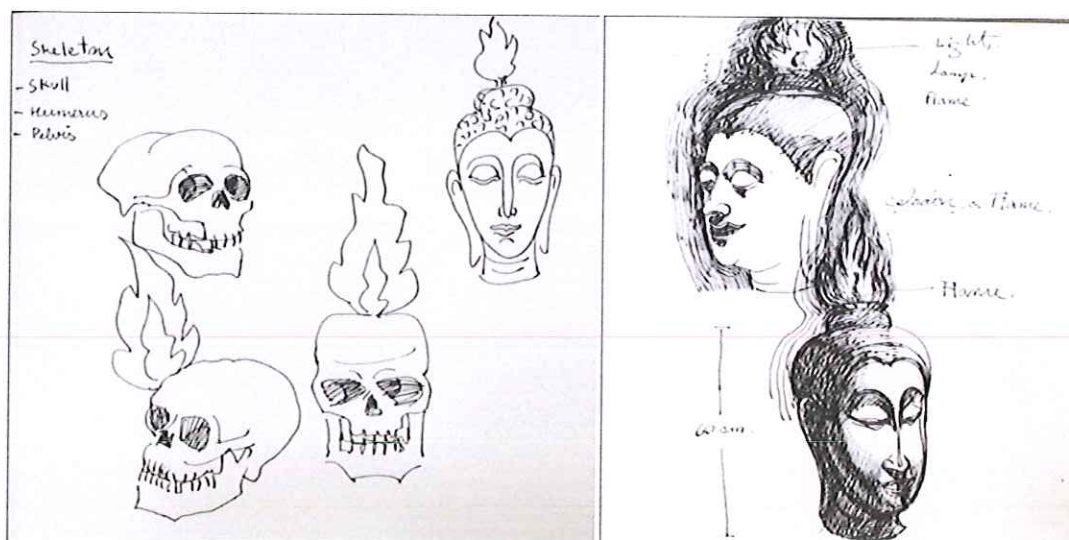

ภาพ 14 ภาพร่างความคิดของผลงาน#8 และ 9

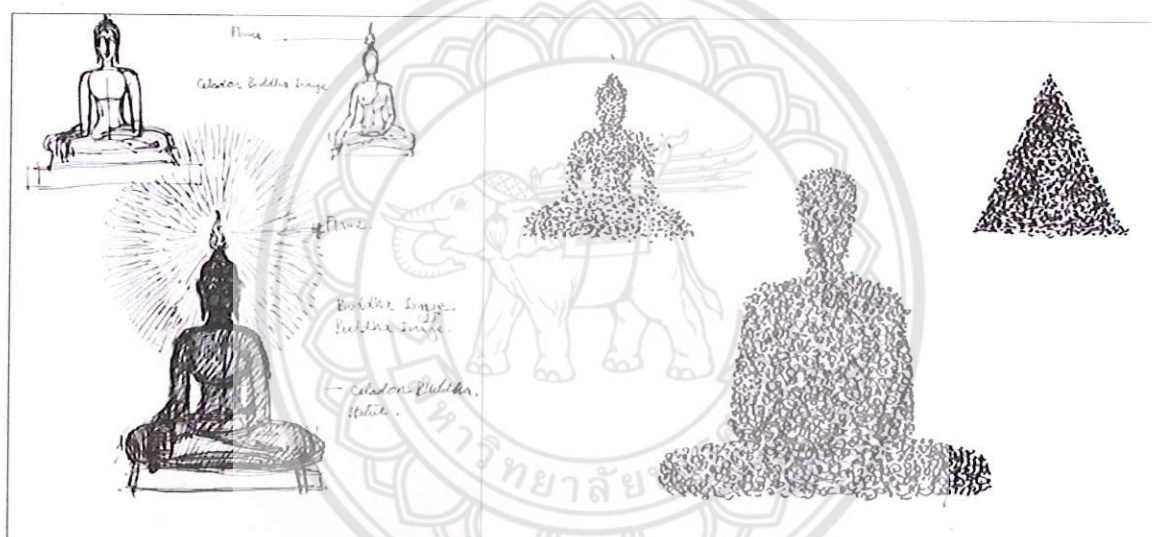

ภาพ 15 ภาพร่างความคิดของผลงาน#10 และ 11

ภาพร่างความคิดในกลุ่มที่สองเป็นเนื้อหาที่วิเคราะห์จากความสามารถของผู้นำอย่างพระร่วง และการปฏิบัติตามของผู้ใต้ปกครอง เพื่อให้เกิดผลต่อการนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองแก่แผ่นดิน อย่างเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปถึงแนวทางการปฏิบัติกันมาจากอดีตและควรจะเป็นแนวทางสำหรับในปัจจุบันด้วย แนวคิดของผลงานถูกนำเสนอผ่านการสร้างรูปทรงที่เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงเรื่องราวดังกล่าว ที่ได้อิทธิพลจากผลงานปฏิมากรรมพระปางสมาธิ โดย ศาสตรเมธีนนทิวรรณ จันทะผลิน และบุคคลในทำนองสมาธิ โดยมีสื่อวัสดุ และเทคนิคการขึ้นรูปด้วยการปั้นดินเหนียว และดินเผาเป็นตัวสร้างพื้นผิวของรูปทรงผลงาน ที่เกิดขึ้นจากการลงพื้นที่สำรวจเส้นทางพระร่วงในเขตอำเภอศรีมามาศ ได้ภาพร่างความคิดดังนี้

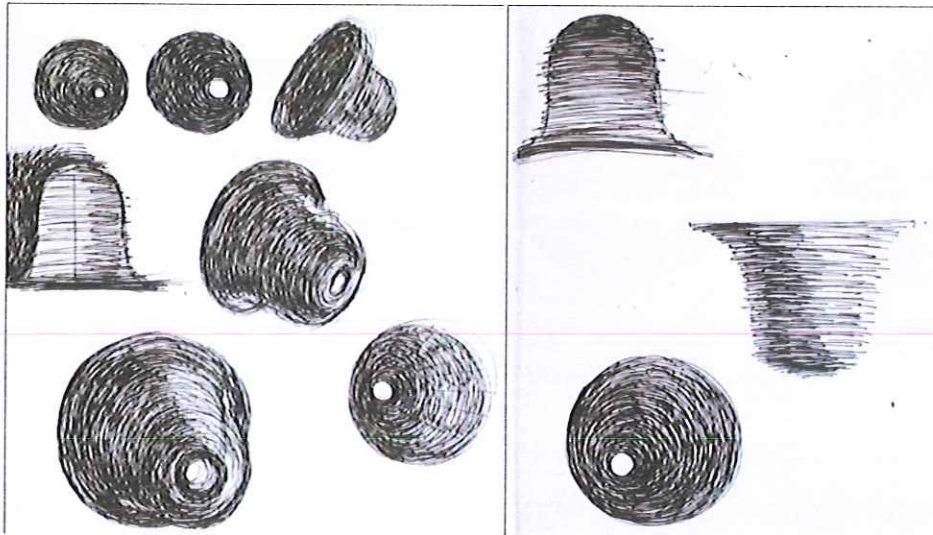

ภาพ 16 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#12 และ 13

ภาพ 17 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#14 และ 15

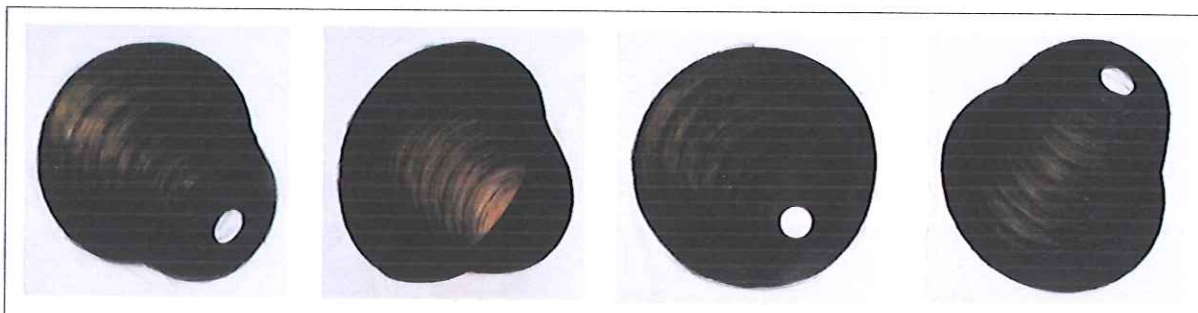
ภาพร่างความคิดกลุ่มสุดท้ายเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของแผ่นดินพระร่วง จากการลงพื้นที่สำรวจขอบเขตอาณาจักรสุโขทัยในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและศรีสัชชนาลัย สิ่งที่น่าสนใจแก่สายตาผู้วิจัย คือ ซากอิฐและปูนปั้น ซากเศษเครื่องถ้วยสังคโลก และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องทางพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเจดีย์รูปแบบต่างๆ หรือพระพุทธรูปปางต่างๆ ที่พบเห็นอย่างดาษดื่นในขอบเขตพื้นที่แผ่นดินพระร่วง ซึ่งเป็นหลักฐานอย่างเป็นรูปธรรมที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองทั้งในทางโลกและทางธรรมของอาณาจักร การสื่อสารเนื้อหาตามแนวเรื่องดังกล่าวจึงถูกถ่ายทอดผ่านรูปทรงซึ่งคลี่คลายมาจากสิ่งที่ได้พบเห็น ดังปรากฏในภาพร่างความคิดต่อไปนี้

ภาพ 18 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#16 และ 17

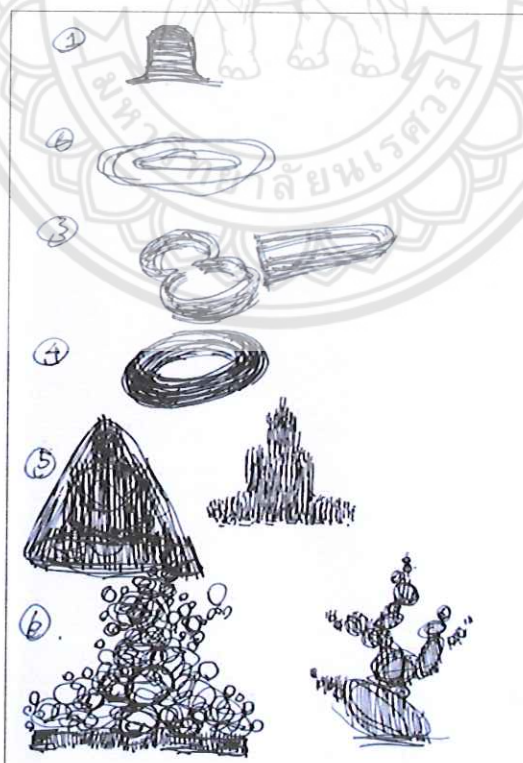

ภาพ 19 ภาพร่างความคิดของผลงาน#18

ภาพ 20 ภาพร่างความคิดของผลงาน#19

อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการสร้างภาพร่างความคิดของผลงานนี้ ยังต้องมีการพัฒนาแบบร่างเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานจริงหรือการสร้างภาพร่างความคิดเพิ่มเติมขึ้นอีก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยในกระบวนการสร้างรูปทรงของผลงานออกมาให้เป็นผลงานสามมิติ และทักษะเชิงช่างของช่างฝีมือในแต่ละเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์รูปทรงว่าจะสามารถแก้ปัญหาในการสร้างรูปทรงได้หรือไม่อย่างไร เช่น ทักษะทางช่างด้านเทคนิคการจักสาน เนื่องจากเป็นรูปทรงที่มีความแตกต่างไปจากการสร้างรูปทรงของเครื่องจักสานทั่วไป อย่างไรก็ตาม หลังจากการพัฒนาแบบภาพร่างความคิดควบคู่ไปกับการหามาได้ซึ่งสื่อวัสดุที่สอดคล้องกับเทคนิคทางช่าง จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกแบบสำหรับการขยายเป็นผลงานจริง จากจำนวนภาพร่างความคิดผลงานทั้งหมดที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ที่จะนำไปสู่การสร้างงานประติมากรรมร่วมสมัยจำนวน 6 ผลงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ภาพ 21 กลุ่มภาพร่างความคิดของผลงานหลังการพัฒนาแบบร่าง

2.2 การจัดหาเลือกใช้วัสดุและเทคนิคทางช่าง (Materials and Techniques)

เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดให้ตัววัสดุเป็นส่วนที่แสดงความหมาย เพื่อสื่อสารเรื่องราวของผลงานไปสู่ผู้ชม จึงต้องมีความสอดคล้องกับแนวเรื่องที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนั้น การสร้างความหมายผ่านตัววัสดุโดยใช้เทคนิคเป็นส่วนช่วยให้เกิดผลลัพธ์ตามเจตนาทางการสร้างสรรค์ จึงถือเป็นหนึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์ที่สำคัญ ผลจากการเก็บข้อมูลภาคเอกสารและการลงพื้นที่สำรวจ ทำให้ผู้วิจัยพบกับวัสดุและเทคนิคทางช่างที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระร่วงและความเจริญรุ่งเรืองเป็น ปีกแผ่นมันคงของแผ่นดินพระร่วง จึงได้เลือกใช้วัสดุและเทคนิคทางช่างที่แบ่งตามประเภทของการทำงาน เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในการสร้างรูปทรงของผลงาน คือ กลุ่มวัสดุและเทคนิคพื้นฐานในการสร้าง รูปทรงสามมิติ เป็นวัสดุและเทคนิคแบบประเพณีนิยมที่ใช้สืบทอดกันมา และยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ การ บั่นดิน ทำพิมพ์ และหล่อปูน และกลุ่มวัสดุและเทคนิคเฉพาะท้องถิ่นที่ถูกเลือกใช้ คือ ดินเผา จากเทคนิค การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย และเครื่องจักสาน ด้วยเทคนิคหัตถกรรม เครื่องจักสานไม้ไผ่และหวาย ด้วยฝีมือชาวบ้านในเขตอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และเขต อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ ยังมีวัสดุเฉพาะบางอย่างที่ต้องเสาะหา เนื่องจากเป็นของหายากที่มีเฉพาะบางพื้นที่ คือ น้ำมันยางและชัน ได้มาจากอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ปูนปั้นโบราณ ซึ่งหาไม่ได้ใน เขตพื้นที่เมืองเก่าสุโขทัยและจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง แต่ผู้วิจัยหาได้จากการเป็นวัสดุคงเหลือจากการ ทำงานโครงการก่อนหน้า จึงนำมาใช้ได้สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานนี้

นอกจากนี้ ยังมีวัสดุสำเร็จรูปอื่นๆที่สำคัญและมีความหมาย ได้มาจากการลงพื้นที่สำรวจและ เรียนรู้ขั้นตอนการทำเครื่องเคลือบดินเผาแบบอย่างสังคโลก จากชาวบ้านรอบแหล่งเตาทุเรียงบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่ปรากฏหลักฐานเป็นเตาทุเรียงสำหรับการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก อยู่มากมาย และในปัจจุบันชาวบ้านบริเวณรายล้อมแหล่งเตาทุเรียงยังคงทำเครื่องเคลือบดินเผาอยู่มาก โดย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจสถานที่ทำงานของนายเกศอนงค์ พูนดี เลขที่ 139 หมู่ 5 บ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาดูดินที่ใช้ในการทำเครื่องเคลือบดินเผา และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ พบว่า การทำเครื่องเคลือบดินเผาแบบอย่างสังคโลก มีปัจจัยในเรื่องเทคนิคเฉพาะของวัสดุที่ยากต่อการ ควบคุม และเครื่องมือในการทำงาน (เตาเผา) ที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างนายเกศอนงค์ ที่ต้องมี ประสบการณ์ทำงานเป็นเวลาหลายสิบปี ส่วนทักษะเชิงช่างในเรื่องของการปั้นเพื่อสร้างรูปทรงนั้น เป็นสิ่งซึ่งผู้ สร้างสรรค์สามารถควบคุมได้ ดังนั้น จึงเลือกใช้วัสดุสำเร็จรูปในประเภทเดียวกันที่มีความหมายและหาได้ใน เขตพื้นที่จังหวัดสุโขทัยมาทดแทน

2.3 วิธีการสร้างรูปทรง

จากแบบร่างความคิดทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงความเป็นนามธรรมของรูปทรงใน จินตนาการไปสู่ความเป็นรูปธรรมสองมิติบนผืนระนาบ ผู้วิจัยได้คัดเลือกรูปทรงที่เหมาะสมสำหรับการสร้าง รูปทรงของผลงาน โดยได้แบ่งกลุ่มผลงานออกเป็นสามกลุ่มตามวัสดุหลักที่เลือกใช้ และเทคนิคทางช่างที่ เหมาะสมสำหรับแต่ละชิ้นงาน อันประกอบไปด้วย 1) การใช้ลูกกระสุนดินเผาทรงกลมและเทคนิคปั้นหล่อ 2)

การใช้ไม้ไผ่และเทคนิคจักสาน และ 3) การใช้อิฐขนาดพิเศษและเทคนิคก่อฉาบและปั้นปูน โดยมีรายละเอียดวิธีการทำงานดังต่อไปนี้

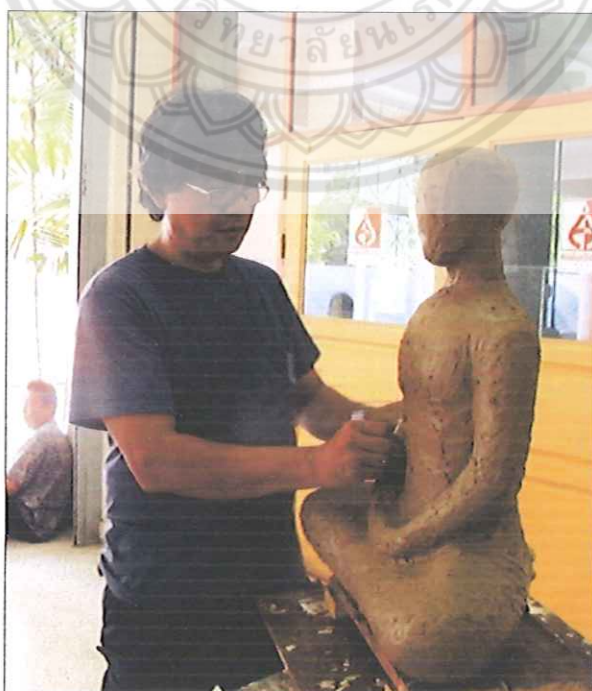
2.3.1 การใช้ลูกกระสุนดินเผาทรงกลมและเทคนิคปั้นหล่อ

สำหรับวัสดุชนิดนี้ผู้วิจัยค้นพบจากการเป็นวัสดุใกล้ตัวสำหรับชาวบ้านท้องถิ่นในขอบเขตพื้นที่การวิจัย และตัวผู้วิจัยเองตั้งแต่วัยเยาว์ เนื่องจากลูกดินเผาทรงกลมนี้ถูกใช้เป็นลูกกระสุนสำหรับง่าไม้หนั่งสติก ที่ใช้เป็นอาวุธในการยิงสัตว์ ซึ่งตัวผู้วิจัยยังคงนิยมใช้อิงเป้าวัตถุเพื่อความเพลิดเพลินอยู่ และมีชาวบ้านผลิตลูกกระสุนประเภทนี้ขายเป็นการสร้างรายได้อยู่หลายแหล่ง จากการลงพื้นที่สำรวจบนเส้นทางพระร่วงและพื้นที่ใกล้เคียง ช่วงอำเภอกีรีมาศในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งหลวง ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีชื่อเสียงในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ได้พบกับยายเสรีฐชาวทุ่งหลวงผู้ทุพพลภาพ นอนปั้นลูกกระสุนใส่ถุงไว้ขายอยู่หน้าบ้าน หลังจากการพูดคุยกัน จึงได้สั่งทำลูกกระสุนดินเผาขนาดต่างๆ จำนวนหนึ่ง และได้เริ่มต้นสร้างรูปทรงของผลงานจากการพัฒนาตามแบบร่างความคิด#12-15

เนื่องจากการใช้วัสดุชนิดใหม่ในการทำงาน ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องค้นหาเทคนิคที่สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นรูปทรงประติมากรรมที่สมบูรณ์ตามกระบวนการ และเจตนาทางการสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม วิธีการสร้างรูปทรงของผลงานรูปทรงแรกที่เริ่มลงมือปฏิบัติได้ถูกพัฒนาไปสู่วิธีการทำงานอีกแบบที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับการสร้างรูปทรงของผลงานเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดผลงาน 2 ชิ้น ในเนื้อหาและแนวคิดเดียวกัน แต่ต่างเทคนิควิธีการทำงานในบางขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1.1 วิธีการทำงานสำหรับรูปทรงที่ 1

ก. การปั้นดินขึ้นรูปบนแกนเหล็ก ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร

ภาพ 22 แสดงขั้นตอนการขึ้นรูปปั้นดินรูปบุคคลนั่งสมาธิ ขนาด 60x40x35 เซนติเมตร

ข. ติดลูกดินเผาทรงกลมลงบนผิวดินเหนียวของรูปทรงผลงาน แบบเรียงต่อกันไปจนเต็ม โดยการกดลูกดินลงบนผิวของผลงานในระดับที่ลึกต่างกันไป

ภาพ 23 แสดงขั้นตอนการติดลูกดินเผาทรงกลมลงบนรูปทรงบุคคลนั่งสมาธิ

ค. ทำพิมพ์เพื่อหล่อเป็นผลงาน

ภาพ 24 แสดงขั้นตอนการทำพิมพ์ด้วยการกั้นดินเพื่อแบ่งพิมพ์

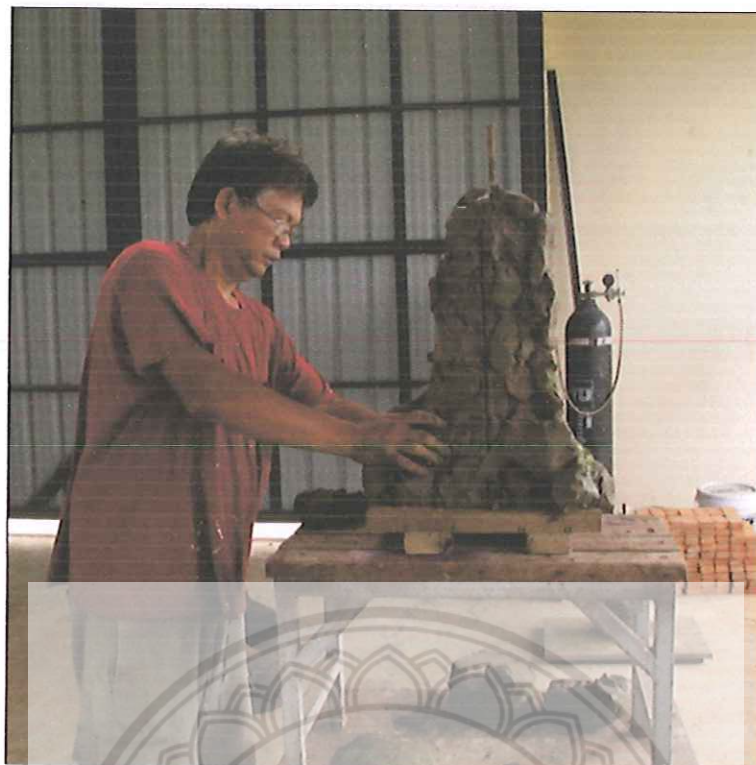
ภาพ 25 แสดงขั้นตอนการสลักปูนปาสเตอร์เพื่อทำพิมพ์บนต้นแบบ

สำหรับการทำงานสร้างสรรค์รูปทรงที่ 1 นี้ เป็นการทำงานในสถานที่ทำงานส่วนตัวในขั้นตอนการขึ้นรูปและการสร้างผิวของรูปทรงบางส่วน และทำงานส่วนที่เหลือในการเข้าร่วมปฏิบัติงานสร้างสรรค์นานาชาติร่วมกับศิลปินอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2559 จึงทำให้การสร้างงานและตัวผลงานถูกเผยแพร่ไปในขณะเดียวกัน แต่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาสำหรับการสร้างผลงานประติมากรรม

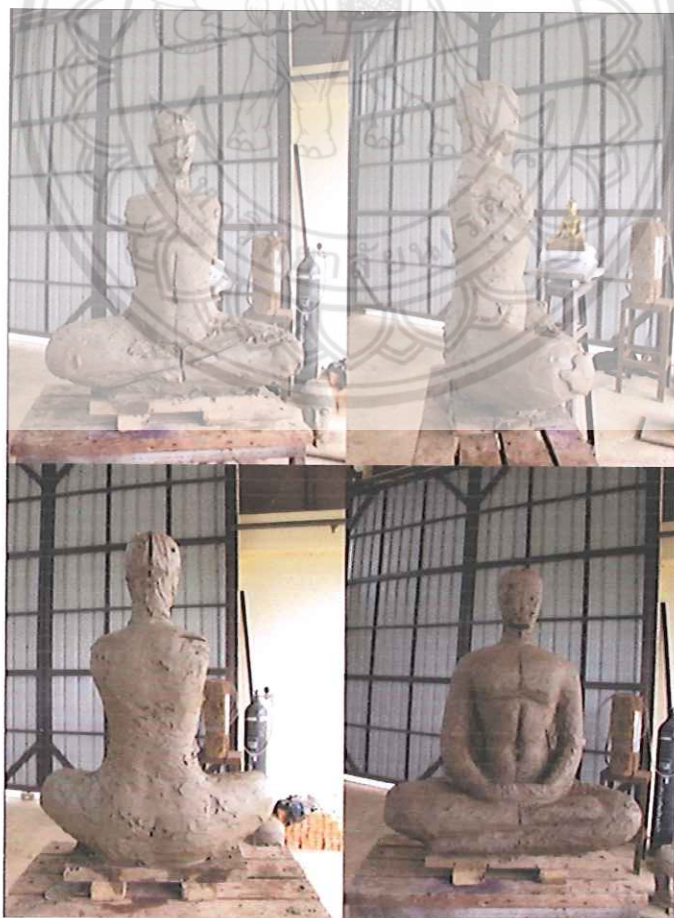
2.3.1.2 วิธีการทำงานสำหรับรูปทรงที่ 2

จากการทดลองเทคนิคครั้งแรกพบว่า การยึดติดของลูกดินเผาทรงกลมบนเนื้อดินเหนียวของรูปทรงผลงานเป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากต้องระมัดระวังไม่ให้หลุดลูกกระสุนดินเผาตกหล่นเมื่อระยะเวลาผ่านไป และต้องทำพิมพ์ทันทีหลังจากสร้างรูปทรงต้นแบบแล้วเสร็จ เพื่อป้องกันการหลุดตกของลูกดินเผาในกรณีผิวดินเหนียวของรูปทรงหดแห้งจากสภาพอากาศ จึงได้เปลี่ยนแปลงเทคนิคในการสร้างรูปทรงผลงานที่ทำให้ได้ผลงานชิ้นที่สอง มีลักษณะรายละเอียดของรูปทรงผลงานที่แตกต่างไปจากผลงานชิ้นแรก และให้ผลในทางการรับรู้ทางกายภาพของรูปทรงที่แตกต่างกันไปด้วย จากการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดวิธีการทำงานในบางขั้นตอนนี้ ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการทำงานดังนี้

- ก. สร้างแกนเหล็กเพื่อเป็นโครงสำหรับอัดดินในการขึ้นรูปด้วยดินเหนียว
- ข. พอกดินและเริ่มปั้นเป็นรูปทรงบุคคลนั่งสมาธิโดยใช้ต้นแบบพระพุทธรูปปางสมาธิ และภาพบุคคลในท่านั่งสมาธิ ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร

ภาพ 26 แสดงการขึ้นรูปด้วยดินเหนียว

ภาพ 27 แสดงขั้นตอนการปั้นดินเหนียวจนได้รูปทรงที่ต้องการ

ค. ทำพิมพ์ขึ้นด้วยปูนปลาสเตอร์ ถอดพิมพ์ และหล่อด้วยวัสดุเรซิน

ภาพ 28 แสดงขั้นตอนการทำพิมพ์ขึ้นด้วยปูนปลาสเตอร์

ง. หุ้มด้วยการติดลูกดินเผาทรงกลมขนาดต่างๆ กัน ทัว้ทั้งรูปทรงด้วยกาว

ภาพ 29 การติดลูกดินเผาทรงกลมขนาดต่างๆ กัน ทัว้ทั้งรูปทรงด้วยกาว

สำหรับการทำงานสร้างสรรค์รูปทรงที่ 2 นี้ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการสร้างรูปทรงที่ 1 คือ เป็นการทำงานในสถานที่ทำงานส่วนตัวในขั้นตอนการขึ้นรูป ทำพิมพ์ หล่อ และติดลูกดินเผาเพื่อสร้างพื้นผิวของรูปทรงบางส่วน และทำงานส่วนที่เหลือให้แล้วเสร็จสมบูรณ์เป็นรูปทรงในการเข้าร่วมปฏิบัติงาน

สร้างสรรค์น่านาชาติดร่วมกับศิลปินอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2560 จึงทำให้การสร้างงานและตัวผลงานที่แล้วเสร็จได้ถูกเผยแพร่ไปพร้อมกัน ในนิทรรศการแสดงผลงานของศิลปินที่เข้าร่วมปฏิบัติงาน

2.3.2 การใช้ไม้ไผ่และเทคนิคจักสาน

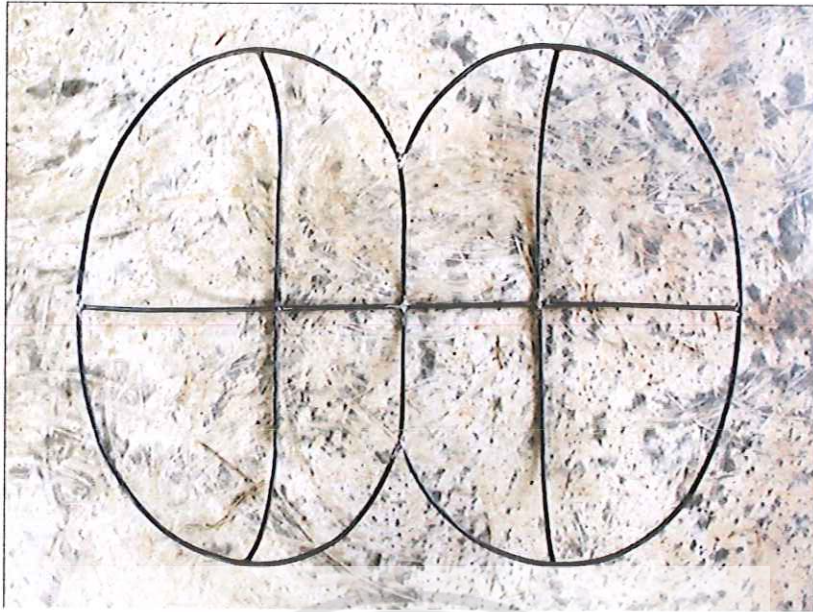
การเลือกใช้วัสดุชนิดนี้เกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจและแนวคิดจากเรื่องการส่งส่วยน้ำของพระร่วงไปยังอาณาจักรเขมรด้วยกรรมวิธีแบบใหม่ที่สร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น และส่งผลต่อเอกราชของแผ่นดินและอิสรภาพของผู้คนในแผ่นดินพระร่วง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเพื่อค้นหาช่างฝีมือที่จะสามารถสร้างรูปทรงของผลงานด้วยเทคนิคงานจักสาน และพบว่าในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์มีแหล่งผลิตเครื่องจักสานที่ขึ้นชื่อ จนได้พบกับช่างฝีมือที่ ณ ขณะเวลานั้น ผู้วิจัยเข้าใจว่าสามารถทำงานจักสานให้เกิดรูปทรงตามที่ต้องการได้ เนื่องจากผลงานตัวอย่างของช่างเป็นงานหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้สวยงาม เช่น กระเป๋า ตะกร้า ถาด และอื่นๆ ซึ่งมีความงามละเอียดลออแบบงานหัตถกรรมที่มีคุณภาพเกินกว่าที่ผู้วิจัยต้องการ ผลสำเร็จของรูปทรงที่ได้มีความละเอียดที่เกิดจากขนาดของเส้นตอกที่ใช้จักสาน และช่างฝีมือใช้เวลาทำงานนานเกินไป เนื่องจากผู้วิจัยไม่ต้องการรูปทรงของผลงานที่แสดงความละเอียดและงดงามของลวดลายหรือแนวเส้นสานเช่นงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ ดังนั้น เพื่อให้ได้รูปทรงของผลงานตามที่ต้องการ จึงได้ค้นหาช่างฝีมือจากแหล่งอื่น โดยได้ช่างพื้นถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ในหมู่บ้านที่ผลิตเครื่องจักสานประเภทเข่ง เล้าไก่ และเปลไม้ไผ่ ช่างมีฝีมือการทำเครื่องจักสานแบบใช้เส้นไม้ไผ่หลากหลายๆ สานแบบไม่มีลวดลายให้เกิดเพียงรูปทรงภาชนะเครื่องใช้ที่ต้องการ ผลของรูปทรงที่ได้เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัย อย่างไรก็ตาม โดยการใช้วัสดุประเภทไม้ไผ่และเทคนิคจักสานกับการพัฒนาแบบร่างจากกลุ่มภาพร่างความคิดของผลงาน#1-11 ทำให้ได้เป็นรูปทรงของผลงานจำนวน 3 ชิ้นงาน ที่มีลักษณะรูปทรงตามธรรมชาติ (Organic Form) จากฝีมือของช่างชาวอำเภอวัดโบสถ์สองชิ้นงาน และจากฝีมือช่างชาวพรานกระต่ายอีกหนึ่งชิ้นงาน ที่มีรายละเอียดขั้นตอนหลักการสร้างรูปทรงที่เหมือนกัน ดังต่อไปนี้

ก. ขยายแบบจากแบบร่างความคิดในขนาดที่ต้องการ

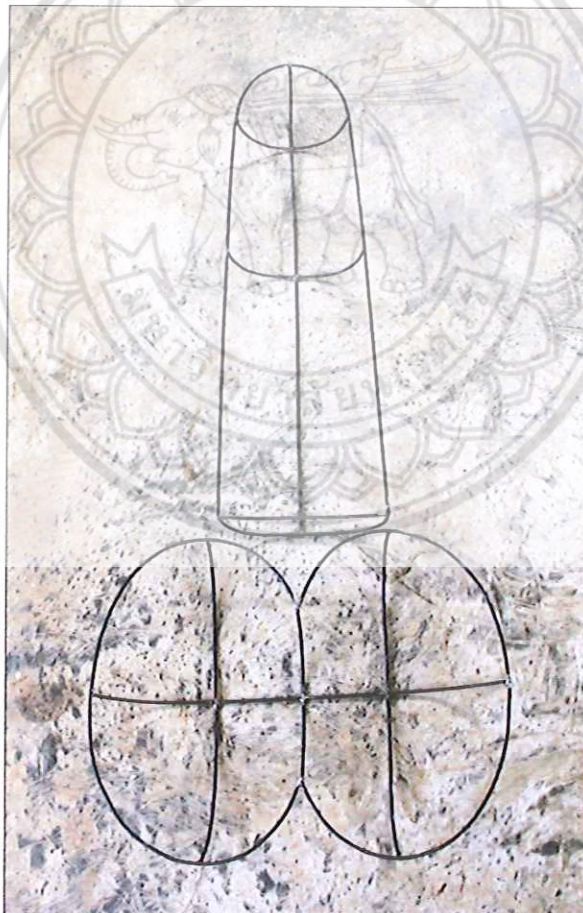

ภาพ 30 สร้างแบบขยายในขนาดที่ต้องการ

ข. สร้างโครงสร้างหลักของรูปทรงด้วยการใช้เหล็กเส้นและเทคนิคการเชื่อมเหล็ก ในการขึ้นโครงตามแบบร่างความคิด หมายเลข 9 และ 10

ภาพ 31 แสดงส่วนของโครงสร้างหลักของรูปทรงด้วยเทคนิคเชื่อมเหล็กเส้น

ภาพ 32 แสดงโครงสร้างหลักของผลงานที่แยกเป็นสองส่วน ด้วยเทคนิคเชื่อมเหล็กเส้น

ค. สร้างโครงสร้างรองด้วยไม้ไผ่หรือหวาย เพื่อปกปิดแนวเหล็กเส้นและเป็นแนวสำหรับเส้นไม้ไผ่หรือหวายที่ต้องถักทอไปตามรูปทรงที่ต้องการ

ภาพ 33 สร้างโครงสร้างรองด้วยไม้ไผ่หรือหวาย

ภาพ 34 แสดงภาพการสานตอกไม้ไผ่ตามแนวโครงสร้างรูปทรง

ภาพ 35 รูปทรงสำเร็จด้วยฝีมือการจักสาน หมายเลข 1

ภาพ 36 รูปทรงสำเร็จด้วยฝีมือการจักสาน หมายเลข 2

ง. ทาน้ำมันยางผสมชั้นที่พื้นผิวทั้งภายในและภายนอกของรูปทรงสำเร็จ

ภาพ 37 ชั้นและน้ำมันยางสำหรับเคลือบผิว

ภาพ 38 ตัวเคลือบผิวกันรั่วซึมจากชั้นผสมน้ำมันยาง

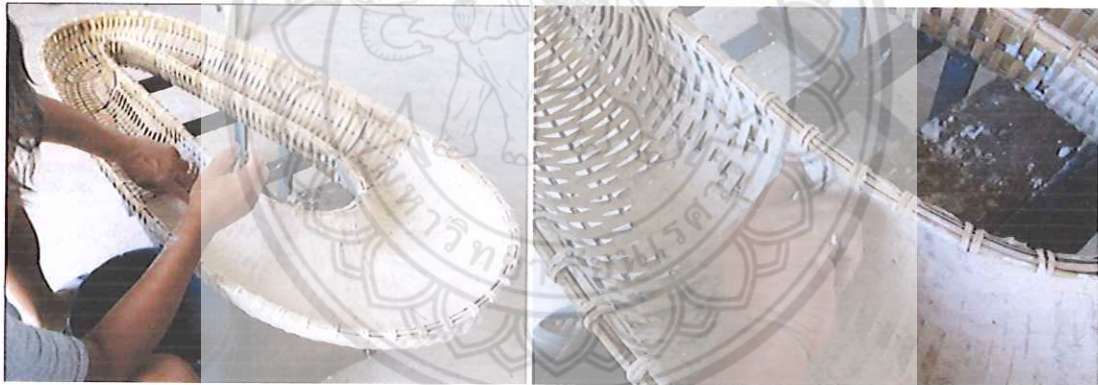

ภาพ 39 ทาส่วนผสมน้ำมันยางและชั้นเคลือบผิวชั้นในและนอกของรูปทรง

ภาพ 40 ฝิวสำเร็จภายในและภายนอกของรูปทรงผลงานจากการเคลือบน้ำมันยางและชัน

จ. ใช้ปูนดำอุดตามรอยช่องว่างระหว่างเส้นไม้ไผ่สาน สำหรับรูปทรงที่สานด้วยไม้ไผ่แบบหยาบ โดยใช้เทคนิคการปั้นปูนสด

ภาพ 41 ใช้ปูนดำอุดตามรอยระหว่างเส้นไม้ไผ่ #1

ภาพ 42 ใช้ปูนดำอุดตามรอยระหว่างเส้นไม้ไผ่ #2

ฉ. ทาชั้นและน้ำมันยางเคลือบผิวด้านในของรูปทรง และเคลือบผิวซ้ำด้วยเรซิน

ภาพ 43 ผิวสำเร็จภายในและภายนอกของรูปทรงจักสาน

ช. สร้างรูปทรงประกอบสำหรับผลงานด้วยการทำพิมพ์ และหล่อขึ้นงาน

ภาพ 44 การสร้างรูปทรงประกอบด้วยการทำพิมพ์และหล่อขึ้นงาน

ช. สร้างฐานรองรับรูปทรงด้วยแท่งไม้ขนาดเล็กด้วยเทคนิคการเชื่อมต่อไม้ด้วยเดือยไม้ ให้เป็นส่วนของผลงานตามแบบร่าง เพื่อการติดตั้งจัดแสดงและรองรับน้ำหนักของรูปทรงของผลงานได้อย่างมั่นคงแข็งแรง

ภาพ 45 แสดงฐานไม้รองรับรูปทรงผลงาน

ณ. ใส่ของเหลวทดสอบการรั่วซึม

ภาพ 46 ใส่ของเหลวทดสอบการรั่วซึมของรูปทรง 1

ภาพ 47 ใส่ของเหลวทดสอบการรั่วซึมของรูปทรง 2

ญ. ใส่ของเหลวและรูปทรงประกอบในของเหลว (เมื่อติดตั้งจัดแสดง)

2.3.3 การใช้วัสดุขนาดพิเศษและเทคนิคก่อฉาบและปั้นปูน

วัสดุและเทคนิคสำหรับการสร้างรูปทรงผลงานชุดนี้สืบเนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานในอดีตที่เคยทดลองวัสดุชนิดนี้มาแล้วแต่ไม่ได้ใช้ต่อเนื่อง เพราะประสบปัญหาในการหาวัสดุเมื่ออยู่ต่างพื้นที่ ต่อเมื่อโอกาสและสถานการณ์อำนวยจึงได้นำกลับมาใช้สำหรับผลงานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกันทั้งในด้านแนวคิดและเนื้อหาของผลงาน แต่ได้เปลี่ยนแหล่งผลิตวัตถุดิบจากเดิมที่เคยใช้ไปเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเดียวกับผู้ผลิตลูกกระสุนดินเผา

ภาพ 48 วัสดุขนาดพิเศษ 2.3 x 4 x 1 เซนติเมตร

สำหรับผลงานชุดอิฐนี้ผู้วิจัยได้สร้างผลงานเดี่ยว 2 ผลงาน และผลงานชุดที่ประกอบด้วย 5 ชิ้นงาน จำนวน 1 ชุด จากกลุ่มภาพร่างความคิดของผลงานหมายเลข 16 ถึง 19 ซึ่งเป็นรูปทรงที่คลี่คลายมาจากรูปทรงสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา โดยมีขั้นตอนการทำงานที่ถูกแบ่งเป็นสองกลุ่มตามลักษณะการสร้างผลงานแบบชิ้นเดียวสำหรับสองชิ้นงาน และขั้นตอนการสร้างต้นแบบเพื่อการทำซ้ำสำหรับงานชุดห้าชิ้นงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

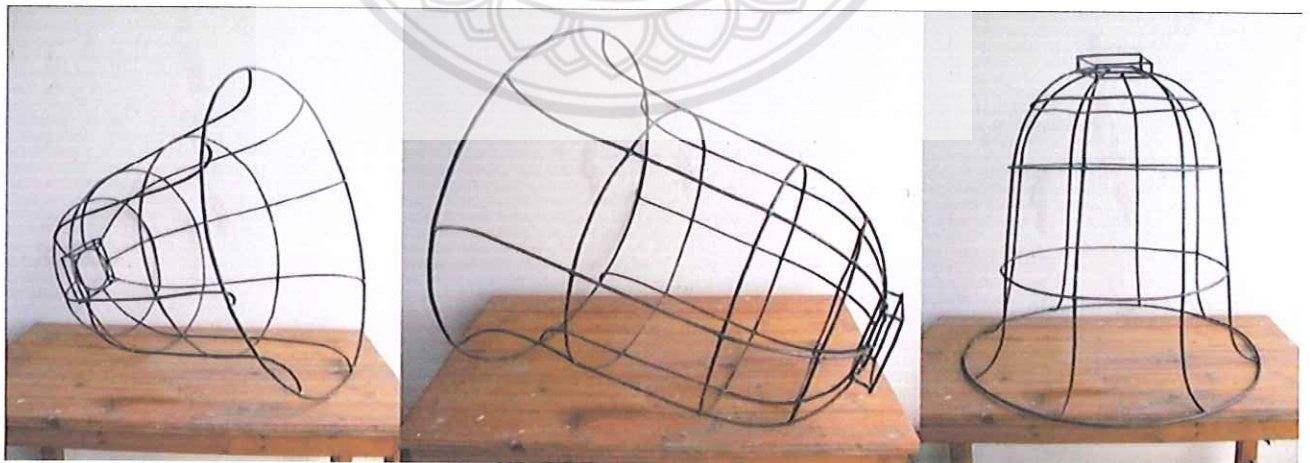
2.3.3.1 การสร้างรูปทรงผลงานเดี่ยวชิ้นที่ 1

ก. ขยายแบบเท่าจริง

ภาพ 49 ภาพขยายขนาดจากแบบร่าง

ข. ขึ้นโครงเหล็กติดตะแกรงลวด (Chicken Wire) รอบโครงเหล็กเพื่อใช้เป็นตัวจับปูน

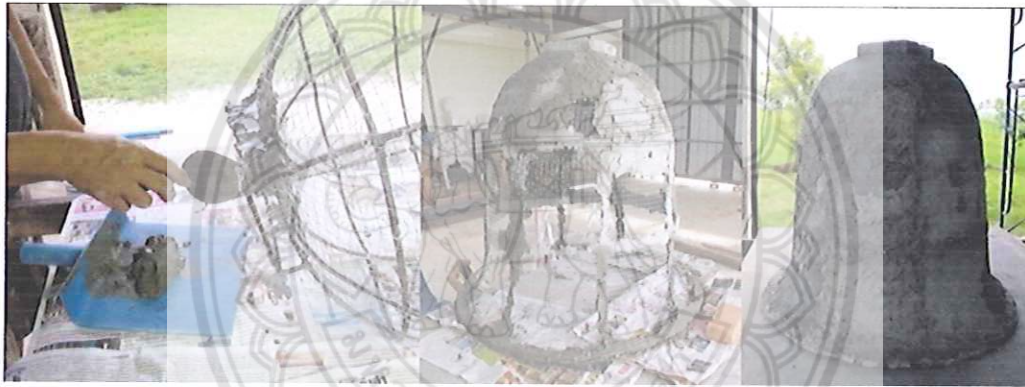

ภาพ 50 การสร้างโครงเหล็กสำหรับสร้างรูปทรง

ภาพ 51 การติดตะแกรงเหล็ก (Chicken Wire)

ค. ปูนปูนซีเมนต์ทับโครงเหล็กและตะแกรงลวดให้ผิวเรียบตามรูปทรงของแบบร่าง

ภาพ 52 ปูนปูนซีเมนต์บนโครงเหล็กและตะแกรงลวด

ง. ก่ออิฐจากส่วนฐานเลยไปจนถึงส่วนยอดจนเต็มทั่วทั้งรูปทรงผลงาน โดยใช้กาว Weber

ภาพ 53 แสดงการก่ออิฐบนรูปทรงจากส่วนล่างไปสู่ด้านบน

2.3.3.2 การสร้างรูปทรงผลงานเดี่ยวชิ้นที่ 2

ก. ขึ้นโครงเหล็กติดลวดกรงไก่ (Chicken Wire) รอบโครงเหล็กเพื่อใช้เป็นตัวจับปูน

ภาพ 54 การขึ้นโครงเหล็กและติดตะแกรงลวด

ข. ปั้นปูนซีเมนต์รอบโครงเหล็กและลวดกรงไก่

ภาพ 55 การปั้นปูนซีเมนต์โดยรอบโครงเหล็กทั้งผิวด้านนอกและด้านใน

ค. ก่ออิฐจากส่วนฐานเลยไปจนถึงส่วนยอด โดยใช้กาว Weber ด้วยอิฐขนาดสั่งทำพิเศษ

ภาพ 56 ก่ออิฐเต็มพื้นผิวภายนอกของรูปทรง

ง. ปั้นปูนดำด้านใน พร้อมกับติดชิ้นส่วนกระเบื้องเคลือบดินเผา

ภาพ 57 การสร้างพื้นผิวภายในด้วยการปั้นปูนดำและติดชิ้นส่วนกระเบื้องเคลือบดินเผา

จ. ปั้นปูนดำตรงส่วนรอยแยกด้านหน้าของพื้นผิวงานในแนวเฉียงจากด้านล่างไปสู่ส่วนยอด

2.3.3.3 การสร้างรูปทรงผลงานชุดจำนวน 5 ชิ้นงาน

ก. ขยายแบบสำหรับขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร

ข. ขึ้นโครงเหล็กปั้นดินให้ได้ตามรูปทรงที่ต้องการ

ภาพ 58 ขึ้นดิน ปั้นและแต่งด้วยเครื่องมือที่สามารถสร้างรูปทรงได้อย่างสมสัดส่วน

ค. ทำพิมพ์เพื่อหล่อชิ้นงานตามจำนวนที่ต้องการด้วยปูนปลาสเตอร์ (5 ชิ้นงาน)

ภาพ 59 การทำพิมพ์ปูนปลาสเตอร์และถอดพิมพ์

ภาพ 60 การใส่โครงเหล็กสำหรับหล่อปูน

ภาพ 61 หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์ ชัดแต่งผิว จำนวน 4 ชิ้น

ง. ก่ออิฐผลงานชิ้นที่# 1 จากส่วนฐานเลยไปจนถึงส่วนยอด ด้วยการตัดอิฐขนาดมาตรฐาน เป็นสี่ส่วน และใช้กาว Weber เป็นตัวติด

ภาพ 62 การก่ออิฐจากฐานสู้อยอดของรูปทรง

จ. ปั้นปูนดำบริเวณพื้นผิวด้านในของรูปทรง

ภาพ 63 การพื้นผิวด้านในของรูปทรงด้วยการปั้นปูนดำ

- ฉ. หล่อปูนปาสเตอร์จากแม่พิมพ์เดิม โดยสร้างโครงเหล็กด้านเพื่อยึดปูนจำนวน 4 ชั้นงาน
- ช. ก่ออิฐฉาบปูนจากส่วนฐานเลยไปจนถึงส่วนยอด โดยใช้กาว Weber
- ซ. ปั้นปูนสดบริเวณพื้นผิวด้านในทั้งหมดของทุกชั้นงานจนครบ 4 ชั้น
- ฅ. ทาผิวด้วยผงขมิ้นทับบนผิวปูนด้านในหนึ่งชั้นงาน
- ณ. ทาผิวด้วยผงแคลเซียมทับบนผิวปูนด้านในอีกหนึ่งชั้นงาน

ภาพ 64 ทาผิวด้วยผงแคลเซียมผสมน้ำและกาวทับบนผิวปูนด้านในหนึ่งชั้นงาน

ฎ. ตัดตั้งและจัดวางผลงานให้เป็นไปตามแนวคิดและเจตนาแห่งการสร้างสรรค์

3. การเผยแพร่ผลงานการสร้างสรรค์สู่สาธารณชน

ในขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชนนั้น ได้วางแผนการเผยแพร่ผลงานเป็นระยะตามแต่จังหวะและโอกาสทั้งในงานนิทรรศการ การปฏิบัติงานทางศิลปะ และการนำเสนอผลงานในระดับชาติและนานาชาติด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

3.1 นำผลงานเข้าร่วมปฏิบัติการในงานปฏิบัติการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ระดับนานาชาติ ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางด้านทัศนศิลป์

3.2 การจัดแสดงผลงานกลุ่มและเดี่ยวผ่านนิทรรศการในหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะระดับชาติและนานาชาติ

3.3 การเผยแพร่ผลงานผ่านเอกสารการจัดแสดงประเภทสูจิบัตรการจัดแสดงผลงานศิลปกรรม

3.4 การนำเสนอผลงานผ่านเวทีวิชาการที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ

3.5 การนำเสนอผ่านบทความวิชาการผ่านวารสารวิชาการระดับนานาชาติ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ได้ถูกกำหนดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจทางการสร้างสรรค์และแนวคิดในเรื่องความสำคัญหลักของการย้ำเตือนตนเอง ให้เกิดความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในความเป็นปึกแผ่นอันมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของแผ่นดินจากอดีตที่ได้สืบทอดและส่งผ่านมายังปัจจุบัน กระตุ้นเตือนตนเองให้เกิดความปรารถนาในการร่วมกันสงวนรักษาและใช้สิ่งซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวมแห่งแผ่นดิน อันเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งต่อการดำรงชีพอย่างสมบูรณ์พูนสุขของสมาชิกร่วมสังคม โดยความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากประสบการณ์อันน่าประทับใจในวัยเยาว์ สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมที่ผู้วิจัยเกิดและอยู่อาศัย จึงทำให้ต้องการแสดงออกเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ในฐานะที่นอกจากเป็นการแสดงออกส่วนบุคคลแล้ว ยังเป็นไปเพื่อการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นขั้นตอนในฐานะงานวิจัยสร้างสรรค์ด้วยหลังจากได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์สามประการของการวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว จึงได้ผลการวิจัยออกมาอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและตำนานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระร่วง การศึกษาเรื่องราวของพระร่วงจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นนิทานพื้นบ้าน ตำนานประวัติศาสตร์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เรื่องราวของพระร่วงถูกเขียนถึงในเอกสารหลายประเภทด้วยจุดประสงค์ในการเขียนและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างในเรื่องรายละเอียดของเนื้อหาทางด้านชาติกำเนิด ความมีตัวตนของพระร่วงในสถานะของบุคคลทั่วไปก่อนการเป็นผู้นำ ความเฉลียวฉลาดมีอิทธิฤทธิ์วาจาสิทธิ์ ความสามารถพิเศษ ช่วงเวลาในการปรากฏว่ามีตัวตนของพระร่วง เปรียบเทียบจากการทบทวนประสบการณ์ ความทรงจำที่เกี่ยวข้องผูกพันจากการฟังนิทานพื้นบ้าน และเชื่อมโยงมาสู่วิถีชีวิตในปัจจุบันจากการสัมผัสสถานจริงจากเรื่องราวในตำนานประวัติศาสตร์ และเรื่องเล่า แสดงให้เห็นถึงความมีตัวตนอยู่จริงของพระร่วง ในฐานะผู้นำแห่งอาณาจักรสุโขทัยที่ไม่ได้ระบุแน่ชัดว่า คือ กษัตริย์องค์ใด แต่ความสำคัญของคำ “พระร่วง” กลายเป็นคำที่แสดงถึงความหมายถึงกษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดินแห่งอาณาจักรสุโขทัย ที่มีความรอบรู้ เป็นปราชญ์ที่ได้รับการยอมรับ อันเป็นเหตุแห่งการนำพาความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงมาสู่แผ่นดิน ที่เป็นรากฐานให้แก่ประเทศไทยในปัจจุบัน โดยได้รับการยอมรับในระดับท้องถิ่นด้วยเรื่องราวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของพระร่วงในแบบเหนือธรรมชาติตามเรื่องเล่าจากชาวบ้าน และการยอมรับในระดับชาติอย่างเป็นทางการด้วยเรื่องราวจากบันทึกประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงความสามารถพิเศษและปรีชาชาญของพระร่วงในฐานะผู้ปกครองแผ่นดินแห่งอาณาจักรสุโขทัยที่ได้รับการยอมรับไม่เพียงแต่ภายในขอบเขตพื้นที่อาณาจักรสุโขทัยเท่านั้น แต่ยังกว้างขวางไปถึงอาณาจักรข้างเคียงไม่ว่าจะเป็นมอญ หรือลานนา ดังปรากฏในพงศาวดารมอญ และพงศาวดารลานนาไทย และเมื่อคำ “พระร่วง” ถูกนำไปใช้คู่กับคำอื่นจะให้ความหมายในทางที่ตีพิเศษกับ

สิ่งนั้นมากกว่าโดยปกติทั่วไป เช่น ข้าวตอกพระร่วง ปลาพระร่วง สุภาสิตพระร่วง ปากพระร่วง และเรือรบหลวงพระร่วง เป็นต้น

อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ความเป็นผู้นำของพระร่วงจากนิทานพื้นบ้าน และตำนานประวัติศาสตร์ เรื่อง “พระร่วงส่วยน้ำ” จากพงศาวดารเหนือ ที่เล่าถึงลูกชายของนายกองคุมคนตักน้ำไปส่งส่วย ถวายพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ เมืองขอม ชื่อ “ร่วง” ผู้มีวาจาสิทธิ์ ว่าอะไรให้เป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น เมื่อรับหน้าที่ต่อจากบิดาจึงให้ไพร่พลสานชะลอมเพื่อใส่น้ำแทนภาชนะเดิมที่มีน้ำหนักมาก แล้วนำชะลอมจุ่มลงไปใต้น้ำทะเลขุดตักน้ำ ล้วนวาจาสิทธิ์ให้น้ำอยู่ในชะลอมก็เป็นดังว่า นักคุมข้าหลวงขอมเห็นดังนั้นก็ตกใจ ขนชะลอมน้ำกลับไปทูลพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ว่า บัดนี้มีผู้วิเศษเกิดขึ้นแล้วที่เมืองละโว้ พระเจ้าปทุมสุริยวงศ์เกรงว่าจะเกิดกบฏ จึงสั่งให้ไปจับตัวนายร่วงมา ขวานี่รู้ถึงทนายร่วงก่อน จึงได้หนีไปบวชเป็นภิกษุที่วัดแห่งหนึ่งในเมืองสุโขทัย ผู้คนจึงเรียกว่า “พระร่วง” แต่นั้นมา ทหารขอมได้ติดตามรู้ข่าวว่าหนีไปอยู่ยังเมืองสุโขทัย จึงดำดิ่งตามไปโผล่ที่ลานวัดซึ่งพระร่วงกำลังกวาดใบไม้อยู่ พบกับพระร่วงแต่ไม่รู้ว่าพระร่วงเป็นใคร จึงถามหาและพระร่วงกล่าวตอบว่า “สู้อยู่ที่นั่นเถิดรูปจะไปบอกนายร่วง” ลั่นคำแล้วเดินจากไป ขอมกลายเป็นหินติดคาพื้นดินอยู่ตรงนั้น ตามวาจาสิทธิ์ของพระร่วง เมื่อชาวเมืองสุโขทัยรู้เรื่องจึงเข้าใจว่าพระร่วงเป็นผู้มีบุญ เมื่อพระเจ้ากรุงสุโขทัย ลั่นพระชนม์ เหล่าเสนาอำมาตย์ราษฎรจึงพร้อมใจกันเชิญพระร่วงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน นามว่า “พระเจ้าศรีจันทร์ราบดี” เนื้อหาในทำนองเดียวกันยังพบในเรื่อง “พระร่วงนายกองส่วยน้ำ” จากเรื่อง พระเจ้าปทุมสุริยวงศ์สร้างนครวัดนครธม และเรื่อง “พระร่วงสานชะลอมใส่น้ำ” มีเพียงความแตกต่างเล็กน้อยบางประการในรายละเอียด เช่น การระบุปีพ.ศ. 1502 เป็นปีที่กษัตริย์สุโขทัยพระองค์ก่อนสวรรคตก่อนพระร่วงจะถูกเชิญขึ้นครองแผ่นดิน ในเรื่อง “พระร่วงสานชะลอมใส่น้ำ” นอกจากนี้เนื้อหากที่เกี่ยวกับเรื่อง “พระร่วงวาจาสิทธิ์” ก็ยังมีปรากฏให้เห็นเป็นการรวบรวมของกรมศิลปากรในลักษณะที่ถือว่าเป็นนิทานซึ่งมีความยาวมากเรื่องหนึ่ง ความสอดคล้องกันของเรื่องราวจากนิทาน ตำนาน และเอกสารการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ได้แสดงถึงความมีตัวตนอยู่จริงของพระร่วงในฐานะกษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย โดยนักประวัติศาสตร์หลายราย เช่น กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ธิดา สาระยา และร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ เป็นต้น

การยอมรับต่อผู้นำอย่าง “พระร่วง” สำหรับคนไทยช่วงอายุในวัยมากกว่าข้าพเจ้า 10 ปีขึ้นไปและน้อยกว่าข้าพเจ้า 10 ปี ลงมา นั้น มีความโดดเด่นของการรับรู้ในเรื่องของการกอบกู้เอกราชจากขอม ตามปรากฏในเนื้อหากจากนิทานพื้นบ้าน และตำนานเรื่อง “พระร่วงส่วยน้ำ” ที่หากเมื่อได้พิจารณาให้ถ่องแท้แล้วพบว่าพระร่วงได้คิดค้นภาชนะชนิดใหม่ในการใส่น้ำเพื่อส่งส่วยต่อขอม โดยภาชนะชนิดใหม่นี้มีน้ำหนักเบาใช้ทดแทนภาชนะเดิมที่มีน้ำหนักมาก เมื่อรวมเข้ากับน้ำที่บรรจุในภาชนะทำให้น้ำหนักยิ่งเพิ่มมากขึ้น ยากลำบากต่อการขนส่ง สร้างความลำบากและเป็นงานหนักสำหรับไพร่พลที่ทำหน้าที่ขนน้ำ ภาชนะชนิดใหม่นี้ คือ การใช้ไม้ไผ่สานเป็นชะลอมใส่น้ำ โดยธรรมชาติของตัววัสดุเองไม่สามารถห่อหุ้มน้ำไว้ได้ จึงดูเป็นอัจฉริยภาพกับความเชื่อในเรื่องวาจาสิทธิ์ของพระร่วงที่ทำให้ไพร่พลและผู้คนประหลาดใจ แดงสร้างความวิตกกังวลให้แก่ผู้ปกครองแผ่นดินขอมอีก ด้วยเกรงจะกระด้างกระเดื่องแข็งข้อ หากในความเป็นไปได้แล้วนั้น พระร่วงน่าจะใช้บางสิ่งบางอย่างทาภายในชะลอมเพื่อไม่ให้น้ำรั่วซึมออกมา แต่ด้วยเหตุที่เป็นเรื่องของเทคโนโลยีแบบใหม่ ที่ขอมเองไม่เคยรู้จักมาก่อน จึงทำให้เข้าใจว่าเป็นอิทธิฤทธิ์ วาจาสิทธิ์ ที่สั่งไม่ให้น้ำไหลออกจากชะลอมได้

นับเป็นการใช้เทคโนโลยีในการประกาศอิสรภาพให้แก่แผ่นดินและไพร่พลภายใต้อาณัติ ไม่ต้องทนทรมานขนานน้ำไปเป็นบรรณาการแก่ขอมอีกต่อไป สำหรับเทคโนโลยีการทำเครื่องเคลือบดินเผา นั้น เป็นการเรียนรู้และปรับปรุงจากของเดิมที่ทำมา กับการรับเอาความรู้ใหม่จากจีนเข้ามาปรับใช้กับวัสดุท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะคือ ดิน จนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีรูปแบบลักษณะโดดเด่นเฉพาะอย่างขึ้น ในจังหวะเวลาที่เหมาะสมของการเปลี่ยนผ่านแผ่นดินแห่งราชวงศ์จีน และด้วยการนำพาที่ดีของผู้นำ จึงทำให้สามารถผลิตและส่งเป็นสินค้าออกที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ สร้างรายได้ให้แก่ราษฎรและแผ่นดินอย่างมั่งคั่งและมั่นคง

นอกจากความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางด้านการเมืองการปกครอง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจากการเสาะแสวงหาของพระร่วงแล้ว ทางด้านศาสนาพบว่าอาณาจักรสุโขทัยมีความรุ่งเรืองทางด้านพุทธศาสนาในระดับสูง เนื่องจากพบหลักฐานที่เป็นซากโบราณสถานประเภทอาคารทางพุทธศาสนามากมายหลายแห่งในเขตจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร และพิษณุโลก เช่น วิหาร เจดีย์ กำแพง และพระพุทธรูป เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานจารึกนครชุมบอถึงการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและการปลุกต้นโพธิ์ที่นำจากลังกา ที่เมืองนครชุมโดยพระมหาธรรมราชาลิไท กษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย จารึกดังกล่าวมีเนื้อหาเป็นเรื่องราวความเชื่อของชาวพุทธโบราณ ถึงการสิ้นสุดของพุทธศาสนาเมื่อเวลาครบ 5000 ปี การอ้างถึงเนื้อหาในจารึกที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์สุโขทัยนี้ ประภัสสร ชูวิเชียร อธิบายว่า ข้อความในจารึกแสดงให้เห็นว่าพระมหาธรรมราชาลิไททรงต้องการแสดงถึงความมั่นคงของอาณาจักร ที่สัมพันธ์กันกับความรุ่งเรืองของพุทธศาสนา ด้วยการแสดงออกถึงความศรัทธาของผู้นำและพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติบูชาและทำนุบำรุงพระพุทธรูป โดยใช่วิธีการเชื่อมโยงระหว่างพุทธศาสนาในอาณาจักรสุโขทัยกับต้นกำเนิดที่เกี่ยวข้องกับองค์พระศาสดา ในขอบเขตของอาณาจักรสุโขทัยที่เมืองนครชุม ตามแนวคิดเรื่องการใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องค้าขูทางการเมืองของพระมหาธรรมราชาลิไท (ประภัสสร ชูวิเชียร, สุวรรณภูมิ-นครชุม ชุมทาง ชุมนมพระธาตุ, 2555) และเป็นหลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในแผ่นดินอาณาจักรสุโขทัยที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

ลักษณะพิเศษดังกล่าวของพระร่วงที่ถูกกล่าวถึงซ้ำแล้วซ้ำอีกทั้งในเรื่องเล่าท้องถิ่น และการถูกบันทึกเป็นเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงสิ่งซึ่งแทรกตัวอยู่ในความพิเศษเหนือชาวบ้านปกติทั่วไป จึงเลือกหยิบเอาส่วนที่เป็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ตามความเข้าใจของชาวบ้าน และประสบการณ์ความทรงจำในวัยเยาว์ของตนเองที่สามารถเข้าใจได้ในปัจจุบันและสามารถอธิบายได้ว่า คือ วิทยาการความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอันเกิดจากสติปัญญาของพระร่วง ซึ่งเป็นตอบคำถามที่ฟังดูเป็นเหตุเป็นผลและเชื่อถือได้ในปัจจุบัน กว่าการอธิบายด้วยเรื่องเล่าปาฏิหาริย์หรือวาจาสิทธิ์ ความเข้าใจส่วนนี้จึงถูกนำมาใช้เป็นส่วนของการสร้างสรรค์ผลงานที่ถูกสื่อสารผ่านเทคนิคและสื่อวัสดุในการสร้างสรรค์ คือ เทคนิคการสานไม้ไผ่ทาชัน และเทคนิคการทำเครื่องเคลือบดินเผา ที่แสดงเนื้อหาสาระของผลงานอย่างสอดคล้องกัน

ดังนั้น ในส่วนของเนื้อหาของผลงานจึงมีแนวเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดของผลงานเป็นตัวนำ โดยใช้วัสดุและเทคนิคเป็นตัวกำหนดในการสร้างรูปทรงให้สอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเรื่องราวและเนื้อหาสาระของผลงาน ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์เอง โดยรูปทรงของผลงานทั้งหมดจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวเรื่อง แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละเนื้อหาและสื่อวัสดุที่เลือกใช้

ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย ประเภทประติมากรรมจำนวน 6 ผลงาน

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระร่วงร่วมกับความทรงจำจากเรื่องราวในนิทานที่ได้ฟังเมื่อวัยเด็กนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามการเลือกใช้วัสดุและเทคนิคที่เหมาะสมทางการสร้างรูปทรงผลงาน ผลงานประติมากรรมที่สร้างสรรค์ทั้งหมดจำนวน 3 ชุด แบ่งตามลักษณะเนื้อหาและวัสดุที่ถูกเลือกใช้ในการสร้างผลงาน รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 ชิ้นงาน ซึ่งมีลักษณะและรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ชุดผลงานลูกดินเผาทรงกลม ประกอบด้วย 2 ผลงาน

1.1 ผลงาน “Practice” ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร เทคนิค ดินเหนียว ดินเผา

1.2 ผลงาน “พิจารณา” ขนาด 25 x 35 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ปาสเตอร์ ดินเผา

2. ชุดผลงานไม้ไผ่จักสาน ประกอบด้วย 2 ผลงาน

2.1 ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ขนาด 65 x 135 x 45 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่

2.2 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” ขนาด 60 x 135 x 60 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่

3. ชุดผลงานอิฐ ประกอบด้วย

3.1 ผลงาน “ธานี” ขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา

3.2 ผลงาน “อาศรมสถาน” ขนาด 35 x 55 x 70 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ อิฐ และ เครื่องเคลือบดินเผา

3.3 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ขนาด 55 x 55 x 65 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

3.4 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข 2-4” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ จำนวน 4 ชิ้นงาน

ชุดผลงานลูกดินเผาทรงกลม

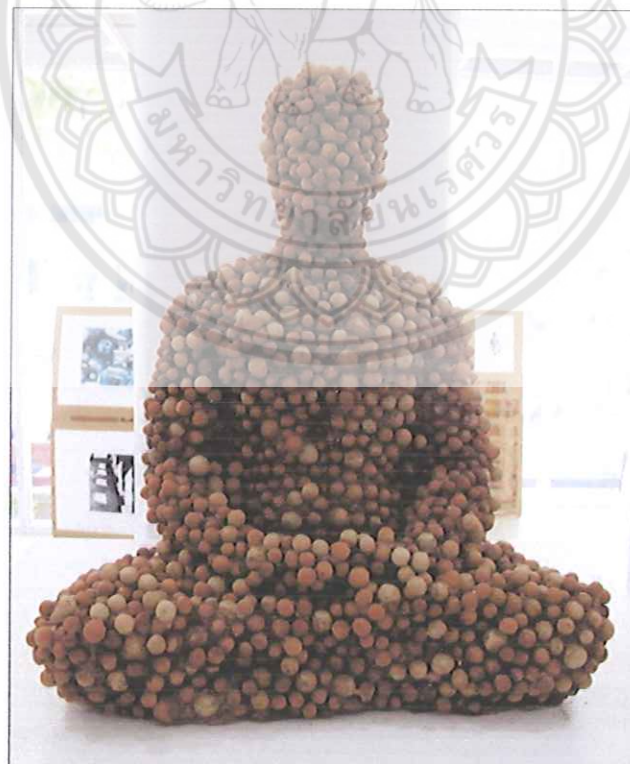
ประกอบด้วยผลงาน “Practice” ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร เทคนิค ดินเหนียว ดินเผา และ ผลงาน “พิจารณา” ขนาด 25 x 35 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ปาสเตอร์ ดินเผา

ผลงาน “Practice” และ “พิจารณา” ได้ถูกแสดงด้วยภาพลักษณ์รูปทรงบุคคลในท่านั่งสมาธิ ที่สร้างขึ้นด้วยแนวเรื่องจากลักษณะความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาของชาวอาณาจักรสุโขทัยในอดีต ที่เข้าใจว่ามีการปฏิบัติสมาธิกันโดยทั่วไป เนื่องจากปรากฏหลักฐานซากโบราณสถานของวัดป่าหลายแห่งนอกเขตกำแพงเมืองเก่าสุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร แสดงให้เห็นว่าชาวอาณาจักรสุโขทัยมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนามาก จนทำให้มีการสร้างอาคารศาสนสถานทางพุทธศาสนาอย่างมากมาย เนื้อหาของผลงานได้ถูกสื่อสารด้วยความหมายของการพยายามรวบรวมสติที่ฟุ้งกระจายอยู่รายรอบ ตามปกติธรรมดาของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ด้วยหนทางการปฏิบัติสมาธิ ที่แสดงผ่านรูปทรงของบุคคลซึ่งถูกสร้างพื้นผิวด้วยการเรียงตัวกันของลูกดินเผาทรงกลม อย่างเป็นระเบียบ (ในผลงาน “Practice) และทับซ้อนกัน (ในผลงาน “พิจารณา”) จนโครงสร้างของพื้นผิวที่รวมกันเป็นรูปทรงผลงานในท่าบุคคลนั่งสมาธิอย่างชัดเจน นอกจากนี้ตัววัสดุลูกกระสุนดินเผายังเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยคุ้นเคยมาแต่อดีต และยังคงใช้อยู่บางโอกาสในปัจจุบัน ตัววัสดุ

นอกจากเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับผู้สร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นวัสดุท้องถิ่นที่ได้จากช่างปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง อำเภอสี่ริมาศ จังหวัดสุโขทัย อีกด้วย

ภาพ 65 ผลงาน “Practice” ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร เทคนิค ดินเหนียว ดินเผา

ภาพ 66 ผลงาน “พิจารณา” ขนาด 25 x 35 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ปาสเตอร์ ดินเผา

ภาพ 67 รูปปั้นผลงาน “พิจารณา”

นอกจากนี้ ในการสร้างรูปทรงผลงานด้วยวัสดุที่คุ้นเคยแต่เปลี่ยนหน้าที่การใช้งาน จึงทำให้ผู้วิจัยต้องค้นหาเทคนิคในการทำงาน เพื่อสร้างรูปทรงให้มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันกันกับความหมายของเนื้อหาและแนวคิดของผลงาน การทดลองวัสดุนี้เริ่มต้นจากผลงาน “Practice” ที่พัฒนาไปสู่ผลงาน “พิจารณา” ซึ่งมีความหมายที่สอดคล้องกันกับทั้งเนื้อหาและกระบวนการใช้ทักษะเชิงช่างในการสร้างรูปทรง คือ การทดลองปฏิบัติสมาธิ และปฏิบัติการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากผลงาน Practice ด้วยเทคนิคการปั้นดิน และการติดลูกกระสุนดินเผาเข้ากับโครงสร้างของรูปทรง ซึ่งนำไปสู่การใช้ปัญญาพิจารณาด้วยการรวบรวมสติที่ฟุ้งกระจายจนสามารถหาเทคนิคทางช่างที่เหมาะสมในการสร้างรูปทรงของผลงาน “พิจารณา” ได้ตามเจตนาในท้ายที่สุด ด้วยเทคนิคการสร้างรูปทรงที่แตกต่าง และให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันออกไปในทางสุนทรียภาพด้วย

ชุดผลงานไม้ไผ่จักสาน

ประกอบด้วยผลงาน ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ขนาด 65 x 135 x 45 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่ และผลงาน “วาจาสิทธิ์” ขนาด 60 x 135 x 60 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่

ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” และ “วาจาสิทธิ์” ได้รับแรงบันดาลใจและแนวเรื่องมาจากนิทานพื้นบ้านที่ได้ฟังมาจากยายเหรียญ มัคคชา ด้วยความประทับใจและสนุกสนานไปกับเนื้อหาของเรื่อง พระร่วงวิ่งว้าว ลูกกระโปกพระร่วง พระร่วงวาจาสิทธิ์ พระร่วงส่วยน้ำ ชะลอมใส่น้ำพระร่วง ที่มีความสอดคล้องกับบันทึกจากตำนานประวัติศาสตร์ต่างๆ และการสำรวจพื้นที่ซึ่งถูกอ้างอิงกับทั้งสองแหล่ง จากประสบการณ์ดังกล่าวได้ถูกแปรมาเป็นเนื้อหาและรูปทรงของผลงาน เพื่อสื่อความหมายถึงความเป็นผู้มีสติปัญญาอันชาญฉลาด และอำนาจบารมีของพระร่วง ในการนำพาให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและอุดมสมบูรณ์แก่แผ่นดินตามทัศนะของผู้วิจัย ทั้งนี้ ได้สร้างรูปทรงด้วยการเลือกใช้ไม้ไผ่ หวาย และเทคนิคการจักสาน ประกอบกับการท้าววัสดุป้องกันการรั่วซึมด้วยเทคนิควิธีการทั้งแบบโบราณผสมกับแบบสมัยใหม่ ให้ได้รูปทรงที่สามารถสื่อสารได้ตามเจตนาทางการสร้างสรรค์ของผู้วิจัย

ภาพ 68 ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ขนาด 65 x 135 x 45 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่

ภาพ 69 ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” และการติดตั้งจัดวางบรรจุของเหลว

ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ประกอบด้วยรูปทรงสองชิ้นแยกจากกันที่ถูกแสดงด้วยภาพลักษณ์ของรูปทรงภาชนะวงรีผ่าครึ่งต่อเนื่องแบบสัมผัสทับซ้อนกันสองวง และรูปทรงแท่งคล้ายทรงกระบอกผ่าครึ่งปลายมนในด้านที่เรียวเล็กลง และอีกด้านเป็นเส้นตรงปลายแบบทรงกระบอกตัดครึ่งที่กว้างกว่าด้านปลายมน เมื่อวางคู่ต่อกัน มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปทรงเครื่องเพศชายที่ได้รับอิทธิพลทางรูปทรงจากเรื่องลูกกระโปกพระร่วง และพระร่วงวิงว้าว ในขณะที่เดียวกันความหมายของสัญลักษณ์เครื่องเพศชายนี้ได้พัฒนาแนวคิดมาจาก การตีความตามความหมายของประติมากรรมรูปเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับอาณาจักรสุโขทัยจากหลักฐานประเพทอาคารศาสนสถานแบบพราหมณ์ ให้สื่อความหมายในเรื่องพลังแห่งการสร้างสรรค์ การกำเนิด และความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน ด้วยการใช้วัสดุไม้ไผ่ท้องถิ่นและเทคนิคจักสานจากฝีมือช่างชาวบ้านอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นเครื่องจักสานที่แสดงลักษณะการห่อหุ้ม ด้วยการสร้างรูปทรงให้สามารถใช้พื้นที่ด้านในบรรจุของเหลวได้ โดยไม่รั่วซึมด้วยการทาชั้นและน้ำมันยางที่เป็นวัสดุและเทคนิคแบบโบราณที่ใช้ในการป้องกันการรั่วซึมของภาชนะเครื่องมือเครื่องใช้

การติดตั้งและจัดวางผลงานทั้งสองชิ้นให้อยู่คู่กัน สามารถทำได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่นำเสนอ และจัดแสดง และสอดคล้องกับเนื้อหาความหมายของผลงาน โดยการบรรจุของเหลวลงในรูปทรงผลงาน ตั้งแสดงบนขาตั้งไม้ที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดง หรือวางราบกับพื้นระนาบ

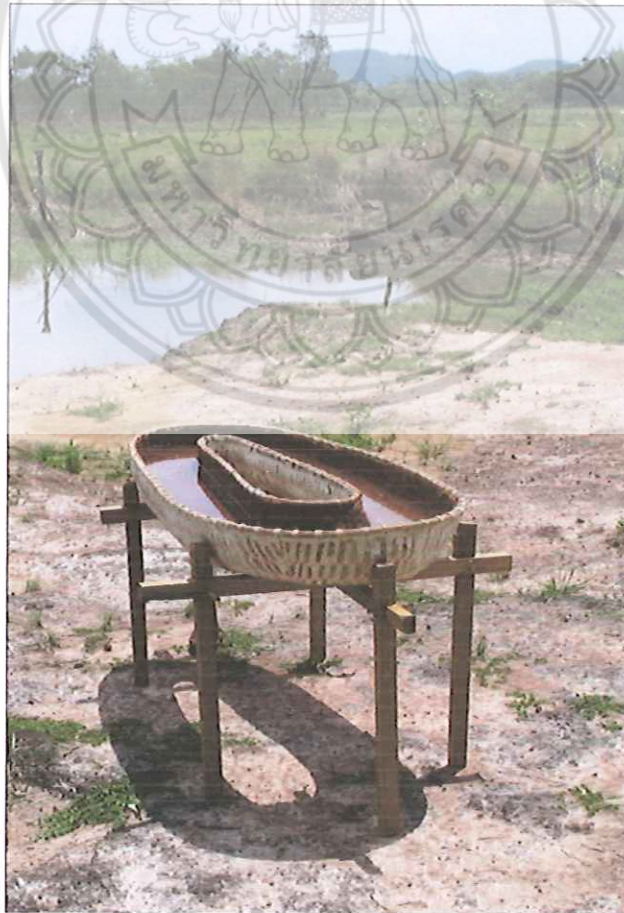

ภาพ 70 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” ขนาด 60 x 135 x 60 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่

ผลงาน “วาจาสิทธิ์” ถูกแสดงด้วยภาพลักษณ์ของรูปทรงเครื่องจักสานวงรีที่มีความสั่นไหวต่อเนื่อง หมุนเวียนกัน มีลักษณะคล้ายภาชนะที่สามารถห่อหุ้มหรือใช้บรรจุของเหลวไว้ภายในพื้นที่ด้านในของรูปทรงประติมากรรมได้ ด้วยการใช้เทคนิคจักสานไม้ไผ่ ด้วยฝีมือช่างชาวบ้านในเขตพื้นที่อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ที่ประกอบอาชีพจักสานแข่ง เล้าไก่ บันไดลิง และเปลไม้ไผ่ ผสมกับเทคนิคการปั้นปูนยา

แนวทวน้ำมันยางและชันและเคลือบเรซินทับ เพื่อป้องกันการรั่วซึม ด้วยเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการสื่อสารให้เห็นถึงความสามารถของพระร่วงในการใช้เทคโนโลยีแก้ปัญหาให้แก่ผู้อยู่ใต้ปกครอง อันนำมาซึ่งเอกราชและอิสรภาพแก่แผ่นดิน เป็นการตอบคำถามอย่างเป็นไปได้ตามหลักความเป็นจริง แทนความเข้าใจในแบบชาวบ้าน ตามเนื้อหาจากนิทานพื้นบ้านและตำนาน ว่าเป็นเพราะวาจาสิทธิ์ของพระร่วงในการกล่าวสิ่งใดก็ได้สิ่งนั้น และการใช้เทคโนโลยีเช่นนี้เป็นสิ่งที่น่าจะเกิดขึ้นได้จริง เพราะในอาณาจักรสุโขทัยเองมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่างๆ เกิดขึ้นและปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น อุตสาหกรรมเครื่องสังคโลก การทำท่อส่งน้ำ การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ การก่อสร้างอาคารศาสนสถานต่างๆ และอื่นๆ เป็นต้น และเทคโนโลยีเหล่านั้นได้มีการสืบทอดต่อกันมาในยุคสมัยหลังเพื่อสร้างความมั่นคงและรุ่งเรืองให้แก่แผ่นดิน

ลักษณะรูปทรงตามทัศนธาตุทางศิลปะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสีและลักษณะพื้นผิวผลงานที่สร้างความโดดเด่นให้เกิดกับผลงานอย่างต่อเนื่องกันไป ตามแนวเส้นโค้งที่ไหลเวียนต่อเนื่องกันไปของเส้นโครงสร้างทั้งภายนอกและภายในของรูปทรง แต่ขัดแย้งกับเส้นแนวตั้งที่เป็นแนวไม้ไผ่จักสานที่ให้ความรู้ถึงการตั้งรับเพื่อค้ำยันเส้นแนวนอนที่ลื่นไหลแบบไม่รู้จบ การติดตั้งและจัดวางผลงาน สามารถทำได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่นำเสนอและจัดแสดง และสอดคล้องกับเนื้อหาความหมายของผลงาน โดยการบรรจุของเหลวลงในรูปทรงผลงาน ตั้งแสดงบนขาตั้งไม้ที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดง หรือวางราบกับพื้นระนาบ

ภาพ 71 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” เมื่อการติดตั้งจัดวางและบรรจุของเหลว ณ บ่อแช่พอพระร่วง

ชุดผลงานอิฐ

ประกอบด้วยผลงาน 3 ผลงานและ 1 ชุดผลงาน รวม 7 ชิ้นงาน คือ

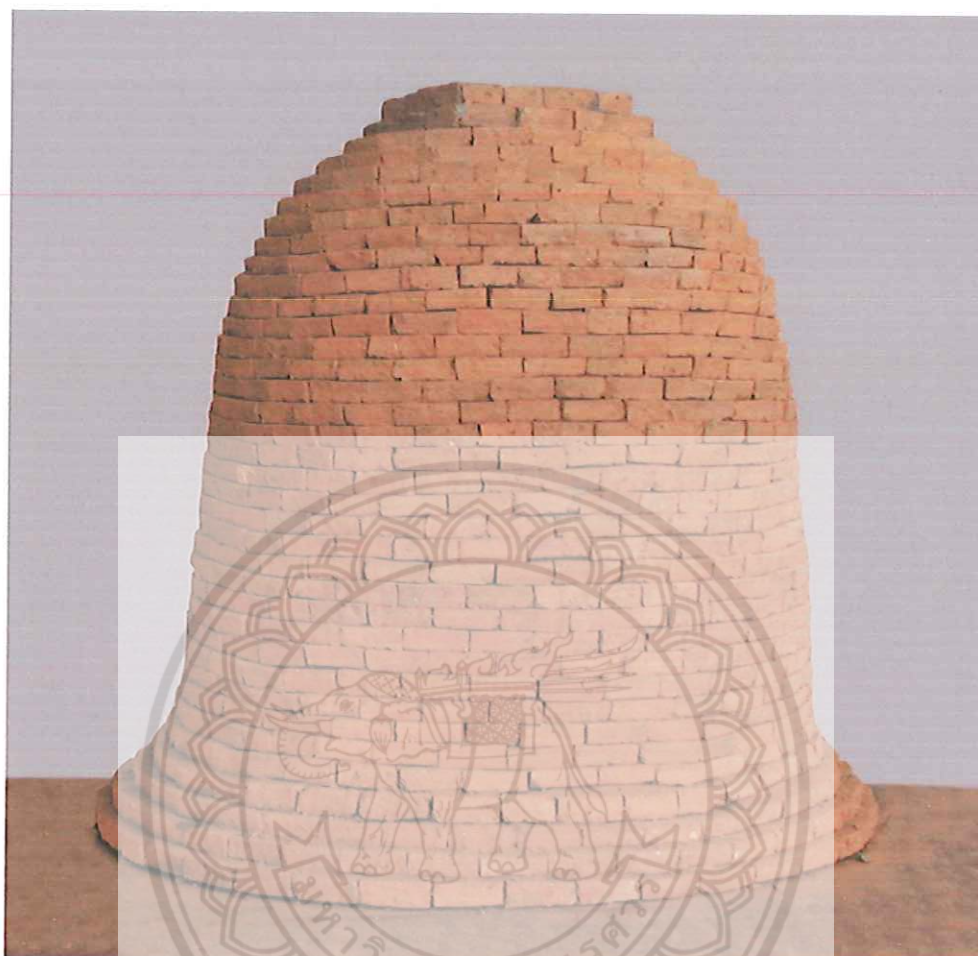
1. ผลงาน “ธานี” ขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา
2. ผลงาน “อาคารสถาน” ขนาด 35 x 55 x 70 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ อิฐ และเครื่องเคลือบดินเผา
3. ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ขนาด 55 x 55 x 65 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ
4. ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข 2-4” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ จำนวน 4 ชิ้นงาน

ผลงานชุดอิฐนี้ได้รับแรงบันดาลใจและแนวเรื่องมาจากการลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูล ที่ช่วยทำให้เข้าใจในเรื่องเล่าเกี่ยวพระร่วงจากประสบการณ์ในวัยเยาว์ และการศึกษาค้นคว้าได้แจ่มชัดขึ้น จากหลักฐานซากโบราณสถานต่างๆ และการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ในปัจจุบัน จึงเป็นที่มาของการสร้างแนวเรื่องและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารถึงความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านเทคโนโลยีการก่อสร้าง อุตสาหกรรมเครื่องสังคโลก ความเชื่อทางศาสนาพุทธ ที่รวมกันเข้าเป็นความเป็นปึกแผ่นมั่นคงแห่งแผ่นดินพระร่วง ที่ได้สืบทอดส่งต่อเป็นพื้นฐานมาสู่ปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วัสดุอิฐขนาดพิเศษ ปูนปั้น เศษเครื่องเคลือบดินเผา และเทคนิคทางช่างที่เหมาะสมต่อการสร้างรูปทรงผลงาน ด้วยการใช้รูปทรงระฆังที่คลี่คลายมาจากสถูปองค์แรกในพุทธศาสนา คือ สถูปสาญจี จากประเทศอินเดีย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตีความสัญลักษณ์ทางประติมานวิทยาของสถูปในพุทธศาสนา ที่หมายถึงเนินดินที่ฝังพระศพของพระพุทธเจ้า โดยมีบัลลังก์เป็นเครื่องหมายถึงองค์พระศาสดาตั้งอยู่ส่วนยอดของเนินดิน เพื่อเป็นเครื่องแสดงความเคารพสักการะต่อองค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากเสด็จดับขันธปรินิพพาน และมีการใช้สีบนเนื้อกันมาในดินแดนที่พุทธศาสนาได้เผยแพร่ออกไป และดำรงอยู่ด้วยความเจริญรุ่งเรืองดังเช่นในอาณาจักรสุโขทัย ให้สื่อความหมายเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจตนเองให้ตระหนักถึงความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของชาติ และคำนึงถึงการสงวนรักษาสิ่งซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวมให้ดำรงอยู่อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

ผลงาน “ธานี” ขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา

ผลงาน “ธานี” ถูกแสดงด้วยภาพลักษณะของรูปทรงระฆังคว่ำขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร โดยใช้อิฐขนาดพิเศษในการสร้างพื้นผิวภายนอกของรูปทรง ให้เกิดเส้นทั้งแนวตั้งและแนวนอนที่ประสานเรียงกันของการเรียงอิฐ คล้ายกับการสอดประสานกันของเส้นตอกไม้ไผ่ในการจักสาน ลักษณะที่ต่อเนื่องกันนี้ทำให้เกิดความรู้สึกของความประสานกลมเกลียวกันอย่างประณีตจนเป็นหนึ่งเดียวกัน จากส่วนฐานของรูปทรงระฆังที่ปลายบานออก และแนวลดหลั่นกันของชั้นเรียงอิฐ ทำให้เกิดแสงเงาของเส้นโครงสร้างที่เป็นเส้นโค้ง ทั้งที่เกิดขึ้นจากการเรียงอิฐก่อนสีเคลือบ ไปสู่ส่วนยอดของรูปทรงระฆังที่สิ้นสุดด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยมด้านบน เช่นเดียวกับกับส่วนบัลลังก์ของสถูปสาญจี การเลือกใช้อิฐนั้นเป็นไปเพื่อการสื่อความหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงแห่งอาณาจักรสุโขทัยที่สามารถสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรม จากซากโบราณสถานต่างๆ นอกจากนี้สีสัมผัสของอิฐยังให้ความรู้สึกถึงความสดชื่นและกระตุ้นให้เกิดพลังแห่งการสร้างสรรค์ เมื่อผลงานได้ถูกจัดวางในลักษณะรูปทรงระฆังในแนวตั้งที่แสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวกัน ความหนักแน่น มั่นคง ของ

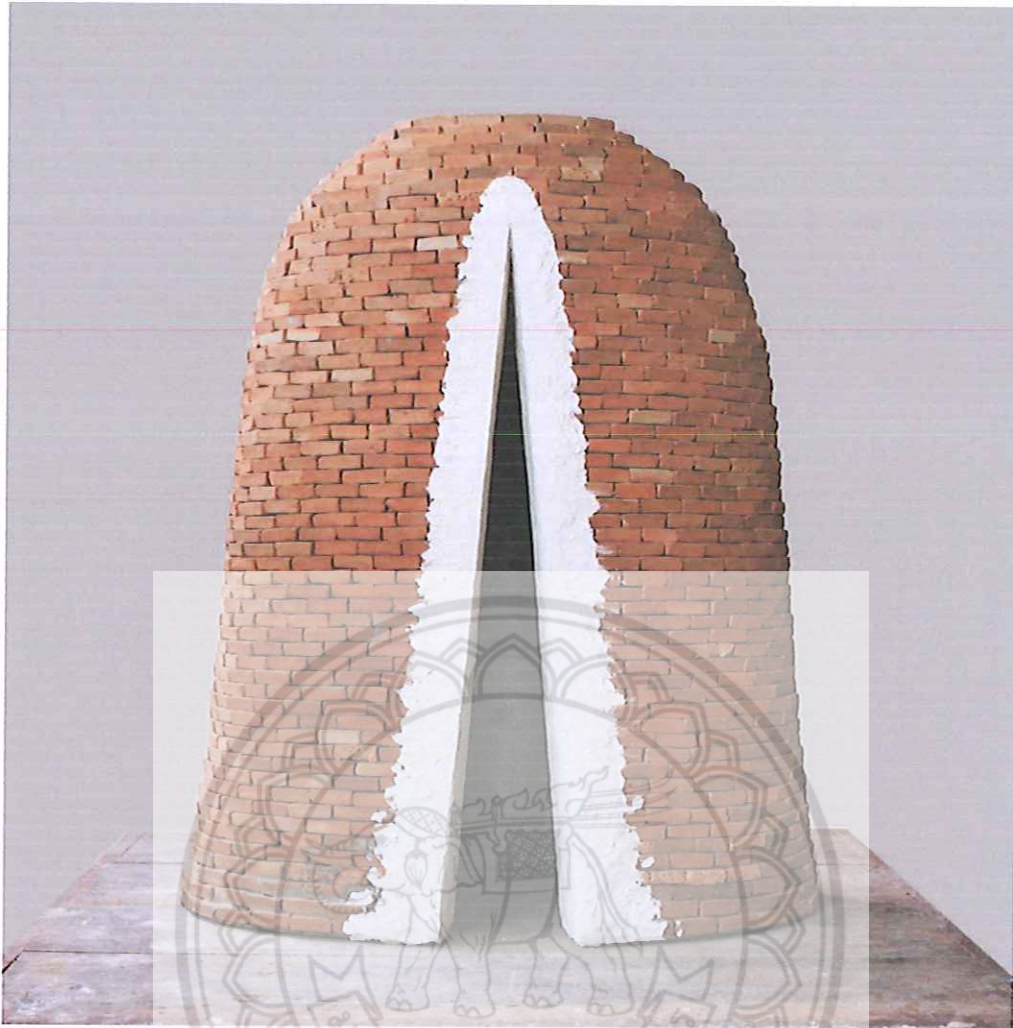
รูปทรงที่เกิดจากตัววัสดุ สี และพื้นผิว แล้ว จึงสามารถสื่อสารความหมายส่วนเนื้อหาของผลงานได้อย่างกลมกลืนและสอดคล้องกันกับรูปทรงของผลงาน ผ่านชื่อ “ธานี” ได้ตามเจตนาของผู้วิจัย

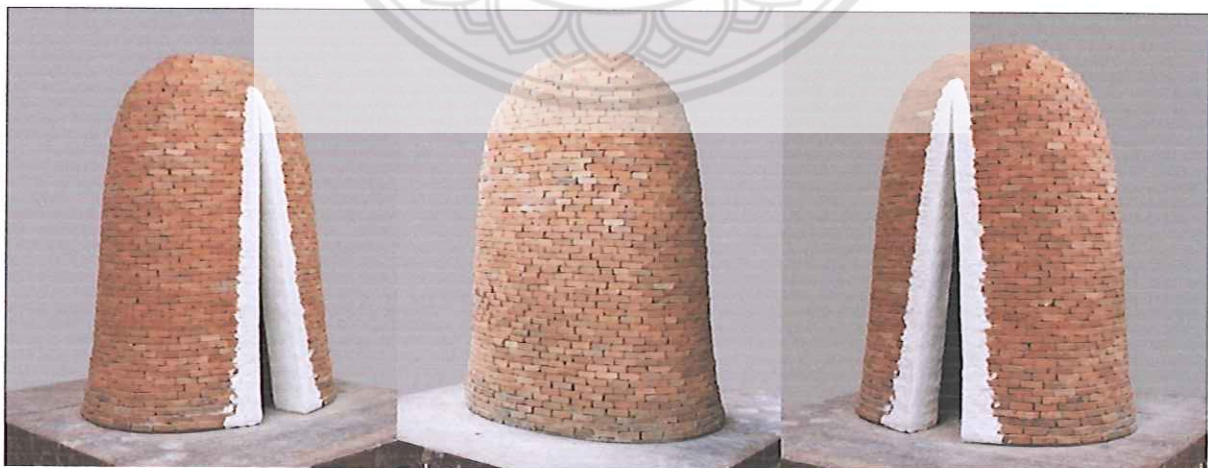
ภาพ 72 ผลงาน “ธานี” ขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา

ผลงาน “อาศรมสถาน” ขนาด 35 x 55 x 70 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ อีฐ และเครื่องเคลือบดินเผา

ผลงาน “อาศรมสถาน” ถูกแสดงด้วยภาพลักษณ์ของรูปทรงที่คลี่คลายจากรูปทรงระฆังคว่ำ ตามแนวคิดของสถาปนิก ให้เป็นรูปทรงรีที่มีพื้นที่ว่างภายใน ซึ่งถูกเจาะด้วยช่องเปิดใจดำแห่งกึ่งกลางด้านหน้าของรูปทรงผลงานในลักษณะรูปสามเหลี่ยมที่มีความกว้างจากส่วนฐานและสอบแคบขึ้นไปเรื่อยๆ ที่ด้านบนด้วยแนวเส้นเฉียงจนบรรจบกันเป็นส่วนยอดของรูปทรงสามเหลี่ยม ที่บริเวณเกือบสุดปลายยอดของรูปทรงลักษณะของรูปทรงเช่นนี้ได้รับแรงบันดาลใจและแนวคิดมาจากโบราณสถานทางพุทธศาสนาในเขตเมืองเก่าสุโขทัย และลักษณะของที่พำนักปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนาถ้ำอชันดา ในประเทศอินเดีย เพื่อเป็นเครื่องสื่อความหมายถึงการเป็นสิ่งสนับสนุนค้ำชูให้เกิดความมั่นคงต่อความเจริญรุ่งเรืองของแผ่นดิน ด้วยการสร้างรูปทรงแบบสถานที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติกิจเนื่องในความเชื่อทางศาสนา

ภาพ 73 ผลงาน“อาศรมสถาน” ขนาด 35 x 55 x 70 ซม.เทคนิค ดินเผา ปูนดำ อิฐ และเครื่องเคลือบดินเผา

ภาพ 74 รูปด้านผลงาน “อาศรมสถาน”

ลักษณะรูปทรงของผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียงอิฐขนาดเล็กพิเศษอย่างเป็นระเบียบสอดประสานกันไป ยังคงแสดงให้เห็นเส้นตั้งและเส้นนอนที่เกิดขึ้นจากแนวเส้นโครงสร้างของก้อนอิฐสีเหลี่ยมผืนผ้า สร้าง

ความรู้สึกถึงความประณีตบรรจงและเพียรพยายาม ในการสร้างให้เกิดความสำเร็จอย่างมั่นคงจากส่วนฐาน ไปสู่ส่วนยอด ที่หมายถึงความสำเร็จเกิดขึ้นจากการวางรากฐานที่ดี บริเวณช่องเจาะรูปสามเหลี่ยมด้านหน้า กึ่งกลางรูปทรงนั้น ถูกสร้างให้เห็นอย่างเด่นชัดด้วยพื้นผิวของปูนปั้นโบราณสีโทนขาวแจ่มสว่าง ตัดกันกับสีโทน ส้มของอิฐและเว้นช่องว่างระหว่างแนวปูนปั้นซ้ายขวาด้วยสีมืดที่บ่มเข้มของพื้นที่ด้านใน ที่เรียกร่องความสนใจ จากผู้ชมให้เกิดการค้นหา ต่อบางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในที่ถูกสร้างขึ้น ด้วยการปั้นปูนและติดเศษกระเบื้อง เคลือบดินเผาจากช่างท้องถิ่นในพื้นที่เขตเมืองเก่าอาณาจักรสุโขทัยเช่นกัน

การปั้นปูนตรงบริเวณด้านหน้าของช่องเจาะ เป็นการสร้างพื้นผิวขรุขระแบบค่อยๆ กระจายออกไปสู่ ส่วนที่เป็นพื้นผิวอิฐ ทำให้ทั้งสองส่วนไม่แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ทั้งที่มีความแตกต่างของชนิดและสีวัสดุ อย่างชัดเจน เป็นสร้างความกลมกลืนแบบผสมกันด้วยเทคนิคการสร้างพื้นผิวของรูปทรง แต่กลับเป็นส่วน ช่วยดึงดูดความสนใจต่อผู้ชมไปสู่พื้นที่ภายในของรูปทรงผลงาน จึงทำให้ผลงาน “อาศรมสถาน” สามารถ สื่อสารความหมายของเนื้อหาและรูปทรงได้อย่างกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชื่อผลงาน ตามเจตนา ทางการสร้างสรรคของผู้วิจัยได้

ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ขนาด 55 x 55 x 65 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

ภาพ 75 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ขนาด 55 x 55 x 65 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข#1” เป็นผลงานในที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้มีผลงานต่อเนื่อง คือ “อรุณรุ่งแห่งความสุข#2-5” เนื่องจากเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดของการสร้างพระพิมพ์ในอดีตที่มีความหมายทางประติมานวิทยาถึงการใช้เป็นเครื่องจักรโรงสีทอดพระพุทธรูป การอุทิศผลจากการสร้างให้แก่ผู้มีบุญคุณที่ล่วงลับไปแล้ว และการใช้เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจให้ระลึกถึงสิ่งที่เป็นคุณความดี ผู้วิจัยได้ตีความตามทัศนะของตนแล้วจึงนำมาสู่การสร้างรูปทรงของผลงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจให้ระลึกถึงสิ่งที่กษัตริย์ได้ทรงสร้างแก่แผ่นดิน ถิ่นแผ่นดินเป็นสิ่งทีล่วงลับและผ่านไปแล้วยังคงอยู่ในจิตใจได้สำนึกของผู้วิจัยเสมอมา แนวคิดดังกล่าวนอกจากถูกนำมาใช้ในการสร้างส่วนเนื้อหาแล้ว ในกระบวนการสร้างรูปทรงผลงานยังได้ใช้วิธีการเดียวกันกับการสร้างพระพิมพ์ คือ การสร้างรูปทรงระฆังให้เป็นรูปทรงหลักด้วยการถอดพิมพ์ แต่สร้างลักษณะรายละเอียดของแต่ละชิ้นงาน และการติดตั้งเพื่อนำเสนอให้มีความแตกต่างกันออกไป

ภาพ 76 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข# 1” และมุมมองด้านต่างๆ

การสร้างรูปทรงของผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข#1” นี้ เป็นการแสดงออกตามมุมมองของผู้สร้างสรรค์ให้เห็นถึงพัฒนาการทางรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่ได้ส่งผ่านต่อมาจนมาสู่อาณาจักรสุโขทัย และได้พัฒนาเป็นเจดีย์ที่มีรูปทรงอันเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยในหลากหลายรูปแบบ จนมาสู่ปัจจุบันที่ผู้วิจัยต้องการสร้างรูปทรงให้มีความเป็นร่วมสมัยด้วยการเชื่อมโยงอดีตเข้ากับปัจจุบัน ให้ถูกแสดงด้วยการร้อยเรียงประสานกันของอิฐแต่ละชิ้นอย่างต่อเนื่องจากฐานไปสู่ส่วนยอดจนเกิดเป็นรูปทรงในปัจจุบันที่สมบูรณ์ แต่ยังคงมีร่องรอยของเส้นแนวตั้งและแนวนอนของก้อนอิฐสี่เหลี่ยมขนาดเล็กที่พื้นผิวด้านนอกของรูปทรงที่ต่อเนื่องกันไป และยังอาจสามารถต่อไปได้อีกจากส่วนเปิดด้านบน ในขณะที่ด้านในรูปทรงเมื่อถูกจัดวางในแนวนอนโดยเผยให้เห็นด้านในของรูปทรง ทำให้เห็นว่ามีลักษณะเป็นช่องโหว่ของพื้นที่ว่างภายในซึ่งถูกสร้างพื้นผิวด้วยการปั้นปูนดำสูตรโบราณที่มีคุณสมบัติแข็งแรงและมีสีสว่างนวลแจ่ม ทับบนโครงเหล็กที่เป็นโครงสร้างของรูปทรงเห็นเป็นแนวเส้นโครงสร้างภายในที่สร้างจังหวะของการมองให้เกิดการประสานต่อเนื่องจากส่วนกว้างที่ฐานของรูปทรงไปสู่ส่วนยอดที่ปลายเปิดด้านบนของรูปทรง และให้ผลทางสายตาแก่ผู้ชมในเรื่องความมั่นคงแข็งแรงของรูปทรงเมื่อมองทะลุผ่านด้านในของรูปทรง

นอกจากการนี้ ยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงต่อเนื่องของภาพในจินตนาการของผู้ชมเมื่อได้มองผ่านรูปทรง ที่ถูกเจาะเป็นช่องโหว่ให้มีการเคลื่อนไหวของอากาศจากภายนอกเข้าสู่ภายใน หรือ ภายในเข้าสู่ภายนอก ไปสู่ภาพที่อยู่ภายนอกรูปทรงไม่ว่าจะเป็นภาพใดก็ตาม ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ทำการติดตั้งผลงาน จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของผลงานและเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่นั้นในช่วงเวลานั้นๆ ผ่านจินตนาการของผู้ชมด้วย ความรู้สึกของการเชื่อมกันนี้ได้ถูกทำให้เกิดขึ้นกับลักษณะพื้นผิวของผลงานเช่นกัน โดยการสร้างพื้นผิวภายในให้มีความขรุขระจากลักษณะของการปั้นปูนดำ แต่เป็นความขรุขระที่สม่ำเสมอเกินไปจนเกิดเป็นโครงสร้างของระนาบที่ให้ผลถึงความเรียบทางสายตาเช่นเดียวกับความเรียบของเส้น

โครงสร้างรูปทรงระฆังภายนอกที่เกิดขึ้นจากการเรียงตัวกันของอิฐก้อนสี่เหลี่ยม ซึ่งให้ผลของความโค้งมนราบเอียงของรูปทรงระฆัง ทำให้ตัวผลงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในทางความรู้สึกต่อสายตาของผู้ชม

ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-5” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

ทั้งสี่ชิ้นงานในผลงานชุดนี้ ได้ถูกสร้างให้มีความแตกต่างกันออกไปด้วยรายละเอียดภายในรูปทรงของผลงานและการติดตั้งจัดวาง ที่ให้ผลทางสายตาแก่ผู้ชมและการสื่อสารความหมายของเนื้อที่แตกต่างกันออกไป โดยในผลงานหมายเลข 2 และหมายเลข 3 มีความแตกต่างกันที่พื้นผิวภายนอกของรูปทรงและการติดตั้งจัดวาง ความแตกต่างของพื้นผิวภายนอกเกิดขึ้นจากสีของอิฐที่มีทั้งโทนสีส้มอ่อนแก่ และโทนสีเทา ที่เกิดขึ้นจากการเผาอิฐซึ่งให้ผลทางสายตาแก่ผู้ชม การติดตั้งและจัดวางผลงานหมายเลข 2 ในแนวตั้งเอาด้านกว้างลงตามรูปทรงระฆังคว่ำ ที่อ้างอิงลักษณะต้นแบบของรูปทรง แต่ถูกจับวางในแนวนอนด้วยผลงานหมายเลข 3 เพื่อบอกถึงพัฒนาการของรูปทรงที่เปลี่ยนไป โดยเผยให้เห็นด้านในรูปทรงเช่นเดียวกับกับผลงานหมายเลข 1 เป็นการแสดงให้เห็นสุนทรียะอีกรูปแบบหนึ่ง

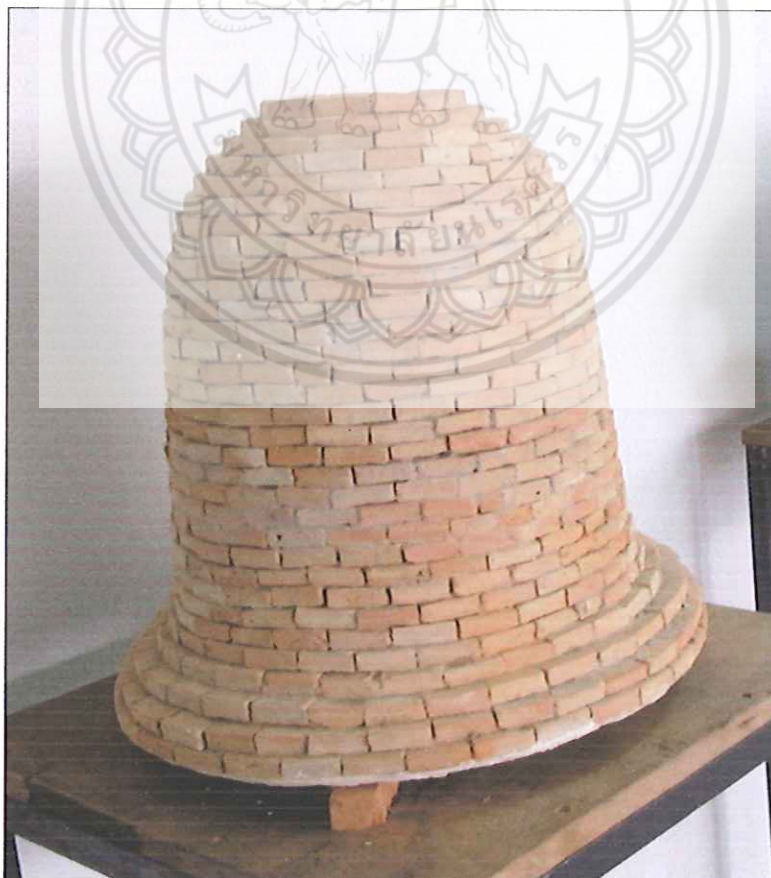

ภาพ 77 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4-3-5” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

ภาพ 78 การติดตั้งและจัดวางผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข 2-4”

ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

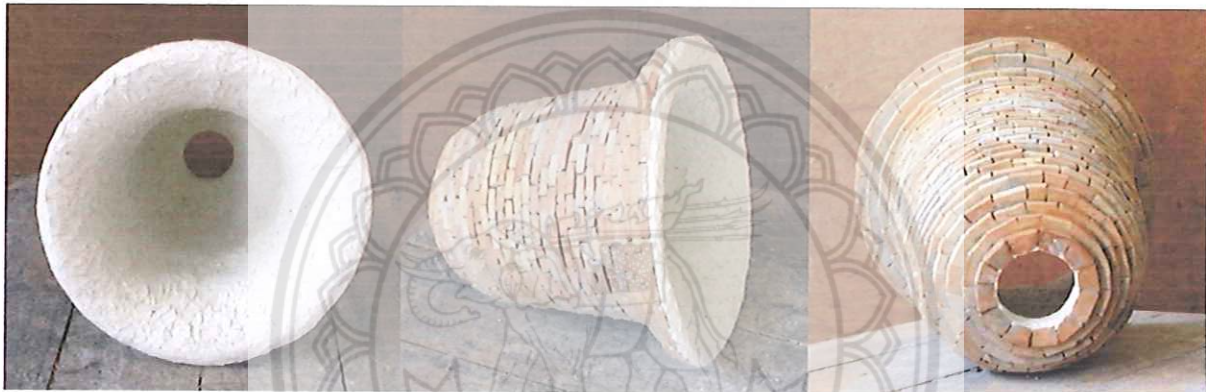

ภาพ 79 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

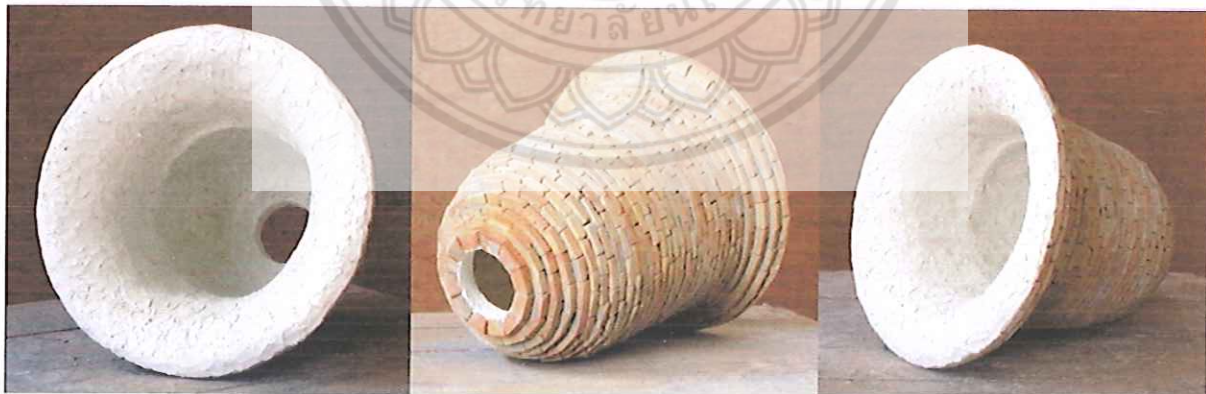

ภาพ 80 รูปด้านผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3”

ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ

ภาพ 81 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ รูปด้าน #1

ภาพ 82 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #3” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ รูปด้าน #2

ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #4” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงแคลเซียม

ในผลงานหมายเลข 4 นั้น ผู้สร้างสรรค์ต้องการสร้างความแตกต่างด้วยการทาพื้นผิวด้วยด้านในด้วย ส่วนผสมผงแคลเซียมผสมน้ำและกาว ที่ทำให้พื้นผิวด้านในมีความขาวสว่างแตกต่างจากพื้นผิวปูนดำ การ

ใช้ผงแคลเซียมนี้เป็นการใช้วัสดุที่ใช้ในงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ร่วมกับปูนดำที่วัสดุแบบประเพณี ในการสร้างความแตกต่างหลากหลายให้เกิดขึ้นแก่ผลงาน

ภาพ 83 ผลงาน “อนุสรณ์แห่งความสุข #4” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงแคลเซียม

ภาพ 84 ด้านต่างๆ ของ ผลงาน “อนุสรณ์แห่งความสุข 4”

ผลงาน “อนุสรณ์แห่งความสุข #5” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงขมิ้น

ผู้วิจัยได้ใช้ผงขมิ้นที่มีสีเหลืองสดเป็นส่วนผสมกับน้ำและกาวทาลงบนพื้นผิวด้านในของรูปทรง เมื่อผงขมิ้นสัมผัสกับส่วนที่เป็นผิวปูนดำจึงเปลี่ยนสีจากเหลืองกลายเป็นสีน้ำตาลแดงแบบสีหมากสุก การใช้ผงขมิ้นทานี้ได้แนวคิดมาความต้องการใช้สีจากธรรมชาติ และการใช้ขมิ้นทาร่างผู้เสียชีวิตเพื่อรักษาสภาพร่างกาย กำจัดเชื้อโรค ที่สอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างรูปทรงของผลงานให้เป็นรูประฆังจากแนวคิดของการสร้าง

ศาสนาสถานรูปทรงสถูปเจดีย์ในดินแดนที่พุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปถึงและเจริญรุ่งเรือง เพื่อใช้เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงการกระทำสิ่งที่ดีงาม

ภาพ 85 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #5” ขนาด 45 x 45 x 45 ซม. เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงขมิ้น

นอกจากการสร้างสรรครูปทรงผลงานให้แล้วเสร็จตามขั้นตอนเทคนิคการสร้างสรรครแล้ว เพื่อให้บรรลุผลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำผลงาน 2 ชุด จากผลงานทั้งหมด ไปติดตั้งและจัดวางในสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระร่วงและแผ่นดินพระร่วง และทำการบันทึกเป็นภาพถ่ายไว้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของผลงาน

ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” และ “วาจาสิทธิ์” ไปติดตั้งและจัดวางบริเวณพื้นที่ซึ่งจากคำบอกเล่าของชาวบ้านบอกว่า คือ บ่อแช่ปอพระร่วง เป็นที่ซึ่งในนิทานพูดถึงว่าพระร่วงใช้ปอน้ำนั้นในการแช่เชือกปอสำหรับใช้เล่นว่าว เพื่อให้เกิดความเหนียวและทนทาน ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะของส่วนรวมที่ชาวบ้านใช้เป็นทุ่งและที่พักในการเลี้ยงวัว

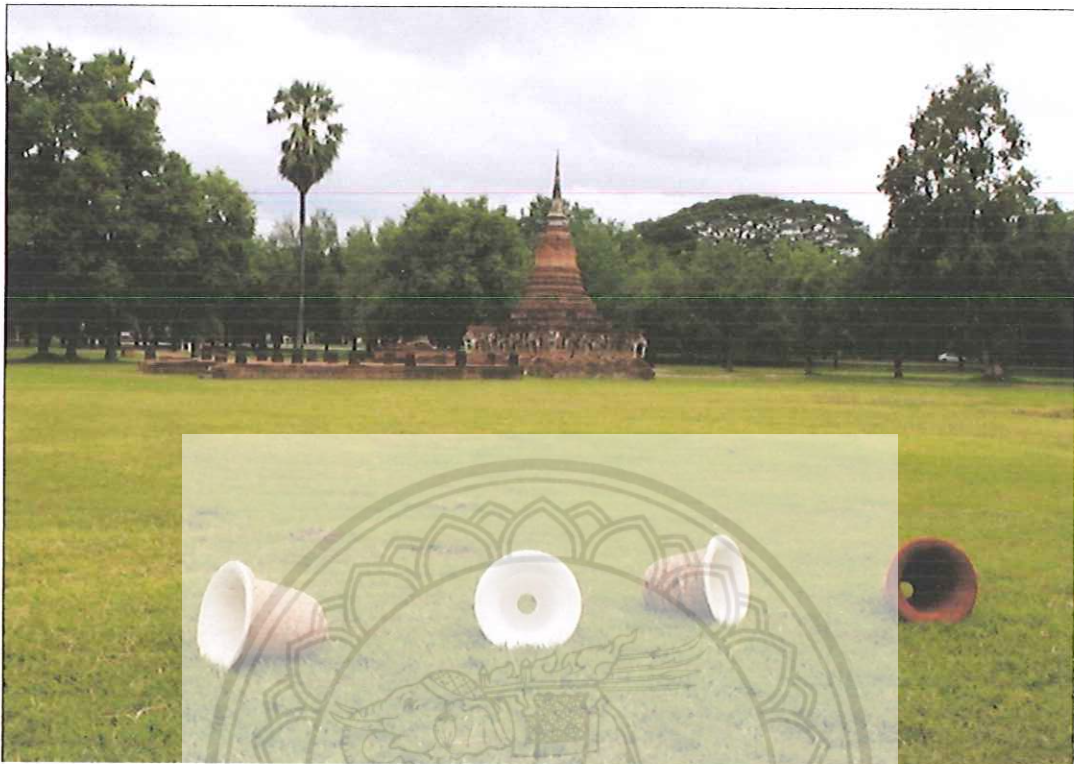

ภาพ 86 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “วาจาสิทธิ์” ณ ปอแช่ปอพระร่วง
ในเขตพื้นที่อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ภาพ 87 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ณ ปอแช่ปอพระร่วง
ในเขตพื้นที่อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข# 2-5” ได้ถูกนำไปติดตั้งและจัดวางบริเวณภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2 แห่ง เพื่อสร้างจินตนาการการรับรู้ด้วยการเชื่อมโยงผลงานจากอดีตสู่ปัจจุบัน

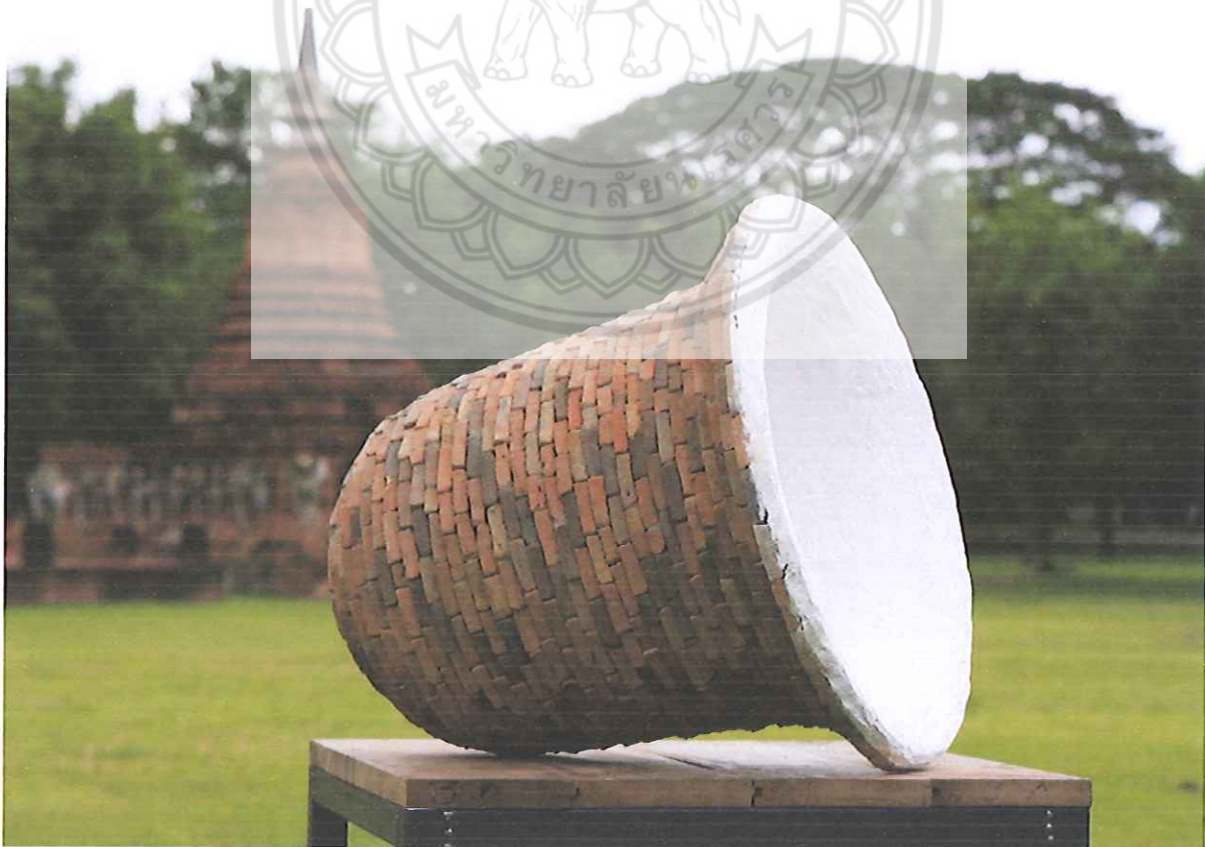
ภาพ 88 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข# 2-5” บริเวณพื้นที่เมืองเก่าสุโขทัย

ภาพ 89 การติดตั้งและจัดวางผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข# 2-5” บริเวณหน้าวัดพระพายหลวง

ภาพ 90 ผลงาน “อรุณรุ่งหมายเลข# 3” กับการติดตั้งและจัดวางหน้าเจดีย์ บริเวณพื้นที่เมืองเก่าสุโขทัย

ภาพ 91 ผลงาน “อรุณรุ่งหมายเลข# 4” กับการติดตั้งและจัดวางหน้าเจดีย์ บริเวณพื้นที่เมืองเก่าสุโขทัย

ภาพ 92 ผลงาน “อรุณรุ่งหมายเลข# 3 และ 5” กับการติดตั้งและจัดวางหน้าเจดีย์ บริเวณพื้นที่เมืองเก่าสุโขทัย
ผลจากการเผยแพร่ผลงานการสร้างสรรค์สู่สาธารณชน

ในขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชนนั้น ได้วางแผนการเผยแพร่ผลงานเป็นระยะตามแต่จังหวะและโอกาสทั้งในระดับชาติและนานาชาติด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

3.1 การนำผลงานเข้าร่วมปฏิบัติการในงานปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปกรรมนานาชาติ ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางด้านทัศนศิลป์ โดยนำผลงาน 3 ชิ้น เข้าร่วมการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ระดับนานาชาติ ดังนี้

3.1.1 ผลงาน “Practice” ได้ถูกนำเข้าร่วมในงาน 11th International Art Workshop ในระหว่างวันที่ 20 ถึง 22 เมษายน 2559 จัดโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยมีศิลปินนานาชาติจากประเทศต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของโลก เข้าร่วมกิจกรรมนี้ อาทิ ศิลปินจากประเทศฝรั่งเศส อเมริกา เวียดนาม ลาว พม่า ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลี อินโดนีเซีย ศรีลังกา ออสเตรเลีย

ภาพ 93 ประกาศนียบัตรการเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 11

ภาพ 94 กิจกรรมการปฏิบัติงานสร้างสรรค์งานศิลปกรรม และการตอบคำถามแลกเปลี่ยนระหว่างกัน

ภาพ 95 แสดงการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ผลงานแต่ละขั้นตอน

3.1.2 ผลงาน “พิจารณา” ได้ถูกนำเข้าร่วมในงาน 12th International Art Workshop ในระหว่างวันที่ 8 ถึง 10 กุมภาพันธ์ 2560 จัดโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยมีศิลปินนานาชาติจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก เข้าร่วม เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส อเมริกา เวียดนาม ลาว พม่า ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และอื่นๆ เป็นต้น

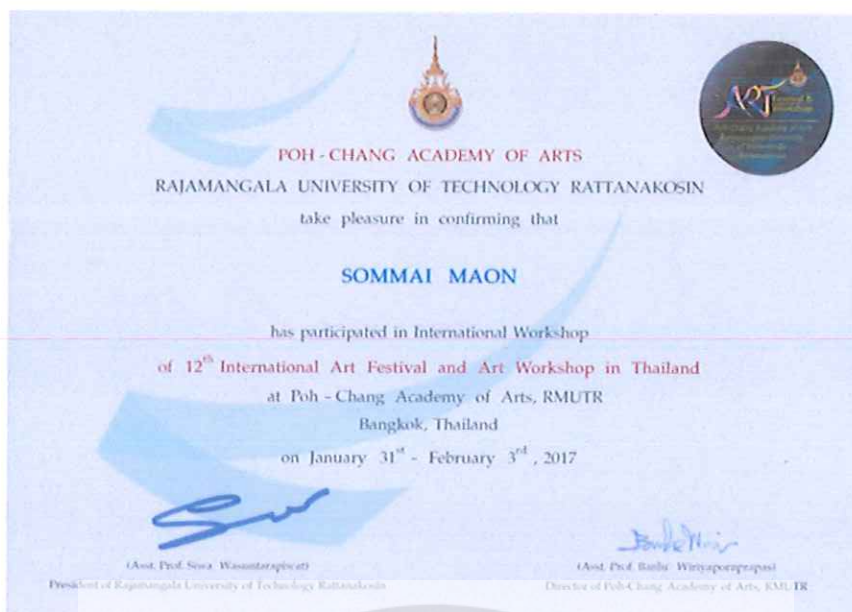

ภาพ 96 ประกาศนียบัตรการเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 12

ภาพ 97 ขณะปฏิบัติการสร้างสรรค์ในการเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 12

3.1.3 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ได้ถูกนำเข้าร่วมในงาน 12th International Art Festival and Art Workshop in Thailand จัดโดยวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ในระหว่างวันที่ 31 มกราคม ถึง 3 กุมภาพันธ์ 2560 โดยมีศิลปินนานาชาติจาก 25 ประเทศ ทั่วโลกเข้าร่วมกิจกรรมนี้ อาทิ ศิลปินจากออสเตรเลีย อาร์เจนตินา แคนาดา อเมริกา ฝรั่งเศส เดนมาร์ก ฟินแลนด์ อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ลาว พม่า และอื่น เป็นต้น

ภาพ 98 ประกาศนียบัตรร่วมปฏิบัติงานเทศกาลศิลปะและการปฏิบัติงานศิลปกรรมนานาชาติ ครั้งที่ 12

ภาพ 99 ขณะปฏิบัติการสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะ และการปฏิบัติงานศิลปกรรมนานาชาติ ครั้งที่ 12

3.2 การจัดแสดงผลงานกลุ่มและเดี่ยวผ่านพื้นที่จัดแสดงสาธารณะ และนิทรรศการในหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะระดับชาติและนานาชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ผลงาน “Practice” ได้ถูกจัดแสดงในงานนิทรรศการแสดงผลงาน International Art Workshop ครั้งที่ 11 ในวันที่ 22 เมษายน 2559 ณ ห้องนิทรรศการคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

3.2.2 ผลงาน “พิจารณา” ได้ถูกจัดแสดงในงานนิทรรศการแสดงผลงาน International Art Workshop ครั้งที่ 12 ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องนิทรรศการคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ภาพ 100 ขณะแสดงผลงานในนิทรรศการ International Art Workshop ครั้งที่ 12

ภาพ 101 ผลงานที่จัดแสดงและศิลปินที่ร่วมแสดงผลงานจากต่างสถาบันการศึกษา และต่างชาติ

3.2.3 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ได้ร่วมแสดงในนิทรรศการ 12th International Art Festival and Art Workshop in Thailand ระหว่างวันที่ 3-24 กุมภาพันธ์ 2560 ณ พิพิธภัณฑ์เพาะช่างเฉลิมพระเกียรติ

ภาพ 102 “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ร่วมแสดงในนิทรรศการ 12th International Art Festival and Art Workshop in Thailand

ภาพ 103 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข 1” ในนิทรรศการ ณ พิพิธภัณฑ์เพาะช่างเฉลิมพระเกียรติ

3.2.4 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” ได้ถูกนำเสนอผ่านพื้นที่การจัดแสดงในงานเทศกาลสืบสานงานประเพณีศาลเจ้าพ่อถ้ำกระต่ายทอง ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อถ้ำกระต่ายทอง ตำบลถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560

ภาพ 104 ผลงาน “วาจาสิทธิ์” แสดง ณ งานสืบสานงานประเพณีศาลเจ้าพ่อถ้ำกระต่ายทอง ประจำปี 2560

ภาพ 105 นักท่องเที่ยวและชาวบ้านพรานกระต่ายขณะชมผลงาน “วาจาสิทธิ์พระร่วง”

3.2.5 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4” ได้ร่วมแสดงในนิทรรศการแสดงผลงานวิจัยทางศิลปะและงานสร้างสรรค์ “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3 ในการประชุมวิชาการระดับชาติดินเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2560

ภาพ 106 “อรุณรุ่งแห่งความสุข”ในนิทรรศการ“ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3

ภาพ 107 ผู้ชมขณะชมผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4”

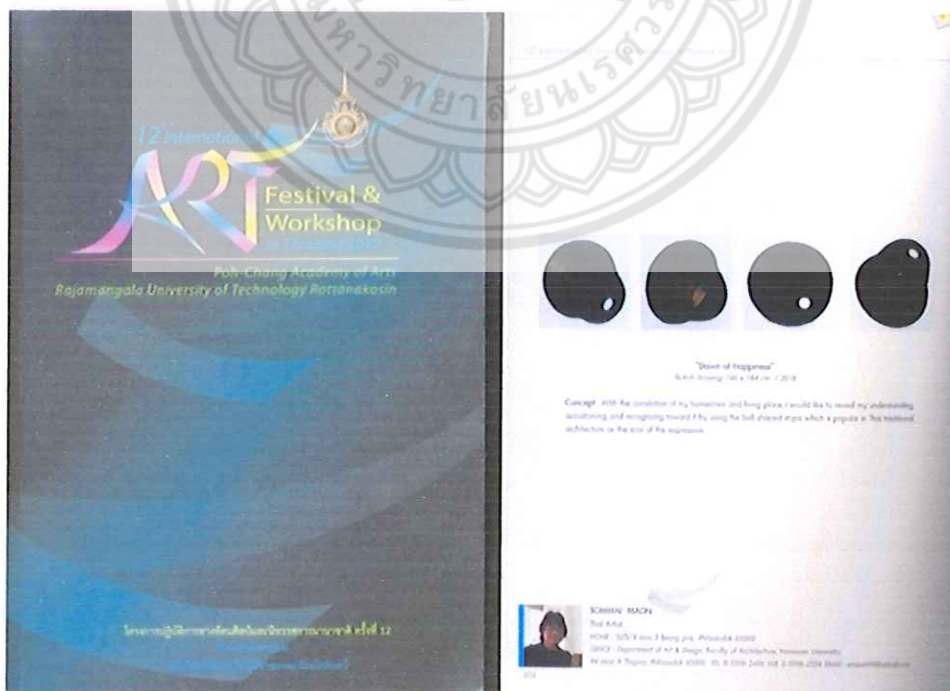
ภาพ 108 ขณะอธิบายผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-4” แก่ผู้ชม

3.2.6 นิทรรศการแสดงผลงานงานวิจัย การสร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ณ ชั้น 1 หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารวิสุทธิกษัตริย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างวันที่ 8-29 กันยายน 2560

ภาพ 109 นิทรรศการ: การสร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง”
ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร

3.3 การเผยแพร่ผลงานผ่านเอกสารวิชาการศิลปะประเภทสูจิบัตรงานแสดงผลงานศิลปกรรม

ภาพ 110 ภาพผลงาน "อรุณรุ่งแห่งความสุข" ในสูจิบัตรการจัดแสดง

3.3.1 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข” ได้ถูกตีพิมพ์ในเอกสารวิชาการศิลปะในระดับนานาชาติ (ชนิดไม่มีค่า Impact Factor) ประเภทสูจิบัตรงานแสดงผลงานในโครงการปฏิบัติการทางทัศนศิลป์และนิทรรศการนานาชาติครั้งที่ 12 ที่ประกอบด้วยศิลปินนานาชาติจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก 25 ประเทศ อาทิ ศิลปินจากฝรั่งเศส อเมริกา ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา แคนาดา อเมริกา ฝรั่งเศส เดนมาร์ก ฟินแลนด์ อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ลาว พม่า และอื่น เป็นต้น โดยสถาบันศิลปะเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

3.3.2 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข#2-5” จำนวน 4 ชิ้นงาน ได้ถูกตีพิมพ์ในสูจิบัตรการแสดงผลงานวิจัยทางศิลปะและงานสร้างสรรค์ “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3

ภาพ 111 ปกสูจิบัตรการแสดงผลงานวิจัยทางศิลปะและการสร้างสรรค์

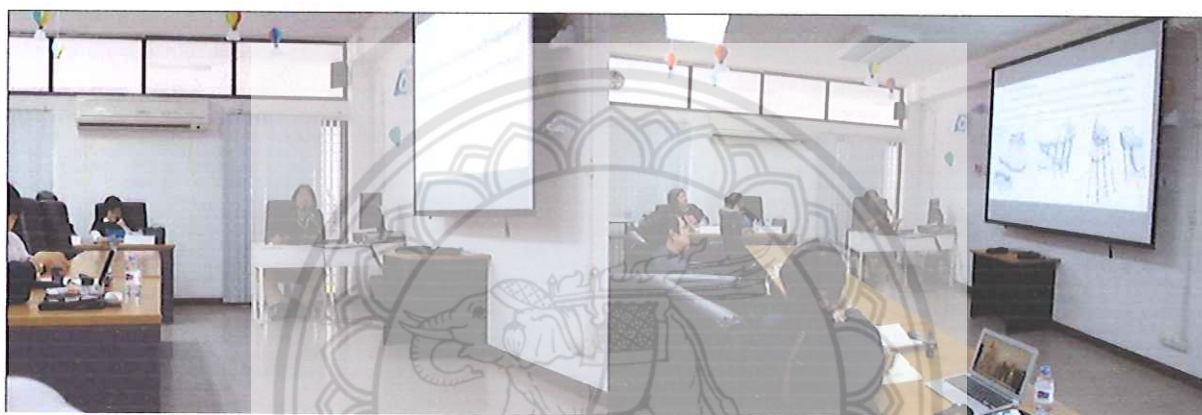

ภาพ 112 ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข” สูจิบัตรการแสดงผลงานวิจัยทางศิลปะและการสร้างสรรค์

3.3.3 ผลงานชุด “อรุณรุ่งแห่งความสุข#2-5” ได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัศนศิลป์ และถูกตีพิมพ์ใน proceeding ตามมาตรฐานเกณฑ์สมศ. หรือ สกว. สำหรับงานประชุมวิชาการระดับชาติ “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3 ในการประชุมวิชาการระดับชาตินเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

3.4 การนำเสนอผลงานผ่านเวทีวิชาการที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ

โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ได้ถูกนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3 ในการประชุมวิชาการระดับชาตินเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2560 และมีการตีพิมพ์ Proceeding สำหรับผลงานวิจัยสร้างสรรค์โครงการนี้ด้วย

ภาพ 113 นำเสนอผลงาน โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ภาพ 1

ภาพ 114 นำเสนอผลงาน โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ภาพ 2

ภาพ 115 เข้าร่วมนำเสนอผลงาน โครงการวิจัยการสร้างสรรค์งานประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง”

ภาพ 116 ประกาศนียบัตรการเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยทางศิลปะและการสร้างสรรค์

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

จากประสบการณ์ในวัยเยาว์ของผู้วิจัยที่เป็นแรงกระตุ้นและบันดาลใจหลักทางการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” ในฐานะการบันทึกประสบการณ์ผ่านผลงานสร้างสรรค์ในรูปงาน ประติมากรรมร่วมสมัย โดยเริ่มต้นจากการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์ประการแรกของการวิจัย จากภาค เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระร่วง เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวนิทานพื้นบ้านที่เคยได้ฟังมาจากยาย ร่วมกับการสำรวจพื้นที่ในขอบเขตที่ถูกอ้างถึงในเอกสารและเรื่องเล่าต่างๆ ทำให้เข้าใจอย่างแจ่มชัดถึงความมี ตัวตนของพระร่วงในฐานะกษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย ผู้สร้างความเป็นปึกแผ่นอันมั่นคงและความ เจริญรุ่งเรืองให้แก่แผ่นดินแห่งอาณาจักรสุโขทัย ที่เป็นรากฐานสืบต่อมายังประเทศไทยในปัจจุบัน โดยความ พิเศษของพระร่วงถูกเล่าผ่านปากชาวบ้านในรูปของนิทานพื้นบ้านประจำท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ในเขต พื้นที่จังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร และพิษณุโลก ถึงความมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ผ่านนิทานหลายเรื่อง เช่น พระ ร่วงส่วยน้ำ ลูกกระปอกพระร่วง พระร่วงวาจาสิทธิ์ พระร่วงวิ่งว้าว และอื่นๆ เป็นต้น เมื่อเทียบเคียงกับเอกสาร ทางประวัติศาสตร์ประเภทตำนาน พงศาวดาร และงานวิจัยค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยนัก ประวัติศาสตร์ และการสำรวจพื้นที่จากหลักฐานทางด้านโบราณคดี ได้ยืนยันถึงความมีตัวตนของพระร่วงที่ไม่ เพียงได้รับการยอมรับในหมู่ชาวบ้านท้องถิ่น แต่ในภาคการบริหารส่วนกลางเองยังได้ใช้เรื่องราวของพระร่วง เป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ส่วนกลางนอกขอบเขต ของอาณาจักรสุโขทัย และสร้างความภาคภูมิใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนใน ประเทศไทยอีกด้วย ผลจากการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์แรกได้นำไปสู่การสร้างเนื้อหาและรูปทรงของ ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยประการที่สอง เพื่อให้ได้ผลงานสร้างสรรค์จำนวน 6 ผลงาน ในการสร้างผลงานประติมากรรมร่วมสมัยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการสร้างสรรค์งาน ประติมากรรมที่เริ่มต้นจากความบันดาลใจทางการสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่แนวคิดในการสร้างผลงาน การ สร้างส่วนเนื้อหา รูปทรง และการนำเสนอผลงาน โดยในส่วนกระบวนการผลงานทั้งในส่วนเนื้อหาและรูปทรง ผลงานนั้นได้แรงบันดาลใจในการสร้างแนวเรื่อง เนื้อหาผลงาน และการสร้างรูปทรงมาจากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์แรก ที่นำไปสู่การลงพื้นที่สำรวจตามที่อ้างอิงในเอกสารต่างๆ นอกจากจะได้ แนวคิดของการสร้างเนื้อหาแล้ว ยังทำให้สามารถเลือกใช้วัสดุและเทคนิคที่ใช้ในการสร้างรูปทรงได้อย่าง สอดคล้องกันกับส่วนเนื้อหาของผลงานอีกด้วย และยังมีผลต่อไปถึงการติดตั้งและจัดวางเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ทางการสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกันอย่างเป็นเอกภาพ และเป็นที่น่าพึงพอใจตามเจตนาของผู้วิจัยด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วัสดุหลักและเทคนิคที่เหมาะสมกันจากพื้นที่ในเขตจังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร และสุโขทัย คือ ลูกกระสุนดินเผาทรงกลม และอิฐขนาดพิเศษ จากฝีมือช่างปั้นดินเผาในเขตทุ่งหลวง อำเภอศรีมาศ จังหวัด สุโขทัย เครื่องจักสานจากฝีมือช่างท้องถิ่นในเขตอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก และช่างฝีมือจักสานไม้ไผ่

ชาวอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยได้ผลงานที่สมบูรณ์จำนวน 3 ชุด รวม 11 ชิ้นงาน ที่ประกอบด้วยผลงานดังนี้

1. ผลงานชุดดินเผาทรงกลม ได้ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย 2 ผลงาน คือ
 - 1.1.ผลงาน “Practice” ขนาด 60 x 40 x 35 เซนติเมตร เทคนิค ดินเหนียว ดินเผา
 - 1.2.ผลงาน “พิจารณา” ขนาด 25 x 35 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ปาสเตอร์ ดินเผา
2. ผลงานชุดจักสานไม้ไผ่ ได้ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย 2 ผลงาน คือ
 - 2.1.ผลงาน “เรื่องเล่าจากยาย” ขนาด 65 x 135 x 45 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่
 - 2.2.ผลงาน “วาจาสิทธิ์” ขนาด 60 x 135 x 60 เซนติเมตร เทคนิค จักสานไม้ไผ่
3. ผลงานชุดอิฐขนาดพิเศษ ได้ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย 3 ผลงาน และ 1 ชุดผลงาน คือ
 - 3.1.ผลงาน “ธานี” ขนาด 80 x 80 x 80 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา
 - 3.2.ผลงาน “อาศรมสถาน” ขนาด 35 x 55 x 70 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ อิฐ และเครื่องเคลือบดินเผา
 - 3.3.ผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข#1” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ
 - 3.4.ชุดผลงาน “อรุณรุ่งแห่งความสุข #2-5” ขนาด 45 x 45 x 45 เซนติเมตร เทคนิค ดินเผา ปูนดำ ผงแคลเซียม และผงขมิ้น

หลังจากนั้น จึงได้นำผลงานทั้งหมดเสนอสู่สาธารณะตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สาม ตามแต่โอกาสและจังหวะเวลา ผ่านเวทีสาธารณะทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ ในการปฏิบัติการทางศิลปกรรม การแสดงผลงานผ่านนิทรรศการ การนำเสนอผลงานผ่านเวทีสัมมนาวิชาการ และการเผยแพร่ผลงานผ่านเอกสารวิชาการศิลปะประเพณีสู่จิตรกรจัดแสดงผลงานทัศนศิลป์ระดับนานาชาติ และการตีพิมพ์บทความใน Proceeding ตามเกณฑ์ สมศ. หรือ สกว. อย่างไรก็ตาม กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวมีผู้ชมให้ความสนใจซักถามต่อผลงานที่จัดแสดงและเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ โดยมีรายละเอียดการเผยแพร่ ดังนี้

1. เข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมและการแสดงนิทรรศการระดับนานาชาติครั้งที่ 11 และ 12 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในปี พ.ศ. 2559 และ 2560 จังหวัดปทุมธานี
2. เข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมและการแสดงนิทรรศการในงาน 12th International Art Festival and Art Workshop in Thailand ระหว่างวันที่ 3-24 กุมภาพันธ์ 2560 วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
3. เข้าร่วมงานแสดงผลงานผ่านพื้นที่การจัดแสดงในงานเทศกาลสืบสานงานประเพณีศาลเจ้าพ่ออ้ากระต่ายทอง ณ บริเวณศาลเจ้าพ่ออ้ากระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560
4. การแสดงผลงานผ่านนิทรรศการกลุ่มในงาน “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2560
5. จัดแสดงผ่านนิทรรศการเดี่ยว “แผ่นดินพระร่วง” ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร ในระหว่างวันที่ 8-29 กันยายน 2560 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

จากวัสดุและเทคนิคดังกล่าวข้างต้น พบว่า เป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้วิจัยต้องเผชิญหน้า เนื่องจากต้องอาศัยทักษะเชิงช่างเฉพาะทาง ที่มียุ่งยากต่อการควบคุมและมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการสร้างรูปทรงผลงาน และส่งผลให้เกิดการสร้างผลงานมากขึ้นกว่าจำนวนที่กำหนดในวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นผลดีต่อการศึกษาค้นคว้าปฏิบัติ และพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในอนาคตต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากผลงานสร้างสรรค์ที่สำเร็จแล้วทั้งหมดพบว่า การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ในลักษณะร่วมสมัยเช่นนี้ ได้ปรากฏให้เห็นมาแล้วในผลงานของศิลปินร่วมสมัยหลายราย อาทิ การสร้างสรรค์และนำเสนอผลงาน “มงกุฏ” ของอริญชัย รุ่งแจ้ง ในฐานะตัวแทนประเทศไทยในงานเทศกาลศิลปะเวนิซเบียนนาเล่ย์ครั้งที่ 55 ปีพ.ศ. 2558 ด้วยรูปทรงมงกุฏเลียนแบบมงกุฎจำลองเครื่องราชบรรณาการเจริญสัมพันธไมตรีจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแด่กษัตริย์นโปเลียนที่ 3 แห่งฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2404 (Erin Gleeson, 2015) และผลงาน Legend & Myth โดยศิลปินเดเมียน เฮิร์สท (Damien Hirst) ที่สร้างสรรค์ประติมากรรมรูปทรงม้ามีปีก และยูนิคอร์น สัตว์ในตำนาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เข้ากับความเชื่อ ที่ศิลปินเข้าใจว่าเป็นการนำเวทมนต์จากสัญลักษณ์ทางศาสนาเข้าสู่แผ่นดิน ด้วยการสร้างรูปทรงม้าจริงที่แสดงกล้ามเนื้อตามหลักกายวิภาคเปรียบเทียบกับรูปทรงม้าที่ถูกสร้างขึ้นจากความเชื่อในตำนาน (Brown, 2011) นอกจากนี้ ลักษณะการเลือกใช้วัสดุท้องถิ่นและเทคนิควิธีการทางช่างที่เหมาะสมในการสร้างรูปทรงให้สามารถสื่อสารได้อย่างเป็นสากลนั้น พบว่า มีศิลปินผู้มีชื่อเสียงชาวตะวันตกได้ใช้วิธีการเช่นนี้ จนได้รับความสำเร็จจากการนำเสนอผลงานสู่สาธารณชนในระดับโลก อาทิ งานประติมากรรมของศิลปินร่วมสมัยอย่างโซเฟีย เพค (Sopheap Pich) ที่ใช้หวาย ไม้ไผ่ ลวด และเทคนิคเฉพาะทางการจักสาน โดยช่างท้องถิ่นกัมพูชา ในการสร้างรูปทรงประติมากรรมได้อย่างเป็นสากล หรือการใช้เครื่องเคลือบดินเผาของอาย เหวย เหวย (Ai Weiwei) ในการสร้างเมล็ดทานตะวันด้วยฝีมือช่างท้องถิ่นในเมืองจีไตซีอ (Jingdezhen) และการจัดวางเชิงความคิดในผลงานชื่อ “Sunflower Seeds” ที่แสดงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมจีนสู่สากล ในห้องจัดแสดงนิทรรศการ Tate Modern ประเทศอังกฤษ ความสอดคล้องกันของแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย ตามกระบวนการสร้างสรรค์ทั้งในเรื่องแนวคิดส่วนเนื้อหาของผลงาน การเลือกใช้วัสดุและเทคนิคในการสร้างรูปทรงผลงาน และการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติของโครงการสร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย “แผ่นดินพระร่วง” กับผลงานของศิลปินทัศนศิลป์ร่วมสมัยรายอื่นๆ ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นร่วมสมัยที่ผู้วิจัยสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเฉพาะถิ่น ด้วยการเลือกใช้วัสดุอย่างหลากหลายในการสร้างรูปทรง และการติดตั้งจัดวางเพื่อนำเสนอ ให้สื่อสารกับผู้ชมได้อย่างเป็นสากล

ปัญหาและอุปสรรค

นอกจากผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ที่ได้ทั้ง 6 ผลงานตามวัตถุประสงค์ และผลงานส่วนเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่งแล้ว สิ่งที่ได้พบระหว่างการกระบวนการสร้างสรรค์ คือ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ คือ ปัญหาจากเรื่องการใช้วัสดุ และปัญหาในเรื่องการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ

สำหรับปัญหาและอุปสรรคจากการเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นและช่างเทคนิคผู้เชี่ยวชาญ ที่หายาก เพราะช่างไม่ต้องการทำงานที่นอกเหนือจากความคุ้นเคย ซึ่งง่ายต่อการหารายได้ ดังนั้น จึงปฏิเสธการทำงานตามสิ่ง นอกจากนี้ยังยากต่อการควบคุมคุณภาพและระยะเวลาในการทำงาน ที่เป็นปัญหาต่อผลสำเร็จของกระบวนการสร้างสรรค์ ปัญหาในเรื่องการเผชิญหน้าทางเทคนิคต่อวัสดุใหม่ที่ถูกเลือกใช้ในการสร้างรูปทรงและเรื่องน้ำหนักของผลงานที่มีมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขนย้าย และติดตั้งจัดวาง เพื่อการนำเสนอสู่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเกิดปัญหาเรื่องช่างเทคนิคสำหรับแต่ละวัสดุ ที่ทำให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบผลงานและสื่อในการสร้างรูปทรง แต่กลับได้ผลในทางที่ทำให้เกิดลักษณะความเป็นร่วมสมัยในผลงานด้วยการเลือกใช้สื่อที่แตกต่างไปจากสื่อแบบประเพณีนิยมสำหรับการสร้างรูปทรงประติมากรรม ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคบางประการผู้วิจัยสามารถแก้ไขได้ อาทิ การสั่งวัสดุสำรองไว้ให้เพียงพอต่อการทำงาน หรือการคิดค้นและพัฒนาแนวทางในการสร้างรูปทรงด้วยการใช้วัสดุร่วมทดแทนหรือเทคนิคทางช่างที่แตกต่าง ให้สามารถสร้างรูปทรงได้สำเร็จตามต้องการ จากการดำเนินการวิจัยนี้ส่งผลต่อผู้วิจัยให้ค้นพบแนวทางและเทคนิคเพื่อใช้ในการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยสำหรับโครงวิจัยต่อไปได้

ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ เป็นปัญหาเฉพาะทางการสร้างสรรค์งานประติมากรรมที่มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนและใช้เวลาในบางขั้นตอนแบบไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ หรือมีผลสืบเนื่องจากปัญหาในเรื่องการเลือกใช้วัสดุ ทำให้การเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะไม่สามารถกำหนดได้อย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมของผู้จัดแต่ละราย ดังนั้น จึงต้องเป็นไปตามช่วงจังหวะเวลาที่สอดคล้องเหมาะสมกัน และเมื่อผลงานแล้วเสร็จการจัดตั้งจัดวางในพื้นที่แต่ละแห่งมักมีข้อจำกัดที่ส่งผลต่อตัวผลงานประติมากรรม ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้นในการนำเสนอสู่ผู้ชม จึงเป็นเรื่องยากต่อการควบคุม เช่น การนำเสนอผลงานผ่านการปฏิบัติการทางศิลปะในระดับนานาชาติ และการจัดแสดงนิทรรศการนานาชาติแต่ละครั้งที่ผู้วิจัยได้นำผลงานเข้าร่วมเผยแพร่สู่สาธารณะ หรือกำหนดเวลาในการใช้พื้นที่จัดแสดงผลงานรวมทั้งการจองพื้นที่ล่วงหน้าเป็นระยะเวลาานาน

ท้ายที่สุดแล้ว ตลอดทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ได้ทำให้ผู้วิจัยได้แสดงออกทางความคิดผ่านการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ที่สามารถถ่ายทอดเจตนาทางการสร้างสรรค์ไปสู่ผู้ชมได้สัมฤทธิ์ผลในระดับที่น่าพึงพอใจต่อตัวผู้สร้างสรรค์เอง และพบว่าสามารถนำสิ่งที่ได้จากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ไปพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานในโอกาสต่อไปได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Brown, M. (2011, September 8). *The Guardian*. Retrieved April 10, 2017, from The Guardian Art and Design: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2011/sep/08/damien-hirst-sculptures-chatsworth-house>
- Erin Gleeson. (March 2015). *JEU DE PAUME*. เรียกใช้เมื่อ 5 March 2017 จาก JEU DE PAUME: file:///C:/Users/User/Downloads/PetitJournal_ArinRungjang.pdf
- Lisa Pollman. (ม.ป.ป.). *Sculpting with Bamboo*. เรียกใช้เมื่อ 8 September 2016 จาก The Sculpture Trip: <https://theculturetrip.com/asia/cambodia/articles/interview-with-cambodian-artist-sopheap-pich-sculpting-with-bamboo/>
- Smith, D. (1996). David Smith. In K. S. Selz, *Theories and documents of Contemporary Art* (pp. 37-38). Los Angeles: University of California Press.
- The J. Paul Getty Trust. (ม.ป.ป.). *About Contemporary Art*. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2558 จาก The J.Paul Getty Museum: http://www.getty.edu/education/teachers/classroom_resources/curricula/contemporary_art/background1.html
- กรมศิลปากร. (2555). *นิทานพระร่วง เรื่องราวของพระร่วงที่สมบูรณ์ที่สุด จินตนาการและความรู้ จากภูมิปัญญาไทย* (เล่มที่ พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- คนเดินดิน. (2536). *ย้อนรอยกรุงสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด.
- ชลุด นิมเสมอ. (2539). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธิดา สารธยา. (2539). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- เป็ญจรัตน์ มาประณีต. (12 กุมภาพันธ์ 2013). *สถาบันวัฒนธรรมศึกษา (สำนักมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)*. เรียกใช้เมื่อ 22 มกราคม 2559 จาก กรมส่งเสริมวัฒนธรรม: http://www.culture.go.th/subculture4/index.php?option=com_content&view=article&id=44:2013-02-12-00-12-14&catid=50:nationalich2012
- ประภัสสร ชูวิเชียร. (5 ตุลาคม 2555). *สุวรรณภูมิ-นครชุม ชุมทาง ชุมนุมนพระธาตุ*. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2559 จาก สุจิตต์ วงษ์เทศ: <http://www.sujitwongthes.com/suvarnabhumi/2012/10/05102555/>
- ปรีดี พิศภูมิวิถิ. (2552). พบใหม่ "พงศาวดารเหนือฉบับกรุงปารีส" ไม่ใช่เอกสารครั้งรัชกาลที่ 1!!!!!! *ศิลปวัฒนธรรม*, 1 (3), หน้า 100-108.
- พญาลีไท. (2551). *ไตรภูมิภค หรือ ไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพญาลีไทย* (เล่มที่ 1). กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของสทศ.
- พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. (2546). *เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย* (เล่มที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท วาดศิลป์ จำกัด.
- ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2554). *เมืองสวรรค์โลกในพงศาวดารเหนือ*. ใน ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ ดร.วศิน ปัญญาอุตรระกุล นายราม วัชรประดิษฐ์, *การวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์ เรื่อง เที้ยวเมืองพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระยศสยามมกุฎราชกุมาร พ.ศ. 2450*. พิษณุโลก: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ราม วัชรประดิษฐ์. (2554). *พระร่วง ในงานสร้างชาติไทย*. ใน รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณะ และคณะ, และ รศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณะ (บ.ก.), *การวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์ เรื่อง เทียวเมืองพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งดำรงพระยศสยามมกุฎราชกุมาร พ.ศ. 2450* (เล่มที่ 1). พิษณุโลก: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สันติ อภัยราช. (xx มกราคม 2009). *ตำนานนิทานและวรรณกรรมพื้นบ้านบนถนนพระร่วง*. (สันติ อภัยราช) เรียกใช้เมื่อ 22 ธันวาคม 2558 จาก รายการโทรทัศน์วัฒนธรรม โดย นายสันติ อภัยราช: <http://sunti-apairach.com/06N/06NG.htm>

ก. การเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมและการแสดงนิทรรศการระดับนานาชาติครั้งที่ 11 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในปี พ.ศ. 2559 จังหวัดปทุมธานี

สำหรับปัญหาและอุปสรรคจากการเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นและช่างเทคนิคผู้เชี่ยวชาญ ที่หายาก เพราะช่างไม่ต้องการทำงานที่นอกเหนือจากความคุ้นเคย ซึ่งง่ายต่อการหารายได้ ดังนั้น จึงปฏิเสธการทำงานตามสิ่ง นอกจากนี้ยังยากต่อการควบคุมคุณภาพและระยะเวลาในการทำงาน ที่เป็นปัญหาต่อผลสำเร็จของกระบวนการสร้างสรรค์ ปัญหาในเรื่องการเผชิญหน้าทางเทคนิคต่อวัสดุใหม่ที่ถูกเลือกใช้ในการสร้างรูปทรงและเรื่องน้ำหนักของผลงานที่มีมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขนย้าย และติดตั้งจัดวาง เพื่อการนำเสนอสู่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเกิดปัญหาเรื่องช่างเทคนิคสำหรับแต่ละวัสดุ ที่ทำให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบผลงานและสื่อในการสร้างรูปทรง แต่กลับได้ผลในทางที่ทำให้เกิดลักษณะความเป็นร่วมสมัยในผลงานด้วยการเลือกใช้สื่อที่แตกต่างไปจากสื่อแบบประเพณีนิยมสำหรับการสร้างรูปทรงประติมากรรม ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคบางประการผู้วิจัยสามารถแก้ไขได้ อาทิ การสั่งวัสดุสำรองไว้ให้เพียงพอต่อการทำงาน หรือการคิดค้นและพัฒนาแนวทางในการสร้างรูปทรงด้วยการใช้วัสดุร่วมทดแทนหรือเทคนิคทางช่างที่แตกต่าง ให้สามารถสร้างรูปทรงได้สำเร็จตามต้องการ จากการดำเนินการวิจัยนี้ส่งผลต่อผู้วิจัยให้ค้นพบแนวทางและเทคนิคเพื่อใช้ในการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยสำหรับโครงวิจัยต่อไปได้

ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ เป็นปัญหาเฉพาะทางการสร้างสรรค์งานประติมากรรมที่มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนและใช้เวลาในบางขั้นตอนแบบไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ หรือมีผลสืบเนื่องจากปัญหาในเรื่องการเลือกใช้วัสดุ ทำให้การเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะไม่สามารถกำหนดได้อย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมของผู้จัดแต่ละราย ดังนั้น จึงต้องเป็นไปตามช่วงจังหวะเวลาที่สอดคล้องเหมาะสมกัน และเมื่อผลงานแล้วเสร็จการจัดตั้งจัดวางในพื้นที่แต่ละแห่งมักมีข้อจำกัดที่ส่งผลต่อตัวผลงานประติมากรรม ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้นในการนำเสนอสู่ผู้ชม จึงเป็นเรื่องยากต่อการควบคุม เช่น การนำเสนอผลงานผ่านการปฏิบัติการทางศิลปะในระดับนานาชาติ และการจัดแสดงนิทรรศการนานาชาติแต่ละครั้งที่ผู้วิจัยได้นำผลงานเข้าร่วมเผยแพร่สู่สาธารณะ หรือกำหนดเวลาในการใช้พื้นที่จัดแสดงผลงานรวมทั้งการจองพื้นที่ล่วงหน้าเป็นระยะเวลาสั้น

ท้ายที่สุดแล้ว ตลอดทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ได้ทำให้ผู้วิจัยได้แสดงออกทางความคิดผ่านการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ที่สามารถถ่ายทอดเจตนาทางการสร้างสรรค์ไปสู่ผู้ชมได้สัมฤทธิ์ผลในระดับที่น่าพึงพอใจต่อตัวผู้สร้างสรรค์เอง และพบว่าสามารถนำสิ่งที่ได้จากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ไปพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานในอนาคตต่อไปได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Brown, M. (2011, September 8). *The Guardian*. Retrieved April 10, 2017, from The Guardian Art and Design: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2011/sep/08/damien-hirst-sculptures-chatsworth-house>
- Erin Gleeson. (March 2015). *JEU DE PAUME*. เรียกใช้เมื่อ 5 March 2017 จาก JEU DE PAUME: file:///C:/Users/User/Downloads/PetitJournal_ArinRungjang.pdf
- Lisa Pollman. (ม.ป.ป.). *Sculpting with Bamboo*. เรียกใช้เมื่อ 8 September 2016 จาก The Sculpture Trip: <https://theculturetrip.com/asia/cambodia/articles/interview-with-cambodian-artist-sopheap-pich-sculpting-with-bamboo/>
- Smith, D. (1996). David Smith. In K. S. Selz, *Theories and documents of Contemporary Art* (pp. 37-38). Los Angeles: University of California Press.
- The J. Paul Getty Trust. (ม.ป.ป.). *About Contemporary Art*. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2558 จาก The J.Paul Getty Museum: http://www.getty.edu/education/teachers/classroom_resources/curricula/contemporary_art/background1.html
- กรมศิลปากร. (2555). *นิทานพระร่วง เรื่องราวของพระร่วงที่สมบูรณ์ที่สุด จินตนาการและความรู้ จากภูมิปัญญาไทย* (เล่มที่ พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- คนเดินดิน. (2536). *ย้อนรอยกรุงสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด.
- ชลุด นิมเสมอ. (2539). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธิดา สาระยา. (2539). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- เบ็ญจรัตน์ มาประณีต. (12 กุมภาพันธ์ 2013). *สถาบันวัฒนธรรมศึกษา (สำนักมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)*. เรียกใช้เมื่อ 22 มกราคม 2559 จาก กรมส่งเสริมวัฒนธรรม: http://www.culture.go.th/subculture4/index.php?option=com_content&view=article&id=44:2013-02-12-00-12-14&catid=50:nationalich2012
- ประภัสสร ชูวิเชียร. (5 ตุลาคม 2555). *สุวรรณภูมิ-นครชุม ชุมทาง ชุมนุมนพระธาตุ*. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2559 จาก สุจิตต์ วงษ์เทศ: <http://www.sujitwongthes.com/suvarnabhumi/2012/10/05102555/>
- ปรีดี พิศภูมิวิถึ. (2552). พบใหม่ "พงศาวดารเหนือฉบับกรุงปารีส" ไม่ใช่เอกสารครั้งรัชกาลที่ 1!!!!!! *ศิลปวัฒนธรรม*, 1 (3), หน้า 100-108.
- พญาลิไท. (2551). *ไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพญาลิไท* (เล่มที่ 1). กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของสทศ.
- พลาดิศัย สิทธิธัญกิจ. (2546). *เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย* (เล่มที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท วาดศิลป์ จำกัด.
- ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2554). *เมืองสวรรคโลกในพงศาวดารเหนือ*. ใน ร.ศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ ดร.วศิน ปัญญาวุฒระกุล นายราม วัชรประดิษฐ์, *การวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์ เรื่อง เที้ยวเมืองพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระยศสยามมกุฎราชกุมาร พ.ศ. 2450*. พิษณุโลก: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ข. การเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมและการแสดงนิทรรศการระดับนานาชาติครั้งที่ 12 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดปทุมธานี

ค. การเข้าร่วมปฏิบัติงานทางศิลปกรรมและการแสดงนิทรรศการในงาน 12th International Art Festival and Art Workshop in Thailand ระหว่างวันที่ 3-24 กุมภาพันธ์ 2560 วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร

- ง. การเข้าร่วมงานแสดงผลงานผ่านพื้นที่การจัดแสดงในงานเทศกาลสืบสานงานประเพณีศาลเจ้าพ่อถ้ำ
กระต่ายทอง ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560

จ. การแสดงผลงานผ่านนิทรรศการกลุ่มในงาน “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์”
ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2560

- ฉ. การจัดแสดงผ่านนิทรรศการเดี่ยว “แผ่นดินพระร่วง” ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร ในระหว่างวันที่ 8-29 กันยายน 2560 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

“The Land of Phra Raung”
Contemporary Sculpture

By Sommai Ma-on

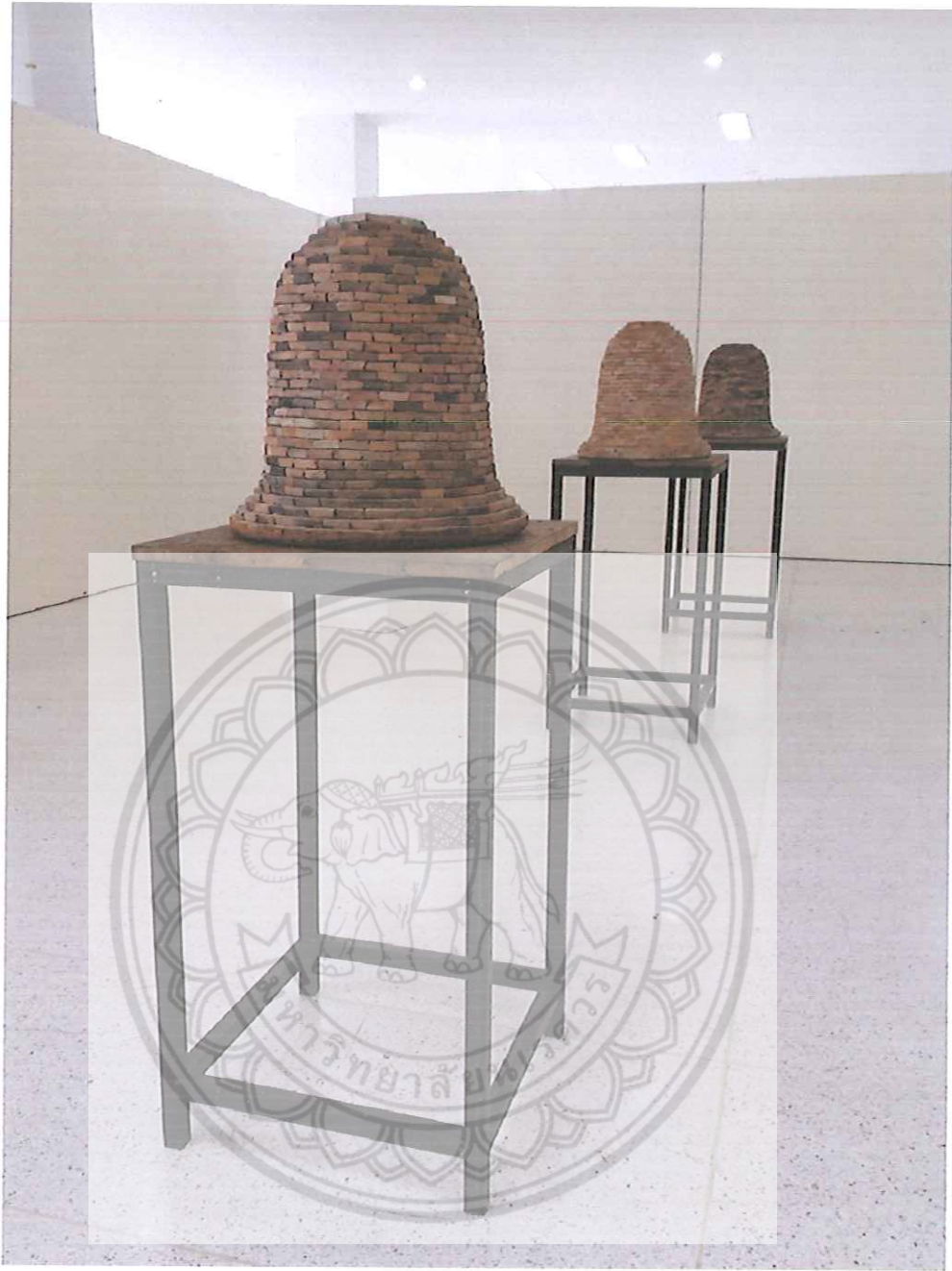
@ Naresuan University Art Gallery
1st Floor Visuttikasat Building,
Naresuan Univ., Phitsanulok, Thailand

September 8-29, 2017
Mon. - Fri, 08:30 am. to 04:30 pm.

Supported by Naresuan University Creative Research Fund and Art and Design Department, Architecture Faculty

ช. การนำเสนอผ่านเวทีประชุมทางวิชาการระดับชาติในงาน “ศิลปะ สถาปัตยกรรม: วิจัยและงานวิจัยสร้างสรรค์” ครั้งที่ 3 ในการประชุมวิชาการนเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2560

ประวัตินักวิจัยสร้างสรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย มาอ่อน

ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
โทรศัพท์ 086-927-2224 อีเมลล์ smakon99@hotmail.com

การศึกษา

- 2538 ศิลปะมหาบัณฑิต (ประติมากรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
- 2531 ศิลปะบัณฑิต (ประติมากรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์

- 2554-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
- 2541-2554 ประติมากรอิสระ เมืองลาสเวกัส ประเทศสหรัฐอเมริกา
- 2538-2541 อาจารย์ประจำภาควิชาประติมากรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

รางวัลเกียรติยศ

- 2557 ที่ปรึกษาประติมากรรมดีเด่น “Art for the King” เทศกาลศิลปะเพื่อในหลวง ประจำปี 2557 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 2544 Excellent Work Achievement Award, Asian Art Now 2001, Las Vegas Art Museum, Las Vegas, USA
Certificate of Commendation, Asian Art Now 2001, United States Senator Harry Reid
- 2539 รางวัลประติมากรรมรองชนะเลิศ สมาคมสถาปนิกสยาม กรุงเทพมหานคร
- 2537 รางวัลยอดเยี่ยมการประกวดศิลปกรรมร่วมสมัย ธนาคารกสิการไทย
รางวัลชนะเลิศการประกวดศิลปกรรมนำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต โดยบริษัท โตชิบา ประเทศไทย จำกัด ครั้งที่ 6
รางวัลชนะเลิศเหรียญทองแดง การประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 40
2536 รางวัลชนะเลิศการประกวดศิลปกรรมนำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต โดยบริษัท โตชิบา ประเทศไทย จำกัด ครั้งที่ 5

นิทรรศการกลุ่ม

- 2560 นิทรรศการสร้างสรรค์ศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 12 ณ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

- นิทรรศการ 12th International Art Festival and Art Workshop in Thailand
ระหว่างวันที่ 3-24 กุมภาพันธ์ 2560 ณ พิพิธภัณฑ์เพาะช่างเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
- 2559 นิทรรศการสร้างสรรค์ศิลปกรรมนานาชาติครั้งที่ 11 ณ หอศิลป์คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
- 2558 โครงการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์สู่อาเซียน ณ ประเทศเวียดนาม, หอศิลป์ร่วมสมัย
ราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร
- 2557 นิทรรศการวิจัยสร้างสรรค์ “ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ 4 ทศนะ” หอศิลป์มหาวิทยาลัย
นเรศวร อาคารวิสุทธิกษัตริย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
“Half Centuries” International Art Exhibition, หอศิลป์คณะจิตรศิลป์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- RMUTL International Art Workshop 2014, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา จังหวัดเชียงใหม่
- 2556 9th International Art Workshop 2014, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี ปทุมธานี
“So Many Minds 2” International Contemporary Art Exhibition, หอศิลป์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- 9th International Art Festival Workshop in Thailand มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง
- 2555 1st International Art Workshop มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
- 8th International Art Festival Workshop in Thailand มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง
- 2554 1st Asean Art and Civilization Symposium มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
“Unity” มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก และมหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี
- 2553 John Kneifl, Trace Fukuhara & Sommai Ma-on, [LA Artcore Union
Center for the Arts](#) นครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา
- International Art Exchange Thailand & USA, 2010, LA Artcore นคร
ลอสแอนเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา
- 2551 International Art Exchange Thailand, and USA, วันที่ 9-19 มกราคม 2551
ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
- The 1st International Contemporary Art 2008, วันที่ 16 มกราคม 2551
จังหวัดสงขลา
- International Art Exchange Thailand, China, and USA, วันที่ 21-31
มกราคม 2551 จังหวัดเชียงราย
- 2544-2547 Asian Art Now, Las Vegas Art Museum, Las Vegas, NV, USA

นิทรรศการเดี่ยวและคู่

- 2560 นิทรรศการเดี่ยว “แผ่นดินพระร่วง” ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารวิสุทธীগษัตริย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 8-29 กันยายน 2560
- 2550 สมหมาย มาอ่อน และสุทัศน์ ปิ่นฤทัย ณ LA Artcore วันที่ 2-29 มิถุนายน 2550 นครลอสแอนเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา
- 2541 นิทรรศการเดี่ยวสมหมาย มาอ่อน ณ หอศิลป์แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 2533 นิทรรศการเดี่ยวสมหมาย มาอ่อน ณ No. one Arts Gallery เมืองซานาอะ ประเทศเยเมน

ผลงานสะสม

- ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร
- บริษัท โตชิบา (ประเทศไทย) จำกัด กรุงเทพมหานคร
- สมาคมสถาปนิกสยาม ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร
- ศาสตราจารย์ ดร.กมล สมวิเชียร มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง กรุงเทพมหานคร
- คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คลองหก ปทุมธานี
- หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์
- สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา จังหวัดสงขลา
- Ranjit Makkuni, The Sacred World Research Laboratory, อินเดีย
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

ผลงานติดตั้ง

- 2551 ผลงานประติมากรรม “Unity” บริเวณสวนสาธารณะลานคนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา